

Maiju Ylipiessa

AMERIKKALAINEN VAPAAUS VUONNA 2018

Sisällönanalyysi New York Timesin ja Wall Street Journalin
pääkirjoituksista

TIIVISTELMÄ

YLIPIESSA, MAIJU: Amerikkalainen vapaus vuonna 2018 – sisällönanalyysi New York Timesin ja Wall Street Journalin pääkirjoituksista
Pro gradu -tutkielma, 75 s.
Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma, valtio-opin opintosuunta
Marraskuu 2019

Tutkin pro gradu -tutkielmassani, millainen vapauskäsitelmä kahden merkittävän yhdysvaltalaisen sanomalehden pääkirjoitusten perusteella muodostuu. Vapaus on ollut amerikkalaisessa yhteiskunnallisessa keskustelussa merkittävä käsite läpi sen historian, mutta sen merkitys on vuosien saatossa muuttunut moneen kertaan. Vapaus on kuitenkin edelleen amerikkalaisille ainutlaatuisen ja kiistämättömän tärkeä käsite.

Tutkielmassani haluan tarkastella, miten vapaus ymmärretään kahdesta erilaisesta ideologisesta lähtökohdasta. Käytän aineistonani New York Timesin ja Wall Street Journalin ajanjaksolla 1.1.2018 – 31.12.2018 julkaistuja pääkirjoituksia, joissa on mainittu sana vapaus (freedom tai liberty). Toteutan tutkielmani sisällönanalyysinä, jonka teoreettinen perusta on negatiivinen, positiivinen ja republikaaninen vapauskäsitelmä. Negatiivinen vapauskäsitelmä ymmärtää vapauden esteiden puutteena. Positiivinen vapauskäsitelmä taas painottaa näkökulmasta riippuen vapautta joko ihmisen todellisten tavoitteiden saavuttamisena ja impulssien vastustamisena, yhteisön etuna tai toimintakykynä. Republikaaninen vapauskäsitelmä puolestaan ymmärtää vapauden ensisijaisesti asianmukaisessa järjestelmässä toteutuvana vapautena mielivallan alta. Olen luokitellut aineistoni teoreettisten avulla, jotka ilmentävät kunkin vapauskäsitelmän oleellisia näkökulmia.

Analyysin tulokset osoittavat, että vapaus ymmärretään molempien lehtien pääkirjoituksissa ensisijaisesti negatiivisen vapauskäsitelmän kautta. Myös republikaaninen vapauskäsitelmä nousee selvästi esiin molemmissa lehdissä, korostuen hieman enemmän Wall Street Journalissa. Positiivista vapauskäsitelmää esiintyy New York Timesin pääkirjoituksissa jonkin verran, mutta Wall Street Journalissa ei kertaakaan. New York Timesissaakaan positiivinen vapauskäsitelmä ymmärrettyä ihmisen todellisten tavoitteiden saavuttamisen merkityksessä ei nouse esiin kertaakaan.

Tulokset heijastavat lehtien ideologisia eroja niin valittujen aiheiden kuin poliittisten kantojen osalta. New York Times on esimerkiksi valmiimpi asettamaan vapaudelle rajoituksia muiden etujen saavuttamiseksi. Wall Street Journalin osalta taas korostuu Yhdysvaltojen perustuslain ja vallanjako-opin noudattamisen tärkeys vapauden suojana. Lehtien vapauskäsitelmässä on myös paljon yhteistä, kuten esimerkiksi vapauden näkeminen republikaanisen vapauden näkökulmasta vastakkaisena autoritäärisille hallinnoille. Tuloksiani mukaan tuloksissa heijastuu niin amerikkalaisen vapauden käsitteen yhteinen perintö kuin tämän hetken Yhdysvaltojen ideologisesti jakautunut yhteiskunnallinen keskustelu.

Avainsanat: vapaus, negatiivinen vapaus, positiivinen vapaus, republikaaninen vapaus, Yhdysvallat, media, pääkirjoitus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
2. VAPAUDEN TEORIAA.....	2
2.1. Negatiivinen vapaus.....	3
2.2. Positiivinen vapaus	10
2.2.1. Toimintakyky positiivisena vapautena.....	14
2.3. Republikaaninen vapaus	20
3. VAPAAUS AMERIKKALAISESSA YHTEISKUNNASSA	25
4. TUTKIMUSASETELMA JA AINEISTO	32
4.1. Tutkimusasetelma	32
4.2. Aineisto	33
4.3. Pääkirjoitus juttutyypinä	34
5. TUTKIMUSMENETELMÄ JA TEORiateesit	36
6. ANALYYSI.....	39
6.1. New York Times	40
6.1.1. New York Times ja negatiivinen vapaus.....	43
6.1.2. New York Times ja positiivinen vapaus	47
6.1.3. New York Times ja republikaaninen vapaus.....	50
6.1.4. New York Times ja vapaus teoriakehyksen ulkopuolella	53
6.2. Wall Street Journal.....	54
6.2.1. Wall Street Journal ja negatiivinen vapaus	54
6.2.2. Wall Street Journal ja positiivinen vapaus	60
6.2.3. Wall Street Journal ja republikaaninen vapaus	60
6.2.4. Wall Street Journal ja vapaus teoriakehyksen ulkopuolella	65
6.3. Yhteenvedo	66
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	67
8. LÄHTEET	71

1. JOHDANTO

“Mikään ajatus ei ole yhtä perustavanlaatuinen amerikkalaisten käsitykselle itsestään yksilöinä ja kansana kuin vapaus” (xiii), aloittaa historioitsija Eric Foner teoksensa *The Story of American Freedom* (1998), jossa hän tarkastelee Yhdysvaltain historiaa vapauden näkökulmasta Amerikan vallankumouksesta lähtien. Ja kääntäen: tuskin minkään muun maan identiteetti on sidottu yhtä vahvasti vapauteen kuin Yhdysvaltojen. Siinä missä esimerkiksi taloudellisen järjestelmän oikeudenmukaisuudesta tai etnisten ryhmien suhteista saatetaan monissa muissa paikoissa puhua tasa-arvon tai yhteisön kysymyksinä, Yhdysvalloissa niistä keskustellaan Fonerin mukaan vapauden termein (1998, xiii-xiv). Peter L. Berger taas huomioi teoksessaan *The Capitalist Freedom*, kuinka amerikkalaisten kansantajussa poliittinen, taloudellinen ja henkilökohtainen vapaus yhdistyvät automaattisesti. Amerikkalaisethan rakastavat esimerkiksi perustella mitä tahansa tekoaan ”it’s a free country” -heitolla. (Berger 1987, 72.) Tästäkin näkökulmasta on perusteltua tarkastella, mistä oikeastaan puhutaan, kun puhutaan vapaudesta.

Mutta mistä oikein puhumme, kun puhumme vapaudesta – tai yhdysvaltalaiset puhuvat? Onko vapaus arvo, johon on pyrittävä ennen kaikkea muuta? Millaisia rajoituksia vapaudelle voi asettaa? Kauas ovat jääneet ajat, jolloin Yhdysvaltojen vapaus tarkoitti itsenäisyyttä Britannian monarkian alta. Amerikkalaisen vapauden merkitys on muuttunut vuosien varrella riippuen niin termin käyttäjästä, sen potentiaalisesta yleisöstä kuin siitä, kuka on milloinkin nähty vapauden pahimpana vastustajana. Silti amerikkalainen vapaus tunnetaan käsitteenä edelleen. Vapaus on amerikkalaisen yhteiskunnan tärkeimpiä ja rikkumattomimpia arvoja, ja pro gradu -tutkielmassani haluan luoda katsauksen siihen, miten se tänä päivänä maassa ymmärretään. Ymmärrys siitä, mitä vapaudella tarkoitetaan, on tärkeää, jotta voi ymmärtää, millaisiin tarkoitukseen termiä käytetään.

Jo vuonna 2014 tutkimuslaitos Pew Research Center totesi republikaanien ja demokraattien olevan ideologisesti kauempana toisistaan kuin kertaakaan kahteenkymmeneen vuoteen. Pew’n tuolloin toteuttaman kyselytutkimuksen mukaan erot olivat suurimpia niiden keskuudessa, jotka ovat aktiivisimmin mukana politiikassa. Pew’n mukaan erot eivät jää poliittisiin näkemyksiin, vaan amerikkalaiset jakaantuvat yhä eriytyneempiin, samanmielisiin ryhmiin paitsi politiikan, myös elämäntyylin, arvojen, asuinpaikan ja uutislähteiden mukaan. Toisaalta moni on tutkimusten mukaan myös väsynyt jakaantuneeseen keskusteluympäristöön ja kaipaisi kompromisseja. Keväällä 2019 toteutetun kyselytutkimuksen mukaan amerikkalaiset näkevät poliittisen debatin muuttuneen viime vuosina negatiivisempaan suuntaan: epäkunnioittavammaksi, vähemmän faktoihin perustuvaksi ja vähemmän sisällölliseksi (Pew Research Center 2014; 2016; 2019.)

Trumpin presidenttikauden aikana Yhdysvaltojen jakautuneisuus ei ole tuntunut ainakaan lieventyneen: julkisen keskustelun toisessa päässä ovat vasemmistolaisimmat ja liberaaleimmat demokraatit, jotka ovat huolissaan ilmastonmuutoksesta ja rasismista, toisessa päässä taas konservatiiviset Trumpia kannattavat republikaanit, jotka taistelevat mieluemmin maahanmuuttoa ja aborttia vastaan. On kiinnostavaa nähdä, miten tuo jakautuneisuus näyttäytyy kahden hyvin erilaista poliittista linjaa kannattavan sanomalehden vapauskäsityksissä.

Tutkielmassani pyrin vastaamaan seuraavaan tutkimuskysymykseen:

Millainen vapauskäsitys New York Timesin ja Wall Street Journalin pääkirjoitusten perusteella muodostuu?

Toteutan analyysini sisällönanalyysinä, jonka aineisto koostuu New York Timesin ja Wall Street Journalin vuoden 2018 aikana julkaistuista pääkirjoituksista, joissa vapaus on mainittu. Syvennyn vapauden käsitteeseen positiivisen, negatiivisen ja republikaanisen vapauskäsityksen kautta. Toteutan analyysini luokittelemalla aineistoa vapauskäsityksistä luotujen teorieesien avulla. Analyysini kautta luon katsauksen siihen, millainen on vapauskäsitys nykypäivän Yhdysvalloissa – valtiossa, jonka poliittisessa retoriikassa ja kansallisessa identiteetissä vapaus on aina ollut vahvasti läsnä.

Syvennyn seuraavaksi vapauden teoriaan negatiivisen, positiivisen ja republikaanisen vapauskäsityksen näkökulmasta, minkä jälkeen tarkastelen, miten vapauden merkitys on Yhdysvaltojen historian aikana muuttunut. Tämän jälkeen esittelen tarkemmin tutkimusasetelmani, käyttämäni aineiston ja menetelmän sekä muodostamani teorieesit, minkä jälkeen etenen analyysiin. Tutkielmani päätteeksi pohdin syvemmin analyysin tulosten syitä ja merkityksiä.

2. VAPAUDEN TEORIAA

Mistä puhumme, kun puhumme vapaudesta? Jos arkikielessä sanotaan jonkun olevan vapaa, puhuja saattaa tarkoittaa sitä, että henkilö ei ole vankilassa. Toisaalta vapaa voi tarkoittaa myös sitä, että henkilöllä ei ole kumppania, eli hän on tavallaan vapaa parisuhteen sitoumuksista. Yleisesti vapaus ymmärretään usein sitoumusten, sääntöjen tai rajoitusten poissaolona.

Vapauden olemusta ovat pohtineet lukemattomat filosofit antiikista nykypäivään. Pro gradu -tutkielmassani perehdyn vapauden teoriaan negatiivisen, positiivisen ja republikaanisen vapauskäsityksen kautta. Jako negatiiviseen ja positiiviseen vapauteen on vakiintunut poliittisessa

filosofiassa erityisesti Isaiiah Berlinin vapauden teorian myötä 1950-luvulta lähtien. Republikaanisen vapauskäsitteksen modernin määritelmän historia on lyhyempi: se on noussut positiivisen ja negatiivisen vapauden rinnalle täydentävänä käsitteenä 1900-luvun lopussa. Republikaanisesta vapaudesta on kuitenkin jo tullut poliittisessa filosofiassa merkittävä käsite. Valitsin teoriakehyksekseni negatiivisen, positiivisen ja republikaanisen vapauskäsitteksen, sillä koen niiden täydentävän hyvin toisiaan ja tarjoavan hyvän lähtökohdan monitahoiselle analyysille.

2.1. Negatiivinen vapaus

Ajatus negatiivisesta vapaudesta voidaan jäljittää varhaismoderneista ajattelijoista englantilaisfilosofi Thomas Hobbesiin (1588–1679). Hobbes määritteli klassikkoteoksessaan Leviathan kuuluisan teoriasa yhteiskuntasopimuksesta, jossa ihmiset keskinäisen sitoumuksensa kautta muodostavat yhteiskunnan ja luovuttavat vallan suvereeniteetille. Luonnontilassa, yhteiskunnan ulkopuolella, vallitsee kaikkien sota kaikkia vastaan, ja yhteiskunta muodostetaan turvallisuuden saavuttamiseksi. Yhteiskunnan vallankäyttäjä on suvereeni, jolla on suvereeni valta, ja muut yhteiskunnan jäsenet ovat hänen alamaisiaan. (Hobbes 1999, 123, 125, 157, 161.)

Hobbesin määritelmän mukaan vapaus tarkoittaa ulkopuolisten esteiden puuttumista (1999, 126, 189). Mitä tulee vapauteen yksilötasolla, “ - - vapaa ihminen on se, jota ei estetä tekemästä mitä hän tahtoo tehdä niissä asioissa, joita hän voimansa ja taitonsa mukaan pystyy tekemään” (Hobbes 1999, 190, suom. Aho). Vapaus tapahtuu valtion lakien puitteissa, joihin alamaiset ovat yhteiskuntarauhan ylläpitämisen vuoksi sitoutuneet. Ihmisillä on siis vapaus toimia oman järkensä mukaisesti teoissa, jotka laki sallii. Alamaisten vapaus ei ole ristiriidassa suvereenin vallan kanssa, sillä Hobbesin teorian mukaan suvereenin teot perustuvat aina alamaisten myöntämään auktoriteettiin (1999, 191–192).

Hobbesin mukaan esimerkiksi se, että henkilö on toiminut pelon ajamana, ei poista sitä, että hän on tehnyt teon omasta vapaasta tahdostaan, ja hänellä on ollut myös vapaus jättää toimimatta. Myös vapaus ja välttämättömyys ovat yhteensopivia, mikä taas johtuu Hobbesin käsityksestä, että kaikki ihmisten teot ovat pohjimmiltaan seurausta Jumalan tahdosta. (Hobbes 1999, 190–191).

Alamaiset ovat Hobbesin käsityksen mukaan vapaita kaikissa niissä asioissa, joissa oikeutta ei voi sitoumuksella siirtää: tällaisia ovat esimerkiksi itsepuolustus ja elintärkeät asiat kuten ruoka ja lääkkeet. Henkilöllä on myös oikeus olla tunnustamatta rikosta, sillä häntä ei voida pakottaa syyttämään itseään. Ihmisillä on Hobbesin näkemyksen mukaan luonnostaan oikeus suojella itseään, kun kukaan muu ei voi heitä suojella, eikä tätä vapautta voi mikään sitoumus poistaa. Muut vapaudet

riippuvat Hobbesin mukaan “lain vaitiolosta”: jos lakia ei ole, alamailla on vapaus toimia asiassa oman tahtonsa mukaan. (Hobbes 1999, 194–197).

Brittifilosofi John Locken (1632–1704) vaikutukset näkyvät länsimaaisessa poliittisessä elämässä laajasti edelleen. Esimerkiksi USA:n perustuslaki seuraa Locken filosofian pääperiaatteita muun muassa omistamisoikeudesta ja tasa-arvosta (Yrjönsuuri 1995, 7; Schwarz 2005, 16–17). Locken käsitys vapaudesta on negatiivisen vapauden suuntainen: vapaus tarkoittaa hänelle rajoitusten puutetta ja vapautta toimia oman tahtonsa mukaisesti. Oleellinen osa Locken vapauskäsitystä on omistamisen vapaus.

Locke kuvaa luonnontilaa “täydellisen vapauden tilaksi”, jossa ihmiset voivat toimia ja käyttää omaisuuttaan kuten itse haluavat, muiden tahdosta riippumatta. Luonnontilassa vapaus tarkoittaa, ettei ihminen ole kenenkään tahdon tai lakia säättävän auktoriteetin alainen, vaan häntä ohjaa vain luonnollinen laki. Luonnollinen laki eli järki velvoittaa kaikkia: kaikki ovat tasavertaisia ja itsenäisiä, joten “kukaan ei saa vahingoittaa toisen elämää, terveyttä, vapautta eikä omaisuutta”. Luonnollisen lain toimeenpano kuuluu luonnontilassa jokaiselle, ja jokaisella on oikeus asianmukaisesti rangaista sen rikkojia. (Locke 1995, 46–49.) Locke katsoo, että maailma kaikkine antimineen ja olentoineen kuuluu ihmisille yhteisesti, ja ihmisillä on lupa sitä hyödyntää. Kun ihminen omalla työllään muokkaa jotain luonnontilassa ollutta, hän tekee siitä samalla omaisuuttaan. (Locke 1995, 67.)

Poliittinen yhteiskunta eli kansalaisyhteiskunta syntyy, kun joukko luonnontilassa olevia ihmisiä yhdistyy yhteenliittymäksi niin, että jokainen luovuttaa oman luonnollisen lain toimeenpanovaltansa yhteiseksi (Locke 1995, 118). Yhteiskunnassa vapautta on Locken mukaan olla ainoastaan yhteisön hyväksymän lainsäädäntövallan ja sen määräämän lain alainen. Lain ulkopuolisissa asioissa yhteiskunnan jäsenellä on vapaus seurata omaa tahtoaan. Vapauteen kuuluu myös se, ettei joudu toisen ihmisen “vaihtelevan, epävarman, tuntemattoman ja mielivaltaisen” tahdon alaiseksi. Vapaus ei siis tarkoita sitä, etteivät minkäänlaiset lait saisi sitoa ihmistä. (Locke 1995, 63.)

Yhteiskunnan muodostamisen tarkoitus on korjata luonnontilan ongelmat, jotka seuraavat ihmisten omavaltaisuudesta (Locke 1995, 118–119). Ihmiset luopuvat luonnontilan vapaudesta saavuttaakseen muita etuja: turvaa, vakautta ja suojelua omaisuudelleen (1995, 150–151). Yhteiskunnan tärkein tavoite on Locken mukaan saada nauttia omaisuudesta rauhassa ja turvassa. Yhteiskunnan vallankäyttö ei saa ulottua pidemmälle kuin yhteisen hyvän saavuttaminen vaatii. (1995, 154, 158.)

John Stuart Millin *On Liberty* (1859) on negatiivisen vapauden puolustuksen klassikkoja. Tässä työssä käytän siitä John Grayn ja G.W. Smithin toimittamassa *On Liberty in focus* -teoksessa (1991)

painettua versiota. Millin vapauskäsityksen mukaan valtaa voidaan käyttää sivistyneen yhteisön jäsentä kohtaan tämän tahtoa vastaan ainoastaan siinä tarkoituksessa, että halutaan estää harmin aiheutuminen muille. Se, että vallankäyttö olisi hänen omaksi hyväkseen, ei ole riittävä valtuutus. (Mill 1859/1991, 30.) Tätä periaatetta kutsutaan ”harmin periaatteeksi” (harm principle) (Warburton 2001, 45).

Yksilön vapaus on Millin mukaan absoluuttinen niissä asioissa, jotka koskevat vain häntä itseään. Jos joku muu uskoo, että jokin tietty tapa toimia olisi henkilölle hyväksi, hän voi kyllä yrittää keskustella ja järkeillä asiasta henkilön kanssa, kritisoida ja jopa suostutella tätä, mutta pakottaa hän ei voi. Sääntöjensä ulkopuolelle Mill jättää lapset, henkilöt, jotka vaativat muiden huolenpitoa, sekä ”takapajuiset yhteiskunnat”. (Mill 1859/1991, 30–31.)

Millin utilitaristinen moraalikäsitelmä perustuu siihen, että oikea toimintavaihtoehto on se, joka tuottaa eniten onnellisuutta. Tätä kutsutaan suurimman onnellisuuden periaatteeksi tai suurimman hyödyn periaatteeksi. Valinnat perustuvat siis todennäköisiin seurauksiin: teko on oikein, jos se edistää onnellisuutta, väärin, jos se edistää onnellisuuden vastakohtaa. Mill näkee kahdenlaista onnellisuutta: ylempiä ja alempia nautintoja. Ylempiä, älykkäämpiä nautintoja Mill pitää tärkeämpinä kuin alempia, usein luonteeltaan fyysisiä nautintoja. (Mill 2011, 11–16; Warburton 2001, 49.)

Joissain tapauksissa, kuten silloin kun kyseessä on laillisen kilpailun harjoittaminen vapailla markkinoilla, harmin aiheuttaminen toiselle on Millin mukaan sallittua. Hänen periaatettaan tulkitaankin usein niin, että harmin aiheuttaminen on väliintulon välttämätön, mutta ei aina riittävä ehto: vain, jos asia aiheuttaa harmia, siihen on sallittua puuttua, mutta aina harmin aiheuttaminen ei johda väliintuloon. (Mill 1859/1991, 108–109; Warburton 2001, 50.)

Isaiah Berlinin mielestä John Stuart Mill, ”vapauden puolustajista maineikkain”, sekoittaa vapauskäsityksessään kaksi erillistä näkemystä. Ensimmäinen niistä on se, että kaikki pakottaminen on itsessään pahasta ja puuttumattomuus hyvästä, eli klassinen vapauden negatiivinen määritelmä. Toinen taas se, että ihmisen tulee etsiä totuutta tai pyrkiä kehittämään itselleen Millin hyväksymä luonne: rohkea, omaperäinen, itsenäinen ja niin edelleen. (Berlin 2018, 67–68.)

Millin ajatuksiin kohdistuu myös paljon muuta kritiikkiä, jonka filosofi Nigel Warburton tiivistää kolmeen pääkysymykseen:

1. Mitä Mill tarkkaan ottaen tarkoittaa ’harmilla’?
2. Onko todella olemassa toimintaa, joka ei vaikuta muihin ihmisiin?
3. Onko ’harmin periaate’ todellisuudessa utilitaristinen?

(Warburton 2001, 51.)

Milliä syytetään Warburtonin mukaan usein epämääräisestä harmin käsitteen määrittelystä. Esimerkiksi jos teko loukkaa jotakuta henkisesti, ei loukkaus Millille ole riittävä peruste estää tekoa, jos kyse ei ole yllytyksestä väkivaltaan. Tämän ajatusmallin mukaan esimerkiksi uskonnollista rienausta ei lasketa riittäväksi harmiksi, jotta siihen voitaisiin puuttua. Mill ei myöskään laske harmiksi fyysistä vammaa, mikäli se tapahtuu ennalta ja vapaasta tahdosta myönnetyn suostumuksen puitteissa, kuten rajun urheilulajin parissa. Esimerkiksi poliittinen filosofi John Gray on pohtinut jakoa fyysiseen ja moraaliseen harmiin: onko todella niin, että vakavaakaan henkistä loukkausta ei lasketa harmiksi? Entä voiko harmia tuottaa, jos laiminlyö jotain, joka olisi ollut toiselle hyödyksi? (Warburton 2001, 51–53.)

Toinen suuri kritiikin aihe on Millin oletus siitä, että on mahdollista erottaa toisistaan toiminta, joka vaikuttaa muihin ihmisiin ja toiminta, joka koskee vain tekijää itseään. Esimerkiksi Millin aikalainen, James Fitzjames Stephen, on kuitenkin sitä mieltä, että lähes kaikella yksilön toiminnalla on potentiaali vaikuttaa muihin yhteiskunnan jäseniin haitallisesti. Warburton esittää esimerkin tupakoitsijasta, joka ajattelee, ettei hänen tupakointinsa vaikuta keneenkään muuhun, mutta voi silti sairastuessaan viedä terveydenhuollon resursseja joltain toiselta vakavasti sairaalta ihmiseltä. Toisena esimerkkinä hän käyttää poliitikkoa, joka julkisesti vastustaa homoseksuaalisten suhteiden suojaikärajan alentamista, mutta salaa harjoittaa tällaisia suhteita ikärajaa nuorempien henkilöiden kanssa. Hän saattaa ajatella, että kyseessä on puhtaasti yksityisasiä, vaikka asian julkinen syynääminen voi johtaa poliitikkoihin kohdistuvan luottamuksen heikentymiseen. Rajan vetäminen yksityisen ja muihin vaikuttavan toiminnan välille voi siis olla hankalaa. (Warburton 2001, 54–56.)

Keskustelua on herättänyt myös se, onko harmin periaate aidosti utilitaristinen. Jälleen Stephen on esittänyt kritiikkiä, ettei negatiivinen vapaus aina johda suurimpaan onnellisuuteen, vaan pakkokeinoilla saatettaisiin saavuttaa suurempi hyöty. Se, tuottaako negatiivinen vapaus suurimman mahdollisen onnellisuuden, on empiirinen kysymys, johon Mill ei Stephenin mielestä vastaa. Vaikka Mill määrittelee itsensä utilitaristiksi, nojautuu hänen negatiivisen vapauden puolustuksensa kuitenkin merkittävästi siihen, että vapaudella on arvo itsessään, ei vain seuraustensa ansiosta. (Warburton 2001, 57–59.)

Positiivisen vapauden puolustajien argumentti on, että vain koska kukaan ei aseta konkreettisia esteitä tietyn toiminnan tielle, ihminen ei välttämättä ole todella vapaa valitsemaan miten haluaa: hänellä saattaa olla sisäisiä esteitä, tai yhteiskunta saattaa olla järjestynyt niin, ettei ihminen tunne pystyvänsä

todellisuudessa tekemään jotain valintaa, vaikka hänellä teoriassa olisi mahdollisuudet siihen. (Warburton 2001, 111.)

Isaiah Berlinin Kaksi vapauden käsitettä (Two Concepts of Liberty) vuodelta 1958 on Berlinin pitämään esitelmään perustuva klassikkoessee, jonka katsotaan ensi kertaa määritelleen erottelun negatiiviseen ja positiiviseen vapauteen. Tässä työssä käytän siitä Timo Soukolan suomennosta, joka on ilmestynyt vuonna 2018 Sami Syrjämäen toimittamassa esseekokoelmassa Vapaus. Berlinin mukaan negatiivinen vapaus käsittelee sitä, millä alueella subjekti, eli ihminen tai ihmisryhmä, voi toimia oman tahtonsa mukaan ilman muiden ihmisten puuttumista. Positiivisessa vapaudessa taas on kyse siitä, mikä tai kuka on sen hallinnan tai asioihin puuttumisen lähde, jonka perusteella ihminen toimii juuri tietyllä tavalla. (Berlin 2018, 61.)

Poliittinen vapaus on negatiivisessa mielessä ymmärrettynä se alue, jolla ihminen voi toimia muiden estämättä. Jos ihminen ei kykene toimimaan oman tahtonsa mukaan, kyse voi olla pakottamisesta tai orjuuttamisesta. Berlinin mukaan pakottamisessa on kyse muiden ihmisten tarkoituksellisesta väliintulosta. Mikä tahansa este ei siis välttämättä ole pakottamista: mikäli ihminen ei esimerkiksi kykene johonkin vaativaan fyysiseen suoritukseen, ei sokeutensa vuoksi pysty lukemaan, tai köyhyytensä vuoksi ei voi ostaa jotain haluamaansa, kyse ei ole pakottamisesta eikä täten negatiivisen vapauden loukkauksesta. Ainoastaan jos ihminen uskoo kyvyttömyytensä johtuvan siitä, että ”muut ihmiset ovat järjestäneet asiat niin, että juuri ja vain minulla ei ole tarpeeksi rahaa maksaa haluamastani”, hän voi kokea itsensä pakottamisen tai orjuuttamisen uhriksi. Vapaa ihminen on siis sellainen, jonka asioihin muut eivät sekaannu. Hänen vapautensa määrä mitataan siinä, kuinka laaja on se alue, jolla muut eivät hänen tekemisiinsä puutu. (Berlin 2018, 62–63.)

Muun muassa politiikan tutkija David Miller on huomoinut, että Berlinin määrittely esteiden suhteen on kuitenkin epäselvä. Berlin kirjoittaa pakottamisen tarkoittavan ”tarkoituksellista väliintuloa”, mutta muutama virke myöhemmin kriteeriksi riittääkin, että sortoa harjoittaa ihminen, ”suorasti tai epäsuorasti, tarkoituksellisesti tai tarkoituksetta” (Berlin 2002, 170). Näin siis ainakin 2002 ilmestyneen Henry Hardyn toimittaman Liberty -teoksen versiossa. Soukolan suomennuksessa osa ”tarkoituksellisesti tai tarkoituksetta” taas on jätetty lauseesta pois (Berlin 2018, 63). Niin ikään Berlin on Millerin mielestä tulkinnanvarainen siinä, lasketaanko taloudelliset esteet, kuten resurssien puute, negatiivisen vapauden rajoituksiksi – ovatko ne luonnosta vai ihmisten teoista johtuvia seikkoja (Miller 1991, 13).

Millerin mukaan vapauden rajoitusten määrittely on mahdollista vain, jos asiaa ajatellaan moraalisen vastuun kautta: vapauden rajoituksia ovat ne esteet, joista muita ihmisiä voidaan pitää moraalisesti

vastuussa, joko siksi että he ovat tarkoituksellisesti tai leväperäisyyttään luoneet ne, tai siksi, että he ovat rikkoneet velvollisuuttaan poistaa ne. Siispä esimerkiksi köyhyys tai sairaus rajoittaisi niistä kärsivien vapautta, jos uskomme että jollain muulla taholla, esimerkiksi valtiolla, on velvollisuus poistaa nämä haitat. (Miller 1991, 17.)

Berlinin käyttämä ilmaisu “juuri ja vain minulla” (Berlin 2018, 62) taas tarkoittaisi kirjaimellisesti tulkittuna, että pakkokeinoksi katsottaisiin vain ja ainoastaan tiettyyn yksilöön kohdistuvat toimet. Jää siis hieman epäselväksi, pitääkö Berlin mahdollisena, voisiko tiettyyn ihmisryhmään esimerkiksi uskonnollisista tai rodullisista syistä kohdistuva syrjintä rajoittaa heidän vapauttaan.

Klassiset englantilaiset filosofit kuten Thomas Hobbes ja Jeremy Bentham olivat Berlinin mukaan yhtä mieltä siitä, että ihmisten tavoitteet voivat olla ristiriidassa keskenään, minkä vuoksi vapauden vaatimuksista on joskus tingittävä, sekä muiden arvojen että vapauden itsensä hyväksi. Vapaan toiminnan aluetta on siis lakien välityksellä rajoitettava, jotta ihmisten minimitarpeet tyydyttyisivät eivätkä vahvat sortaisi heikkojen vapautta. Toisaalta nämä filosofit, erityisesti liberalistit kuten John Locke, John Stuart Mill ja Benjamin Constant olivat yhtä mieltä myös siitä, että on oltava olemassa jonkinlainen henkilökohtaisen vapauden minimialue, jota ei missään olosuhteissa tule loukata. Yksityiselämän ja julkisen vallan alue on siis erotettava toisistaan. Vapauden rajat liittyvät oleellisesti ihmisten välisiin suhteisiin: rajoituksia tarvitaan, sillä ilman niitä ihmisten vapaudet törmäivät toisiinsa. (Berlin 2018, 63–64.)

Berlin ei siis ole ehdoton siinä mielessä, että hän vaatisi yhteiskunnan toimivan tiukasti negatiivisen vapauden ihanteen ohjaamana, vaan hän ymmärtää vapauden rajoittamisen olevan välttämätöntä. Siinä, mitä voidaan ja ei voida kutsua vapaudeksi, hän sen sijaan on ehdoton. Ihminen voi olla valmis uhraamaan osan vapaudestaan muiden tärkeiden arvojen, kuten oikeudenmukaisuuden tai yhdenvertaisuuden hyväksi. Ihminen voi menetellä näin täysin vapaaehtoisesti ja omasta tahdostaan, mutta toiminnasta ei voi puhua esimerkiksi yhteiskunnallisen tai taloudellisen vapauden lisäämiseä. “Kaikki on sitä mitä on; vapaus on vapautta, ei yhdenvertaisuutta, oikeudenmukaisuutta, ihmisen onnea tai puhdasta omaatuntoa.” Joskus myös joudutaan rajoittamaan joidenkin vapautta toisten vapauden turvaamiseksi. Mitään ehdotonta periaatetta tällaisen tilanteen ratkaisuun ei Berlinin mukaan ole eikä voi olla olemassa, jos vapauden arvo on luovuttamaton. Käytännössä jonkun säännön tai periaatteen on ristiriitatilanteessa lopulta joustettava, jotta kompromissi voidaan saavuttaa. (Berlin 2018, 65–66.)

Berlin myöntää, että vapaus tarkoittaa eri asioita eritaustaisille ihmisille. Jos ihmisen perustarpeet eivät ole tyydytetty, hän on aliravittu, sairas ja lukutaidoton, ei henkilökohtainen vapaus ole hänelle

tärkeintä. Jos vapauttaan ei kykene käyttämään, ei vapaudella ole ihmiselle sillä hetkellä käytännön arvoa. Kuitenkin tämän henkilön nyt tai myöhemmin tarvitsema vapaus on samaa vapautta kuin muillakin ihmisillä. (Berlin 2018, 64.)

Negatiivisen vapauden kaanoniin voidaan lukea myös F. A. Hayek, joka näki vapauden tehtävän olevan ainoastaan pakkokeinojen tai niiden haitallisten seurausten minimointi. Hayekin käsityksen mukaan vapaus viittaa ainoastaan ihmisten välisiin suhteisiin, ja sitä voi siten loukata ainoastaan toisen ihmisen harjoittama pakkokeino, ei esimerkiksi luonnonolosuhteet. Vapaus ei siis ole kiinni vaihtoehtojen määrästä, vaan siitä, pystyykö yksilö toteuttamaan senhetkiset aikomuksensa. (Hayek 1960/1991, 80–82.) Hayek ei lue poliittista vapautta tai yksilön sisäistä, metafysisistä vapautta kuuluviksi omaan käsitykseensä vapaudesta. Hayek pitää ”vapautta johonkin” -ajattelua vaarallisena, sillä se voidaan vetää helposti osaksi sosialistista argumentointia. Jos vapautta ajatellaan voimavarana, ajatusta voidaan hyväksikäyttää ja perustella sen avulla vaurauden uudelleenjako. (Hayek 1960/1991, 85–87.)

Libertaristi Robert Nozickin käsitys minimivaltiosta osuu negatiivisen vapauden ytimeen. Teoksessaan *Anarchy, State and Utopia* (1974) Nozick perustelee, miksi minimivaltio on oikeutettu, ja miksi yhtään laajempia valtion oikeuksia ei voi oikeuttaa. Nozickin teoria nojaa vahvasti John Locken käsityksiin vapaudesta, omistusoikeudesta ja luonnontilasta.

Nozickin minimivaltiokäsitys perustuu vahvoihin ja laajoihin yksilön oikeuksiin, joita ei saa loukata. Minimivaltion oikeudet ovat kapeat: sen tulee suojella väkivaltaa, varkautta ja petosta vastaan sekä varmistaa sopimusten toimeenpano. Valtiolla tulee olla voimankäytön monopoli alueellaan, ja sen tulee suojella kaikkien kansalaistensa oikeuksia. Yhtään laajemmat valtion toimet loukkaisivat Nozickin mukaan yksilön oikeuksia, eikä niille ole oikeutusta. Valtio ei esimerkiksi saa käyttää pakkokeinoja saadakseen kansalaisia auttamaan toisiaan, tai estääkseen jotain toimintaa ihmisten oman edun vuoksi. (Nozick 1974, ix, 113–119.)

Nozick ei hyväksy minkäänlaista tulonsiirtomallia, sillä ne eivät anna vapautta valita, mitä ihminen voi omaisuudellaan tehdä. Nozick katsoo, että ihmiset tulevat aina suorittamaan vapaaehtoisia vaihtokauppoja käytettävissä olevilla resursseillaan, joten mikä tahansa tulonsiirron malli, jossa on mukana tasa-arvoistava osa, kumoutuu ajan mittaan yksilöiden vapaaehtoisen käytöksen myötä. Muuten pitäisi joko jatkuvasti estää ihmisiä siirtämästä resurssejaan kuten he haluavat, tai ottaa resursseja siltä, jolle ihmiset ovat ne siirtäneet. (Nozick 1974, 160–164, 167.)

Verottamista Nozick pitää pakotettuun työvoimaan rinnastuvana yksilönvapauksien loukkauksena. Nozick kysyy, miksi olisi eri asia ottaa ihmiseltä viiden tunnin palkka kuin pakottaa hänet työskentelemään viisi tuntia ylimääräistä. Miksi olisi oikeutettua verottaa ihmistä hänen tekemästään työstä, mutta ei ole oikeutettua pakottaa töihin ihmistä, joka toisen työskennellessä samaan aikaan viettää vapaa-aikaa? Kun ottaa haltuunsa jonkun työn tulokset, se vastaa Nozickin näkemyksen mukaan sitä, että käskisi hänet tietyksi ajaksi suorittamaan tiettyä toimintaa. (Nozick 1974, 169–172.)

Nozick ei myöskään usko mahdollisuuksien tasa-arvoon: sen toteuttaminen ei ole mahdollista, sillä se vaatisi resursseja, joihin muilla voi olla oikeuksia. Mahdollisuuksien tasa-arvon voi periaatteessa saavuttaa joko huonontamalla suoraan niiden tilannetta, joilla on paremmat mahdollisuudet tai parantamalla niiden tilannetta, jotka ovat huono-osaisempia. Jälkimmäinen vaihtoehto vaatii resurssien käyttöä, joten siinäkin tapauksessa jonkun muun tilanne huonontuu: niiden joilta otetaan, jotta voitaisiin antaa muille. (Nozick 1974, 235–238.)

2.2. Positiivinen vapaus

Siinä missä negatiivinen vapaus ajatellaan yleensä vapautena jostakin, positiivinen vapaus on puolestaan vapautta johonkin. Eri käsitykset positiivisesta vapaudesta ovat kuitenkin negatiivista vapautta enemmän hajallaan ja muuttuneet ajan kuluessa. On olemassa monta eri tulkintaa siitä, mikä oikeastaan on positiivista vapautta ja siitä, mikä sen nimissä on hyväksyttävää ja mikä ei.

Positiivisen vapauden varhaisiin klassikkoteoksiin kuuluu Jean-Jacques Rousseau'n Yhteiskuntasopimuksesta (1762). Rousseaulle ei riitä esteiden puute, vaan todelliseen vapauteen tarvitaan jotain enemmän. Rousseau'n ajatus yhteiskunnasta perustuu yhteiskuntasopimukseen, jossa yksilöt liittyvät yhteisöksi saadakseen turvaa ja suojaa. Yhteiskuntasopimuksen myötä ihminen luopuu luonnollisesta vapaudestaan ja saa tilalle sopimukseen perustuvan kansalaisvapauden, jota rajoittaa yleistahdo. Yhteiskuntasopimuksen piiriin liittyessään yksilöt eivät ole enää pelkästään yksilöitä, vaan he muodostavat uuden, kollektiivisen olennon. (Rousseau 1998, 52, 59; Warburton 2001, 112, 115.)

Rousseau erottelee yleistahdon eri asiaksi kuin kaikkien tahdon: yleistahdossa on aina kyse yleisestä edusta, kun taas jälkimmäinen on vain yksilöiden tahtojen summa ja saattaakin ajaa yksilön etua. Yksilön oma tahto voi olla ristiriidassa yhteisön yleistahdon kanssa, mutta yleistahdon on tällöin oltava ensisijainen. Rationaalinen yksilö tekee Rousseau'n mukaan valintansa yleistahdon perusteella, sillä se on kaikkien etu. Jotta yhteiskuntasopimuksen toteutumisesta voitaisiin olla varmoja, Rousseau katsoo, että ihminen täytyy tarvittaessa voida pakottaa tottelemaan yleistahtoa, jolloin hänet

”pakotetaan olemaan vapaa”. Yleistahdon mukaan toimiminen on yhteiskunnassa elämisen hinta, ja se korvautuu reilusti yhteiskunnan mukanaan tuomien etujen myötä. (Rousseau 1998, 51–59, 69–70; Warburton 2001, 115.)

Rousseau'n vapauskäsityksessä on myös vahva moraalinen ulottuvuus. Hänen mukaansa ”pelkän mieliteon noudattaminen on orjuutta, kun taas sellaisen lain totteleminen, jonka on itse itselleen säätänyt, on vapautta.” Ihminen on siis aidosti vapaa, kun hän ei antaudu henkilökohtaisten toiveidensa vietäväksi. (Rousseau 1998, 59; Warburton 2001, 115.)

Isaiah Berlinin mukaan positiivisessa vapaudessa on kyse yksilön halusta olla oma herransa: että päätökset riippuvat itsestä ja omista tietoisista tavoitteista, ei ulkoisista voimista tai muiden tahdosta. Olla subjekti, ei objekti. Oleellista Berlinin mukaan on olla tietoinen itsestään ajattelevana ja tekevänä olentona, kantaa vastuuta valinnoistaan ja kyetä selittämään ne omien ajatusten ja tavoitteiden pohjalta. (Berlin 1969/2002, 178.)

Hieman samaan tapaan kuin Mill näki kahdenlaista onnellisuutta eli ylempiä ja alempia nautintoja, Berlinille positiivinen vapaus määrittyy ”ylemmän ja alemman” minän käsitteiden kautta: positiivisen vapauden ilmentymä on ihminen, joka toteuttaa ”ylempää minäänsä” eli ideaalia, ”todellista” itseään, joka toimii ihmisen järjen ja todellisten tavoitteiden varassa – vastakohtanaan alempi minä, joka tottelee impulsseja ja tavoittelee välittömämpiä nautintoja, eikä ajattele valintojaan järjellä. Positiivista vapautta toteuttava ihminen kykenee toteuttamaan ylempää minäänsä, mikä tuottaa hänelle pidemmän päälle enemmän vapautta kuin kaikkien pienten impulssien toteuttaminen. (Berlin 1969/2002, 179.)

Tällaisessa ajattelutavassa on kuitenkin Berlinin mukaan vaara: sen perusteella on helppo perustella myös toisten ihmisten pakottaminen jonkin tietyn tavoitteen nimissä – esimerkiksi julkisen terveydenhuollon osalta. Pakkokeinot voi perustella sanomalla, että jos ihmiset tietäisivät paremmin ja ymmärtäisivät oman parhaansa, hekin pyrkisivät tähän tavoitteeseen. Pakottaja voi siis väittää tekevänsä valinnan, joka olisi ihmisen ”ylemmän”, järkiperusteisen minän valinta, ja on todellisuudessa tämän omaksi parhaaksi. (Berlin 1969, 179–180.) Berlin myöntää, että teoriassa myös negatiivisen vapauden kautta olisi mahdollista oikeuttaa sortotoimenpiteitä, mutta historiallisesti lähinnä positiivisen vapauden käsitteellä on ollut tällaisia yhteyksiä (Berlin 1969/2002, 181).

Eric Fonerin mukaan Berlinin Two Concepts of Liberty -esseettä tulkittiin kirjoittajan harmiksi laajasti väärin: että kaikki valtion toiminta, joka puuttuu taloudelliseen päätöksentekoon olisi ”positiivista” vapautta ja siten rinnastettavaa kommunismiin. Berlinin tavoite ei kuitenkaan Fonerin mukaan ollut

delegitimoida hyvinvointivaltiota, vaan pakottaa sen kannattajat puolustamaan taloudellista tasa-arvoa sen omilla ehdoilla eikä vapauden muotona – kyse on siis ennen kaikkea siitä, mitä vapaudeksi voi kutsua ja mitä ei. Esseen uudelleenjulkaisussa 1969 Berlin huomauttikin, että myös negatiivista vapautta on usein käytetty lupana riistoon ja että taloudellinen tasa-arvo riistää ihmisiltä vapauden sosiaaliset ehdot. (Foner 1999, 261.)

Myöhemmistä filosofiista Rousseauin kanssa samantyyppisiä ajatuksia vapaaksi pakottamisen tarpeesta löytyy Herbert Marcuselta, joka teoksessaan *One-Dimensional Man* (1964) esitti, että moderni teollisuusyhteiskunta on aivopessyt kansalaiset siinä määrin, etteivät nämä enää ole tietoisia ”oikeista” tarpeistaan ja haluistaan. Mainonta ja pakkomielle mukavuudesta ja rikkaudesta ovat tukahduttaneet yksilöiden aidot toiveet, jolloin heidän on mahdotonta saavuttaa todellista vapautta. Marcusen mukaan tarpeettomia valintoja korostamalla häivytetään se tosiasia, ettei yksilöillä ole tarpeeksi vapautta tärkeämpien asioiden suhteen. (Marcuse 1969, 1–14, 25–32; Warburton 2001, 117–118.)

Tärkeänä vaikutteena positiivisen vapauden käsitteeseen on laajasti pidetty myös englantilaisfilosofi Thomas Hill Greeniä (1838 – 1882). Green oli brittiläisen idealismin johtohahmoja, jonka poliittinen moraalikäsitelmä oli muun muassa tärkeänä perusteena 1900-luvun vaihteessa niille liberaalipuolueen jäsenille, jotka pyrkivät tekemään uusia aloitteita hyvinvoinnin minimitason turvaamiseksi valtion taholta (Harris & Morrow 1986, 1–2.)

T. H. Greenin vapauskäsitelmässä rajoitusten ja pakon puuttuminen ja oman tahdon mukaan tekeminen eivät ole riittäviä ehtoja vapaudelle. Hän ei myöskään hyväksy yhden ihmisen vapauden toteutumista muiden kustannuksella. Green tarkoittaa vapaudella ”positiivista voimaa tai kykyä tehdä jotakin tai nauttia jostakin, joka on tekemisen tai nauttimisen arvoista ja jota me toteutamme tai josta nautimme yhdessä muiden kanssa”. Greenin vapauskäsitelmään liittyy siis vahva yhteisöllinen elementti, ja hän arvioi yhteiskunnan vapautta yhteisen hyvän kautta. (Green 2018, 46.) Yhteiskunnan todellinen vapaus on Greenin mukaan kasvanut huomattavasti, kun ihmisiä on säädöksillä estetty toimimasta oman mielensä mukaan (2018, 56–57).

Pakotettuna toimiva ihminen ei voi olla vapaa, mutta pelkkä pakon poistaminen ei Greenin mielestä lisää ”todellista vapautta”. Esimerkiksi yhteiskunnan ulkopuolella elävä ”villi-ihminen” ei ole todellisessa mielessä vapaa, sillä hän on luonnon orja, ja luonnon pakosta hän voi vapautua vain yhteisöllisen hillinnän kautta. Greenin vapauskäsitelmään kuuluu myös vahva yhteys tasa-arvoon: hänen mielestään vapaus ei toteutunut antiikin pienissä tasavalloissa, joissa vapaus kuului vain harvoille ja valituille ja edellytti massojen orjuutusta. (Green 2018, 46–47.)

Greenille vapautta “sen positiivisessa mielessä” on jokaisen ihmisen voimien tasavertainen vapauttaminen, jonka tarkoituksena on toimia yhteiseksi hyväksi. Esimerkiksi työvoiman myynnin säätelyn Green katsoo olevan hyväksyttävää, koska jos työ esimerkiksi vahingoittaa yksilön terveyttä, se vähentää yhteisön voimaa toimia parhaalla mahdollisella tavalla. Kansalaisyhteisön tehtävä on turvata sen jäsenten yleinen vapaus toimia parhaalla mahdollisella tavalla, joten sen saavuttamiseksi yksilön terveyttä vahingoittavat sopimukset on lailla kiellettävä. Valtion puuttuminen esimerkiksi ammatinharjoittamiseen ja kasvatukseen ei ole oikeutettua siksi, että valtion tehtävä olisi edistää moraalista hyvyttä – sillä sitä se ei kykene tekemäänkään – vaan siksi, että valtion tehtävä on ylläpitää sellaisia olosuhteita, jotka ihmisen kykyjen vapaa harjoittaminen vaatii. (Green 2018, 48–50.)

Green katsoo, että jos ihminen olisi toiminut lain vaatimalla tavalla ilmankin lakia, vaikkakin ehkä hitaammin ja tehottomammin, ei laki silloin ole rajoittanut hänen vapauttaan ja riippumattomuuttaan. Greenin mukaan lakeja ei varsinaisesti ole säädetty tällaisia lainkuuliaisia ihmisiä varten, vaan huono-osaisten tilanteen parantamista varten. Luottamalla vain yksilöllisyyteen ja yksilöiden hyväntahtoisuuteen ei huono-osaisten tilannetta Greenin mukaan olisi saatu kohennettua sellaisiksi, että “inhimillisten kykyjen vapaa kehittäminen” on heille mahdollista, vaan siihen vaadittiin lakeja. (Green 2018, 51–53).

“Ollakseen oikeutettu mikään yksittäinen yksilölle myönnettävä vapaus ei saa sääntönä ja kokonaisuuden kannalta tarkasteltuna rajoittaa yhteisön hyvää”, Green toteaa. Tällä periaatteella hän perustelee myös ajatuksensa siitä, että alkoholin myynti tulisi lopettaa tai sitä tulisi merkittävästi rajoittaa, eikä kyseessä olisi epäoikeudenmukainen puuttuminen yksilön vapauteen. Green pitää juoppoutta laajana yhteiskunnallisena ongelmana, josta voitaisiin päästä eroon säätämällä rajoittava laki, jolloin yhteiskunnan jäsenten nauttima positiivinen vapaus lisääntyisi, kun juoppouden aiheuttamat ongelmat lakkaisivat rajoittamasta ihmisten vapaata kehitystä. (Green 2018, 54–55).

Edellämainitut, varsinkin Rousseau ja Marcusen tapaiset käsitykset positiivisesta vapaudesta eivät luo käsitteestä nykyihmisen korvaan kovin imartelevaa kuvaa: niistä paistaa vahvasti holhoava ajatus siitä, ettei yksilö aina tiedä itse parhaiten, mikä hänelle on hyväksi. Ehkä vetoavamman käsityksen positiivisesta vapaudesta esittää Charles Taylor esseessään *What’s Wrong With Negative Liberty* (1979). Taylorin mielestä keskustelu negatiivisesta ja positiivisesta vapaudesta keskittyy ensinnäkin liikaa ääripäihin. Esimerkiksi positiivisen vapauden kritiikki saattaa perustua mielikuvaan jostain vasemmistolaisesta totalitaarisesta teoriasta. Toisessa ääripäässä taas voi olla negatiivisen vapauden ehdoton muoto, jossa vapauden määritelmäksi ei hyväksytä mitään muuta kuin esteiden puuttuminen, ja itsensä toteuttamisen ajatus jää puuttumaan. (Taylor 1979/1991, 141–143.)

Isaiah Berlinin ajatuksena oli, että negatiivisessa vapaudessa on kyse siitä alueesta, missä yksilön toimiin ei puututa, kun taas positiivisessa vapaudessa on kyse siitä, mikä tai kuka toimintaa hallitsee. Taylor esittää ajatuksen hieman toisella tavalla. Hänen mielestään positiivisen vapauden teorioissa on kyse siitä, miten yksilö pystyy kontrolloimaan omaa elämäänsä, ja käsite keskittyy siten toiminnan harjoittamiseen. Negatiivisen vapauden teorit puolestaan nojautuvat tyypillisesti mahdollisuuden käsitteeseen: vapaus riippuu siitä, mitä vaihtoehtoja on avoinna, ei siitä, tekeekö yksilö mitään niiden toteuttamiseksi. (Taylor 1969/1991, 143–144.)

Jos negatiivisen vapautteen sisältyy ajatus itsensä toteuttamisesta – kuten aitoon vapauteen Taylorin mielestä kuuluu – ei teoria voi Taylorin mukaan perustua pelkästään mahdollisuuden käsitteeseen. Jos joku ei esimerkiksi ole lainkaan tietoinen potentiaalistaan, tai hänellä on jokin merkittävä sisäinen este, kuten jostain yhteiskunnan normista johtuva sisäistetty pelko, ei henkilöä voida Taylorin mukaan silloin kutsua vapaaksi. Negatiivisen vapauden käsitteenkin täytyy siis ainakin jossain määrin nojautua myös harjoittamisen käsitteeseen. (Taylor 1969/1991, 144.)

Jos hyväksyy itsensä toteuttamisen kuuluvan vapauteen, silloin vapauden ehdoksi ei Taylorin mielestä riitä vain se, että pystyy tekemään sitä, mitä haluaa. Motivaation alkuperälläkin on väliä. Jos yksilöä motivoi pelko, väärin perustein sisäistetyt standardit tai väärä tietoisuus, hän ei ole vapaa. Ollakseen aidosti vapaa, yksilön toiveet eivät voi olla vastakkaiset hänen perustarpeidensa toteuttamiselle. Tästä on Taylorin mielestä itsensä toteuttamisen problematiikassa kyse – ei niinkään ylemmän ja alemman minän tyyppisistä asioista. (Taylor 1969/1991, 146–147.)

Positiivista vapautta kritisoitaessa usein vedotaan siihen, että ajatusmalli johtaa ristiriitaan eri tavoitteiden välillä. Taylorin mukaan tämä ei ole pelkästään positiivisen vapauden ominaisuus, sillä myös negatiiviseen vapauteen liittyy erilaisten vapauksien ja rajoitusten arvottamista: vapaus harjoittaa uskontoaan on tärkeämpi kuin vapaus kävellä sieltä mistä haluaa, joten pidämme rajoituksia jälkimmäistä vapautta kohtaan sallitumpina. Punaisissa valoissa seisominen rajoittaa sillä hetkellä yksilön liikkumisvapautta, mutta silti tätä harvoin halutaan edes mieltää vapauden rajoitukseksi: ennemminkin ajattelemme tekevämme vaihtokaupan kätevydestä turvallisuutta vastaan. Vapauden käsitykseen siis sisältyy pakostakin jonkinlaista syrjintää eri motivaatioiden välillä. (Taylor 1969/1991, 148–151.)

2.2.1. Toimintakyky positiivisena vapautena

Positiivisen vapauden alueelle voidaan lukea kuuluvaksi myös Amartya Senin ja Martha Nussbaumin kehittämä toimintakyky-ajattelu, joka keskittyy siihen, mitä ihmisen on oikeasti mahdollista tehdä.

Amartya Sen on käsitellyt toimintakykyajattelua eri teoksissaan 1980-luvulta asti. Teoksesta riippuen Sen puhuu hyvinvoinnin vapaudesta, toimintakyvystä, edusta ja toimijuudesta: nämä käsitteet ovat hänen käytössään vähintäänkin hyvin lähellä toisiaan, osin myös päällekkäiset. *Development as Freedom* -teoksessa (1999) Sen määrittelee ihmisen toimintakyvyn (capability) tarkoittavan niitä vaihtoehtoisten toimintojen yhdistelmiä, jotka ovat hänelle mahdollisia saavuttaa. Sen kuvaa toimintakyvyn ja toiminnon välistä eroa vertaamalla varakasta, paastoavaa ihmistä ja rahatonta, nälkää näkevää ihmistä: heidän toimintonsa ravinnon suhteen on sama, mutta varakkaalla ihmisellä on toimintakyky jota rahattomalla ei ole, sillä paasto on hänelle seuraus hänen tekemästään valinnasta, jota rahattomalla ei ole. Toimintakyky on siis eräänlainen vapaus: vapaus saavuttaa erilaisia toimintoja. Ihmisen toimintojen yhdistelmä edustaa siis hänen todellisia saavutuksiaan, toimintakykyvalikoima (capability set) edustaa vapautta saavuttaa niitä. (Sen 1999, 75.)

Jo vuoden 1985 teoksessaan *Commodities and Capabilities* (1985) Sen korostaa käsitystä vapaudesta ihmisen kykynä tehdä toiminnallisia valintoja. Sen erottelee kaksi tapaa nähdä ihmisen intressit ja niiden toteuttamisen: hyvinvointi (well-being) ja etu (advantage). Hyvinvointi liittyy ihmisen saavuttamaan olotilaan, etu taas viittaa niihin oikeisiin mahdollisuuksiin, mitä ihmisellä on. Vapaus saavuttaa hyvinvointi on lähempänä edun käsitettä kuin hyvinvointia itseään. (Sen 1985, 5.) Tai hieman kääntäen: etujen ajatusta edustaa juuri ihmisen vapaus, eikä se mitä ihminen vapaudellaan saavuttaa (Sen 1987, 47). Sen tekee samantyyppistä jakoa ihmisen intressien toteuttamisesta myös teoksessaan *On Ethics & Economics* (1987), mutta siinä hän keskittyy hyvinvoinnin ja toimijuuden erotteluun (59–64).

Kun arvioidaan toiminnan tai hyvinvoinnin lisäksi toimintakykyvalikoimaa, kyse on silloin Senin mukaan ihmisen positiivisista vapauksista. Senin mukaan on arvokasta vertailla, onko ihmisillä keskenään samat mahdollisuudet saavuttaa samat toiminnot. Jos ihminen olisi voinut saavuttaa samat relevantit toiminnot kuin verrokkihenkilö, on heillä silloin ainakin yhdellä tärkeällä asteikolla ollut yhtä paljon hyvinvoinnin vapautta, eli vapautta saavuttaa hyvinvointi. Toisaalta jos kaksi henkilöä on samassa tilanteessa – esimerkiksi näkee nälkää, kuten edellä mainitussa esimerkissä – mutta toinen heistä on päätenyt tilanteeseen pakotettuna ja toinen vapaaehtoisesti, tällä erolla on väliä näiden kahden ihmisen hyvinvointia arvioitaessa. Toteutuneessa hyvinvoinnin tilassa ei välttämättä ole eroa, mutta hyvinvoinnin vapaudessa on. Senin mukaan aidon valinnanvaran olemassaolo voi todellisuudessa vaikuttaa myös saavutettujen toimintojen luonteeseen ja merkitykseen, jolloin toimintoja kyetään arvioimaan paremmin ja tarkemmin. (Sen 1985b, 201–202.)

Miten valintoja ja vaihtoehtoja sitten voidaan Senin mukaan arvottaa? Ajatus siitä, että valinnan laajuutta kuvaisi pelkästään vaihtoehtojen määrä, on hänen mielestään rajoittunut, sillä vaihtoehtojen

laadulla täytyy myös olla merkitystä. Huomiota on syytä kiinnittää sellaisiin toimintoihin eli tekemisiin ja olemisiin, jotka tekevät elämästä merkittävää ja jotka heijastuvat ihmisen hyvinvointiin. (Sen 1985, 67–70.)

Yksilöiden toimijuuden vapautta määrittävät ja rajoittavat Senin mukaan väistämättä saatavilla olevat sosiaaliset, poliittiset ja taloudelliset mahdollisuudet. Yksilön toimijuuden (individual agency) ja yhteiskunnallisten järjestelyjen (social arrangements) välillä on syvä vastavuoroisuus. On tärkeää tunnustaa samaan aikaan sekä yksilönvapauden keskeisyys että yhteiskunnan vaikutteiden vaikutusvalta yksilönvapauden laajuuteen ja alueeseen. Jotta kohdattuihin ongelmiin pystytään vastaamaan, yksilönvapaus täytyy nähdä yhteiskunnallisena sitoumuksena (social commitment). (Sen 1999, xii.)

Vapauden laajentaminen on Senille sekä kehityksen ensisijainen päämäärä että tärkein keino saavuttaa se. Vapaudella on siis sekä perustava rooli että välineellinen rooli. Vapauden tehokkuus välineenä liittyy siihen, että erilaiset vapaudet ovat limittäisiä ja yhdenlainen vapaus voi merkittävästi auttaa toisten vapauksien edistämistä. Sen tähdentää, että vapauden tärkeä välineellinen rooli ei vähennä vapauden merkitystä päämääränä. Erityisen tärkeinä vapauksina välineellisessä mielessä Sen pitää poliittisia vapauksia, taloudellisia fasiliteetteja, yhteiskunnallisia mahdollisuuksia (esimerkiksi koulutus, terveydenhuolto), läpinäkyvyyttä ja suojaavaa turvallisuutta. Nämä välineelliset vapaudet kasvattavat ihmisen yleistä toimintakykyä elää vapaammin, mutta ne myös täydentävät toisiaan. (Sen 1999, 36–38.)

Kehitys muodostuu erilaisten epävapauksien (unfreedom) poistamisesta, jotka jättävät ihmiselle vain vähän valinnanvaraa ja mahdollisuuksia toteuttaa toimijuuttaan: köyhyys, sorto, huonot taloudelliset mahdollisuudet, systemaattinen yhteiskunnallinen puute, julkisten laitosten laiminlyönti, suvaitsemattomuus ja niin edelleen. Kehityksen perusta on oleellisimpien epävapauksien poistaminen. Sen näkee erityyppisten vapauksien välillä empiirisiä ja kausaalisia suhteita: esimerkiksi taloudellinen ja poliittinen vapaus vahvistavat toisiaan. Samoin yhteiskunnalliset mahdollisuudet koulutukseen ja terveydenhuoltoon täydentävät yksilön mahdollisuuksia taloudelliseen ja poliittiseen osallistumiseen. (Sen 1999, xii, 3, 6.) Jotta toimintakyvyt voitaisiin ymmärtää kokonaisvaltaisesti, täytyy ottaa huomioon niin niiden suora vaikutus ihmisten hyvinvointiin ja vapauteen kuin epäsuora rooli yhteiskunnallisen muutoksessa ja taloudellisessa tuotannossa. (Sen 1999, 296.)

Kehitysanalyysi ei ole suunnattu vain kehitysmaille, vaan se on relevanttia myös rikkaammille maille, Sen huomauttaa: Myös rikkaammissa maissa on usein syvästi huono-osaisia ihmisiä, joilta puuttuu

perusmahdollisuudet terveydenhuoltoon, toimivaan koulutukseen, ansiotyöhön tai taloudelliseen ja sosiaaliseen turvaan. Vauraassa yhteiskunnassa myös tarvitaan suuremmat tulot, jotta voi saada tarpeeksi hyödykkeitä saman sosiaalisen toiminnon saavuttamiseksi. (Sen 1999, 6, 15, 89.)

Sen näkee kaksi syytä sille, miksi yksilönvapaus on kehitykselle niin tärkeää: arviointi (evaluation) ja tehokkuus (effectiveness). Arvioinnilla hän tarkoittaa sitä, että yhteiskunnan menestystä arvioidaan tässä ensisijaisesti sen jäsenten perusoikeuksien kautta; Kun on suurempi vapaus tehdä asioita, joita itse arvostaa, sillä on merkitystä itsessään ihmisen yleiselle vapaudelle, ja se on myös tärkeää ihmisen mahdollisuuksien edistämiseksi arvokkaita tuloksia kohti. Toisaalta yksilönvapaudella on merkitystä tehokkuuden kannalta, sillä vapaus on Senin näkökulmasta pääasiallinen määrittävä tekijä yksilön aloitekyvyssä ja yhteiskunnallisessa tehokkuudessa. Suurempi vapaus kasvattaa ihmisen kykyä auttaa itseään ja vaikuttaa maailmaan, mitkä ovat molemmat keskeisiä asioita kehityksen kannalta. Yksinkertaistettuna tehokkuudessa on kyse "toimijaperspektiivistä" (agency aspect). (Sen 1999, 18–19.)

Senin mukaan yksilönvapauden ja yhteiskunnallisten järjestelyjen välillä on kaksisuuntainen suhde. Yhteiskunnalliset järjestelyt ensinnäkin laajentavat yksilönvapauksia. Toisaalta yksilönvapauksien käyttö ei vain paranna kunkin elämää, vaan tekee myös yhteiskunnallisista järjestelyistä tarkoituksenmukaisempia ja tehokkaampia. (Sen 1999, 31.)

Sen kritisoi vahvasti esimerkiksi Nozickin edustamaa libertarismia ja pitää libertaaristen vapauksien asettamista ehdottomalle etusijalle erityisen problemaattisena, sillä niiden todelliset seuraukset voivat johtaa kauheisiin tuloksiin. Esimerkiksi vakavia nälänhätätilanteita voi syntyä, vaikkei kenenkään libertaarisia oikeuksia loukatakaan. Sen pitää libertarismia tietopohjaltaan liian rajoitettuna: se jättää huomiotta tärkeitä muuttujia sekä hylkää monia perusvapauksia, joita on syytä arvostaa. Jos yksilönvapaudelle annetaankin erityinen status, on Senin mielestä erittäin epäuskottavaa väittää, että se olisi yhtä absoluuttinen ja taipumaton prioriteetti kuin libertaaristen teorioiden mukaan pitäisi olla. Sen sijaan tarvitaan laajempi oikeudenmukaisuuden tietopohja. (Sen 1999, 66–67.)

Köyhyys olisi Senin mukaan nähtävä enemmän perustoimintakykyjen puutteena kuin tulotason mataluutena, mitä yleensä käytetään köyhyyden tunnistamisen standardikriteerinä. Hän perustelee näkökulmaansa ensinnäkin sillä, että lähestymistapa keskittyy suoraan itsessään tärkeisiin puutteisiin, joiden kautta köyhyys voidaan tunnistaa, kun taas matala tulotaso on vain välineellisesti merkittävä. Toiseksi toimintakykyjen puutteisiin ja siten todelliseen köyhyyteen on muitakin vaikutteita kuin matala tulotaso. Kolmanneksi matalan tulotason ja matalien toimintakykyjen välineellinen suhde vaihtelee riippuen yhteisöstä, perheestä ja yksilöstä. Tulojen vaikutus toimintakykyihin on siis

ehdollinen. (Sen 1999, 87–88.) Sen myös tähdentää useaan kertaan, että taloudellisen vaurauden lisäksi ihmisten saatavilla olevia vaihtoehtoja lisäävät ja parantavat myös koulutus, terveydenhuolto ja monet muut tekijät (1999, 295).

Martha Nussbaumin kehittelemä käsitys toimintakyvyistä noudattelee pitkälti Senin ajattelua, vaikka monissa muotoiluissa ja yksityiskohdissa siitä poikkeakin. Nussbaumin oman määritelmän mukaan toimintakykyajattelu on vertaileva tapa arvioida elämänlaatua sekä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden teoria (2011, 18). Nussbaum asettaa toimintakykyajattelun etenkin vaihtoehdoksi bruttokansantuotteelle, jota usein käytetään elämänlaadun mittarina, mutta joka ei Nussbaumin mielestä mittaa ihmiselämän todellista hyvinvointia. Toimintakykyajattelu vastaa ihmiselämän monimutkaisuuteen hänen mukaansa paremmin. (Nussbaum 2011, x, 1.)

Nussbaum määrittelee toimintakyvyt vastauksina kysymykseen “Mitä ihminen voi tehdä ja olla”. Määritelmän mukaan ihmisen perustoimintakyvyt (basic capabilities) ovat ihmisen synnynäisiä voimia, joita joko hoidetaan tai ei hoideta, ja jotka tekevät myöhemmän kehityksen ja harjoittelun mahdolliseksi. Yhdistetyt toimintakyvyt (combined capabilities) taas tarkoittavat sisäisiä toimintakykyjä yhdistettynä sosiaaliseen, poliittiseen ja taloudelliseen ympäristöön. Näiden toimintakykyjen erottelu on Nussbaumin mukaan tärkeää, sillä ne vastaavat yhteiskunnan kahta tehtävää, jotka risteävät, mutta ovat erillisiä. Ihmisellä voi esimerkiksi olla puhekyky (sisäinen toimintakyky), mutta hänen sananvapauttaan on rajoitettu (yhdistetty toimintakyky) – tai toisin päin. Oleellinen käsite Nussbaumin teoriassa on myös toiminto (functioning), jolla tarkoitetaan yhden tai useamman toimintakyvyn aktiivista toteutumista. (Nussbaum 2011, 20–25).

Toimintakyky tarkoittaa mahdollisuutta valita, joten valinnanvapaus on sisäänrakennettu toimintakyvyn ajatukseen, Nussbaum painottaa. Toimintojen sijaan sopivia poliittisia tavoitteita ovat Nussbaumin mukaan toimintakyvyt, sillä ne jättävät tilaa ihmisen vapauden harjoittamiselle. (Nussbaum 2011, 25–26.)

Toisin kuin Amartya Sen, Martha Nussbaum määrittelee tietyt toimintakyvyt toisia tärkeämmiksi. Nussbaum listaa kymmenen keskeistä toimintakykyä, jotka hänen mukaansa vaaditaan ihmisarvoisen elämän toteutumiseen:

1. Elämä
2. Ruumiillinen terveys
3. Ruumiillinen koskemattomuus
4. Aistit, mielikuvitus ja ajattelu
5. Tunteet
6. Käytännön järki

7. Yhteys
8. Muut lajit
9. Leikki
10. Oman ympäristön hallinta

- A. Poliittisesti
- B. Aineellisesti

(Nussbaum 2011, 33–34.)

Toimintakyvyt kuuluvat ensisijaisesti yksilöille, vain johdannaisesti ryhmille. Yksilöitä ei saa käyttää keinoina saavuttaa toisen yksilön tai ryhmän toimintakykyä. Erittäin tärkeää on Nussbaumin mukaan keskeisten toimintakykyjen “supistumaton heterogeisuus”: yhden toimintakyvyn puutetta ei voi kompensoida lisäämällä toista. Ihmisarvon toteutuminen vaatii, että kansalaiset pääsevät toimintakykyjen määritellyn alarajan yläpuolelle jokaisella kymmenellä alueella. (Nussbaum 2011, 35–36.)

Keskeisten toimintakykyjen ajatukseen kuuluu siis ajatus tietystä alarajasta, eli määritellystä riittävästä minimitasosta. Tämän minimitason täyttäminen kaikkien toimintakykyjen osalta on oikeudenmukaisuuden toteutumiseksi välttämätön ehto, mutta oikeudenmukaisuus saattaa hyvin vaatia enemmänkin. Jos alaraja asetetaan liian korkealle, voi tuloksena olla utopia, johon mikään valtio ei yllä; jos taas liian matalalle, se ei riitä ihmisarvon toteutumiseen. Nussbaum määrittää alarajan tarkan asettamisen jokaisen valtion itsensä tehtäväksi, ottaen tietyissä rajoissa huomioon niiden oman historiansa ja perinteensä. (Nussbaum 2011, 40–42.)

Kun kaksi toimintakykyä on ristiriidassa, voi syntyä “traagisen valinnan” tilanne, jossa on valittava toimintakyvyistä tärkeämpi. Johtoajatuksena tulee tällöin Nussbaumin mukaan olla se, kuinka voidaan toimia kohti tulevaisuutta, jossa kaikki toimintakyvyt voidaan saavuttaa. (Nussbaum 2011, 36–38).

Martha Nussbaum pitää ajatusta täysin negatiivisesta vapaudesta epäloogisena: kaikki vapaudet ovat hänen mukaansa positiivisia, sillä ne tarkoittavat vapauksia tehdä tai olla jotakin, ja ne kaikki vaativat vähintään muita pidättymään puuttumasta asiaan. Toimintakyky-ajattelussa kaikkiin oikeuksiin kuuluu positiivinen tehtävä valtiolle: sen on aktiivisesti tuettava ihmisten toimintakykyjä, eikä vain jättää asettamatta esteitä. Erityisen haitallisena Nussbaum pitää sitä, kuinka varsinkin Yhdysvalloissa valtion suhde kotitalouteen ja perheeseen on perinteisesti ollut negatiivisen vapauden alueella, valtion toimien ulkopuolella. Toimintakykyajattelun mukaan puuttuminen kodin asioihin kuitenkin on sallittua, jos perheen jäsenen oikeuksia loukataan. (Nussbaum 2011, 65–67.)

Mitä tulee vapauden termistön käyttöön, hän ottaa erilaisen kannan kuin Sen. Nussbaumin mukaan Sen puhuu toisinaan ikään kuin kaikki toimintakyvyt olisivat vapauden osa-alueita ja yhteiskunnan tehtävä olisi yleisesti maksimoida vapaus. Nussbaumin versio ei kuitenkaan ole sitoutunut yleiseen vapauden ajamiseen, vaan tiettyyn sisältöön, keskeisten toimintakykyjen listaan. Tämä on Nussbaumin mukaan oleellista, jotta lähestymistavassa voidaan säilyttää oikeudenmukaisuuden elementti. (Nussbaum 2011, 70.)

Nussbaum pitää epäselvänä, olisiko vapauden edistäminen ylipäätään “johdonmukainen poliittinen projekti”. Itse vapauden ajatukseen kuuluu rajoittaminen, sillä muita ihmisiä on estettävä puuttumasta. Tietyt vapaudet rajoittavat toisia, ja jotkut vapaudet ovat keskeisiä, toiset taas eivät. Mikään yhteiskunta, joka tavoittelee edes riittävää yhteiskunnallista vähimmäistasoa, ei Nussbaumin mukaan voi välttää asettamasta vapaudelle monenlaisia rajoituksia. (Nussbaum 2011, 71–73). Nussbaum asettuu siis arvojensa puolesta positiivisen vapauden puolustajien rinnalle, mutta suhtautuu varauksellisesti toimintakyvyistä puhumiseen vapauden termein.

2.3. Republikaaninen vapaus

Kaikki teoreetikot eivät ylipäätään hyväksy jakoa negatiiviseen ja positiiviseen vapauteen, ja suosivat jotain muuta ajattelutapaa. Erään tavan tarkastella ja määritellä vapautta esittää David Miller, joka tunnistaa vapauden teoriasta kolme päätraditiota, ”ajatusperheitä”: republikaaninen, liberaali ja idealistinen. Nämä traditiot eivät ole selkeärajaisia kokonaisuuksia, ja Millerin mukaan kaikkia kolmea tarvitaan, jotta voidaan muodostaa riittävä ymmärrys sosiaalisesta ja poliittisesta vapaudesta. (Miller 1991, 2, 7.)

Vanhin traditio, republikaaninen vapauden käsitys, on näitä kolmesta poliittisin, sillä se määrittää vapauden liittyväksi johonkin tiettyyn poliittiseen järjestelmään. Yksilö on vapaa, kun hän on vapaan poliittisen yhteisön kansalainen. Vapaan poliittisen yhteisön täytyy olla itsehallinnollinen, eli sitä ei hallita ulkomailta, sen kansalaiset osallistuvat aktiivisesti sen hallitsemiseen – ei välttämättä suoran demokratian kautta, mutta lakien täytyy jossain määrin heijastaa kansan tahtoa. (Miller 1991, 2–3.)

Toinen vapaustraditio on liberaali. Siinä ymmärretään vapaus yksilöiden omaisuutena, muiden väliintulon puuttumisena. Yksilö on vapaa, kun hän voi halutessaan tehdä asioita ilman että muiden ihmisten teot ovat esteenä. Myös tämä traditio liittyy politiikkaan, mutta siinä mielessä, että hallitus turvaa yksilön vapauden suojelemalla tätä muiden häirinnältä, mutta myös itse uhkaa vapautta säätämällä lakeja ja ohjeita. Siinä missä republikaanisesta näkökulmasta katsoen tietynlainen

politiikka turvaa vapauden, liberaali ajatus on, että vapaus alkaa siitä mihin politiikka loppuu. (Miller 1991, 3.)

Idealistisessa näkökulmassa keskitytään sen sijaan yksilön sisäisiin voimiin, jotka määrittävät, miten hän toimii. Ihminen on vapaa silloin kun hän toimii autonomisesti, eli hän seuraa omia aitoja halujaan tai rationaaleja uskomuksiaan siitä, miten hänen pitäisi elää. Siitä, liittykö vapauteen myös poliittisia ehtoja, on idealistisessa traditiossa erimielisyyksiä. Joidenkin mielestä poliittiset järjestelyt tarjoavat yksilölle olosuhteet, joissa tämä voi toteuttaa omaa vapauttaan, kun taas toisten mielestä niiden kautta pidetään ihmiset kurissa, tottelemassa rationaalista elämäntapaa. (Miller 1991, 4.)

Liberaalin näkökulman kannattajat kritisoivat idealistista näkökulmaa nimenomaan viimeksi mainitun uhkakuvan pohjalta, sillä se voi johtaa totalitarismiin, jonka hyväksi uhrataan liberaalit yksilönvapaudet, kuten sanan- ja liikkumisen vapaus. Republikaanit taas kritisoivat sisäänpäin kääntyvää näkökulmaa siksi, että se unohtaa ne julkiset instituutiot, jotka toimivat tärkeinä esteinä totalitaariselle despotismille. (Miller 1991, 4–5.)

Millerin katsantomallissa siis esiintyy selvästi samoja piirteitä, ajatuksia ja erimielisyyksiä kuin negatiivisen ja positiivisen vapauden teorioissa, mutta ne on ryhmitelty hieman eri tavalla erilaisten kattokäsitteiden alle. Liberaali näkökulma rinnastuu selvästi negatiiviseen vapauteen, kun taas idealistinen näkökulma nojautuu positiivisen vapauden puolelle. Miller ei suoranaisesti tyrmääkään jakoa negatiiviseen ja positiiviseen vapauteen, toisin kuin jotkut muut teoreetikot.

Gerard C. MacCallum Jr. haastaa esseessään *Negative and Positive Freedom* (1967) negatiivisen ja positiivisen vapauden konseptin epämääräisenä, ja tarjoaa sen sijaan näkemystä, jonka mukaan kyse on aina vain yhdestä ja samasta vapaudesta. MacCallumin näkemys vapaudesta on kolmijakoinen: x on vapaa esteestä y tekemään/olemaan asiaa z. (MacCallum 1967/1991, 100, 102.)

Vapautta koskevat väittelyt voi MacCallumin mukaan jakaa neljään lajiin. Kiistat voivat käsitellä joko 1) vapauden itsensä luonnetta, 2) vapauden ja muiden sosiaalisten etujen saavuttamisen suhteita, 3) vapauden arvoa muihin etuihin verrattuna, tai 4) tietyn toimintapolitiikan vaikutusta vapauden toteuttamiseen. Mikä tahansa edellä mainituista kiistanaiheista voi kuitenkin kääntyä erimielisyydeksi siitä, mitä vapaus on. Tätä edesauttaa omalta osaltaan poliittisten puolueiden into liittää vapaus tai sen puute milloin mihinkin asiaan ajaakseen omaa etuaan. (MacCallum 1967/1991, 100–101.) Vaikka MacCallumin essee on julkaistu 50 vuotta sitten, tämä piirre tuntuu edelleen olevan yhdysvaltalaisessa yhteiskunnallisessa keskustelussa ajankohtainen.

Erottelu negatiiviseen ja positiiviseen vapauteen ei MacCallumin mukaan toimi, sillä näitä kahta käsitystä ei voi erottaa toisistaan: molemmat ovat läsnä jokaisessa vapauteen liittyvässä kysymyksessä, ja erot ovat vain siinä, kumpi puoli painottuu enemmän. Jos myönnettäisiin, että vapaus on aina sekä vapautta jostakin että vapautta johonkin, voitaisiin jättää keskustelut vapauden luonteesta ja keskittyä sen sijaan esimerkiksi siihen, kuka lasketaan vapauden yhteydessä toimijaksi ja mikä voidaan lukea vapauden esteeksi. (MacCallum 1967/1991, 106–108.)

Jotkut teoreetikot ovat viime vuosikymmeninä nostaneet negatiivisen ja positiivisen vapauden rinnalle kolmannen, republikaaniseksi tai uusroomalaiseksi kutsutun vapauskäsityksen, joka perustuu ajatukseen vapaudesta orjuuden poissaolona. Moderneista teoreetikoista käsitettä ovat tehneet tunnetuksi etenkin Quentin Skinner ja Philip Pettit. Skinner perustaa teoreettisen pohdintansa paljolti Berlinin Kaksi vapauden käsitettä -esseeseen, ja kannattaa Berlinin ajatusta siitä, että kaksi eri vapauden käsitystä on erotettava toisistaan, eikä vapaudesta voida muodostaa yhtä ainoaa teoriaa tai kaikenkattavaa kaavaa. MacCallumin ajatusta siitä, että olisi vain yksi vapauden käsite, Skinner ei pidä toimivana. (Skinner 2018, 136–137.)

Skinner perustaa esittelemänsä vapauskäsityksen kilpailevaan vapauden teoriaan, jonka hän katsoo painuneen taka-alalle 1600-luvulla muun muassa Hobbesin ja Benthamin edustaman klassisen utilitarismin tieltä. 1600-luvun alkupuolella englantilaiset parlamentaristit vetosivat Skinnerin mukaan republikaaniseen vapauden teoriaan heidän ja monarkian välisissä kiistoissa. Kuninkaan valtaoikeuksien kriitikot katsoivat, että siinä määrin kuin heidän oikeuksiensa ja vapauksiensa säilyminen oli riippuvaista kuninkaan vallasta ja tämän hyvästä tahdosta, he elivät orjuudessa. Skinner perustaa vapauskäsityksensä tähän näkemykseen, jonka mukaan vapautta ei siis rajoita pelkkä suoranainen estäminen tai sen uhka vaan jo tietoisuus siitä, että elää jonkun mielivallan alla tai riippuvaisena tämän armosta. Ajattelutapa oli Skinnerin mukaan ottanut vaikutteita keskiaikaisista common law -teksteistä, joiden määritelmässä puolestaan oli paljon samaa kuin roomalaisessa poliittisessa teoriassa, jossa oli sukupolvien ajan elänyt vahvana käsitys, että vapaus on riippumattomuutta kenenkään toisen vallasta. (Skinner 2018, 145–147.)

Tämä vapauden traditio nojaa ajatukseen siitä, että jo pelkkä tieto siitä, että oma elämä on riippuvainen mielivaltaisen hallitsijan hyvästä tahdosta rajaa ihmisen vaihtoehtoja ja siten vapautta. Tämän tietoisuuden seurauksena ihminen on taipuvainen tekemään tai välttämään tiettyjä valintoja, jolloin toimintavapaus on rajoittunut, vaikka suoranaista väliintuloa tai sen ilmeistä uhkaa ei koskaan tapahtuisi. Skinner myöntää, että kyse on tällöin itsensä rajoittamisesta, mutta sitä tapahtuu hänen mielestään myös silloin, kun ihmisen toiminnan tiellä ilmenee pakottava uhka: myös silloin ihminen arvioi vaihtoehtojaan, ja päätyy yleensä valitsemaan toisen toimintatavan kuin olisi ilman uhan

länäoloa valinnut. Toimija ymmärtää rajoitteet molemmissa tapauksissa samalla tavoin, minkä vuoksi orjuuden tila voi Skinnerin mukaan rajoittaa vapautta samalla tavalla kuin pakko. Tietoisuus elämisestä jonkun muun mielivallan ja tahdon alaisena rajaa Skinnerin mukaan vapautta kahdella tavalla. Ensinnäkin on olemassa asioita, joita ihminen ei tässä tilanteessa voi vapaasti sanoa tai tehdä. Toisaalta ihmiseltä voi puuttua vapaus pidättäytyä sanomasta tai tekemästä tiettyjä asioita. (Skinner 2018, 155–157.)

Skinner asettaa vapauskäsityksensä vaihtoehtoiseksi tavaksi ymmärtää negatiivinen vapaus. Hän ei pyri määrittämään vapauskäsitystään ainoaksi oikeaksi, sillä neutraalin määritelmän esittäminen vapauden tyyppisistä termeistä ei hänen mukaansa ylipäätään ole mahdollista. (Skinner 2018, 161–164.)

Myös Philip Pettit määrittelee vapauden republikaanisen tradition perusteella orjuuden tai herruuden poissaoloksi (non-domination) ja tarjoaa käsitykselleen Skinneriä perusteellisemman teorian. Orjuuden poissaolo tarkoittaa asemaa, jossa kellään ei ole valtaa mielivaltaisesti puuttua ihmisen toimiin. Siinä missä negatiivinen vapaus tarkoittaa suoran estämisen tai väliintulon puuttumista (non-interference), republikaaninen vapaus tarkoittaa siis mielivaltaisen valta-aseman ja siten puuttumisen uhan poissaoloa. (Pettit 1997, 4–5, 10, 69.)

Orjuus tai herruus ilmenee ihmisen elämässä niin, että tämä joutuu elämään jonkun toisen mielivaltaisen tahdon armoilla. Pettitin mukaan orjuutusta voi tapahtua ilman suoraa toisen asioihin puuttumista, ja puuttumista voi puolestaan tapahtua ilman että kyse on orjuudesta tai herruudesta. Jotta voidaan puhua aidosta orjuuden poissaolosta ja siten vapaudesta, pelkkä puuttumisen poissaolo (non-interference) ei ole riittävä ehto, vaan ei-puuttumisen on oltava kestäväää ja turvattua. Väliintulon puuttuminen ei siis voi riippua siitä, että vallanpitäjä sattuu pitämään ihmisestä tai ihminen kykenee esimerkiksi pakoilemaan vallanpitäjää. Jotta voidaan puhua orjuuden puuttumisesta, kellään ei saa olla tällaista valtaa toisen yli. Jotta ihminen olisi orjuudesta vapaa, hänen on oltava vapaa mielivaltaisesta puuttumisesta ei vain tällä hetkellä, vaan myös muissa vaihtoehtoisissa tilanteissa, joissa olosuhteet olisivat hänen kannaltaan vähemmän otolliset. (Pettit 1997, 22–25).

Skinnerin tapaan Pettit jäljittää republikaanisen vapauden tradition alkuperän klassiseen Roomaan. Hän nojaa myös vahvasti 1600-1700-luvun vaihteen poliittista ajattelua dominoineeseen republikaaniseen ajatteluun, jossa vapautta pidettiin ennen kaikkea vapautena orjuudesta ja mielivallan alta. Modernimmista nimistä hän pitää tärkeinä ainakin James Harringtonia ja Montesquieuta sekä Machiavellia, jota hän nimittää “republikaanisen ajattelun pääarkkitehdiksi varhaismodernissa maailmassa”. (Pettit 1997, 6, 19, 28.)

Republikaaninen vapauskäsitys ei Pettitin mukaan asetu yksiselitteisesti kummallekaan puolelle vakiintunutta jakoa negatiiviseen ja positiiviseen vapauteen. Tässä hän eroaa Skinneristä, joka määritteli oman vapauskäsitöksensä selkeämmin osaksi negatiivista vapautta. Pettit näkee republikaanisen vapauden oleva negatiivista siinä, että se vaatii muiden orjuutuksen poissaoloa, mutta ei välttämättä itsensä hallintaa. Positiivisen vapauden puolelle taas kallistuu se, että pelkkä puuttumisen poissaolo ei riitä vapauden toteutumiseen, vaan vaaditaan turvaa puuttumista, erityisesti mielivaltaista sellaista vastaan. (Pettit 1997, 51.)

Orjuuttavan osapuolen on Pettitin mukaan oltava aina toimija, ei siis esimerkiksi pelkkä järjestelmä tai verkosto. Toimija voi olla henkilökohtainen tai kollektiivinen, esimerkiksi jos kyse on enemmistön tyranniasta. Orjuuttavasta valta-asemasta on kyse silloin, jos toimijalla on aito mahdollisuus puuttua mielivaltaisesti asiaan, vaikutus on tahallista ja vahingoittavaa ja se vaikuttaa siihen, mitä joku muu tai jotkut muut tekevät. Mielivaltaisuus tarkoittaa, että toimija voi ilman valvontaa halunsa mukaan puuttua asiaan tai jättää sen tekemättä. Orjuuden poissaolo tarkoittaa siis asemaa, jossa ihminen elää muiden ihmisten parissa, eikä kellään ole mahdollisuutta puuttua hänen asioihinsa edellä mainitulla orjuuttavalla tavalla. (Pettit 1997, 51–52, 55, 67, 79.)

Se, onko esimerkiksi jossain tietyssä valtion teossa kyse mielivaltaisesta puuttumisesta, riippuu Pettitin mukaan paikallisesta kulttuurista ja kontekstista. Mielivaltaista puuttumista voi olla esimerkiksi toiminta vallanpitäjän henkilökohtaisen hyvinvoinnin tai maailmankuvan edistämiseksi kansan intressien sijaan. Tällainen mielivaltaisen puuttumisen valta on voinut olla esimerkiksi orjanomistajilla orjiaan kohtaan sekä itsevaltaisilla hallitsijoilla joissain hallintojärjestelmissä. Virkavallan valta voi olla tällaista, jos kansalla ei ole mahdollisuutta arvioida tai valittaa sen toimista. (Pettit 1997, 57–61.)

Republikaanisessa perinteessä vapaus toteutuu vain asianmukaisen lakijärjestelmän alla. Hyvät lait voivat vapauttaa ihmiset orjuudesta ja suojella heitä muiden mielivallalta ilman, että ne luovat itsessään mitään uutta orjuuttavaa voimaa. Lakien täytyy toki kunnioittaa kansan yleisiä intressejä ja ajatuksia, eivätkä ne saa olla kenenkään tietyn yksilön tai ryhmän mielivaltaisen tahdon mukaisia. On myös mahdollista, että lakijärjestelmä on autoritäärinen ja sallii mielivaltaisen vallankäytön, jolloin kansalaisista tulee orjia ja heiltä viedään heidän vapautensa. (Pettit 1997, 36, 66.)

Pettit tähdentää, että hänen edustamaansa republikaanista traditiota ei pitäisi nähdä populistisena ja kommunitaristisena järjestelmänä, sillä hän ei aseta suoraa demokratiaa kaikkein tärkeimmäksi republikanismia määrittäväksi asiaksi niin, että kansa olisi herra ja valtio sen palvelija. Pettit katsoo, että demokraattinen osallistuminen on välttämätöntä siksi, että sen kautta voidaan edistää vapauden

toteutumista, eikä siksi, että demokraattinen osallistuminen olisi jotenkin itsessään määritelmällisesti yhteydessä vapauteen. Tärkeintä demokratiassa ei ole se, että valtio tekee mitä kansa käskee, vaan että kansalla on aina vapaus kyseenalaistaa valtion toiminta. (Pettit 1997, ix, 7-8, 31.)

Pettit myöntää, että republikaaninen vapauskäsitelmä ei välttämättä tarjoa yhtä rajoittamattomasti vaihtoehtoja kuin negatiivinen vapauskäsitelmä, mutta tarjoaa sen sijaan kolme tärkeää etua. Kun vapaus ymmärretään orjuuden poissaolona eikä vain ei-puuttumisena, se ensinnäkin helpottaa ihmisen epävarmuutta ja siitä johtuvaa ahdistusta ja kyvyttömyyttä suunnitella elämäänsä. Toiseksi se vähentää tarvetta strategiselle toiminnalle suhteessa vallanpitäjään ja tarvetta mukautua ja ennakoita tämän käytöstä. Kolmanneksi, se ei johda siihen, että ihminen sisäistäisi alistetun asemansa, kuten negatiivisen vapauden kohdalla on Pettitin mukaan mahdollista tapahtua. (Pettit 1997, 85–90)

Vapauden toteutumista ei Pettitin mukaan voi jättää yksilöiden vastuulle, sillä se johtaisi ennen pitkää siihen, että useimmat joutuisivat vahvempien yksilöiden tai ryhmien armoille. Vapaus orjuuden poissaolona on arvo, johon paitsi yksilön, myös poliittisen järjestelmän tulee pyrkiä. Pettit katsoo, että valtion tulee ensin keskittyä poistamaan todellinen orjuus, eli keskittyä niihin vapauden alueisiin, jotka todella ovat uhattuna. Sen jälkeen se voi keskittyä maksimoimaan vapauden laajuuden ja vaivattomuuden muilla alueilla. (Pettit 1997, 93, 97–98.)

3. VAPAAUS AMERIKKALAISESSA YHTEISKUNNASSA

Vapauskäsitelmät ovat vaihdelleet myös yhdysvaltalaisessa yhteiskunnassa aikojen mittaan painottuen vuoroin negatiivisempiin, republikaanisempiin tai positiivisempiin vapauden määritelmiin. Yksi amerikkalaisen vapauskäsitelmän kehitykseen perusteellisimmin perehtyneistä tutkijoista on historioitsija Eric Foner, joka teoksessaan *Story of American Freedom* (1998) tarkastelee amerikkalaisen vapauskäsitelmän kehitystä ja muuttumista Yhdysvaltain historian aikana Amerikan vallankumouksesta Clintonin presidenttiyteen asti.

Amerikassa on sodittu vapauden nimissä niin maailmansodissa ja kylmässä sodassa kuin aikoinaan Yhdysvaltain sisällissodassa – molemmilla puolilla. Vapaudella on perusteltu sekä laajan julkisen vallan tärkeyttä että sen vaarallisuutta. Fonerin mielestä on hyödytöntä edes yrittää tunnistaa yhtä ”todellista” vapauden merkitystä, jota vasten arvioida muita käsitelmiä, sillä vapaus on perusluonteeltaan kiistanalainen konsepti. Yhden tietyn määritelmän kehitystä tärkeämpänä Foner

pitää niitä moninaisia tarkoituseriä, joihin vapauden ajatusta on käytetty ja niitä laajempia ajatusjärjestelmiä, joita nämä käyttötavat valottavat (1998, xiv–xv).

Vapaus on ylipäätään ollut Yhdysvaltojen poliittisessa kielessä dominoiva piirre jo Amerikan vapaussodasta alkaen. Maa taisteli itsenäisyydestään vapauden nimissä ja vuoden 1776 itsenäisyysjulistuksessa vapaus julistettiin ihmiskunnan luonnolliseksi, erottamattomaksi oikeudeksi – vaikka vapauden ihanne ja vapauden todellinen tila yhteiskunnassa olisivat ristiriidassa vielä pitkään (Foner 1998, 12–15). Vuonna 1787 hyväksytyn perustuslain laatijat pyrkivät Fonerin mukaan ennen kaikkea hajottamaan poliittisen vallan, estämään osavaltioita kaventamasta maanomistusoikeuksia ja tasapainottamaan kilpailevat sosiaaliset ryhmät toisiaan vastaan (1998, 23). Perustuslaki synnytti paljon voimakkaamman keskushallinnon kuin edellinen vastaava dokumentti, konfederaatioartiklat (1998, 24).

Perustuslakia vastustaneiden antifederalistien mielestä perustuslaki heilautti vapauden ja vallan (authority) välistä tasapainoa liikaa jälkimmäisen suuntaan, ja vapaus kuuluisi enemmän pienten yhteisöjen kuin kaukaisen liittovaltion hallituksen käsiin. Laki saatiin kuitenkin ratifioitua, osaksi Bill of Rightsin eli perustuslain kymmenen ensimmäisen lisäyksen ansiosta. Eric Fonerin mukaan Bill of Rights ja erityisesti sen ensimmäinen lisäys, joka suojaa sanan-, lehdistön- ja uskonnonvapautta, on nykyisin amerikkalaisten vapauskäsitteen ytimessä. Tämä kehitys on kuitenkin tapahtunut vasta 1900-luvulla, sillä alun perin Bill of Rights jäi käytännössä huomiotta vuosikymmeniksi. Se jätti kuitenkin jälkensä vapauden termistöön, vahvistaen ajatusta keskitetyn hallinnon vaarallisuudesta vapaudelle. (1998, 24–25.)

1830-lukuun mennessä liittovaltion poliittinen demokratia oli jokseenkin vakiintunut. Poliitikko oli hyvin puoluejohtoista ja äänestysprosentti korkealla. Vallan ytimessä olivat itsehallinnolliset paikalliset yhteisöt, ei Washingtonin keskushallinto. (Foner 1998, 52–53.) Demokraattinen puolue piti kaukaista keskushallintoa suurimpana uhkana vapaudelle. Puolue luotti laissez-faire -talouteen ja sen erotteluun valtion ja yhteiskunnan välillä ja näki hallinnon suorat etuoikeudet sosiaalisen epäoikeudenmukaisuuden juurisyyntä. Demokraatit pitivät heikkoa hallintoa välttämättömyytenä sekä yksityiselle että julkiselle vapaudelle. Yksilön moraalit oli yksityinen asia, ei julkinen huoli: demokraatit vastustivat muun muassa raittiuspolitiikkaa (1998, 54).

1830–1850 -luvuilla toiminut Whig-puolue puolestaan ajoi vahvan valtiovallan asiaa. Whigien mukaan vapauden toteutuminen vaati vaurasta Amerikkaa, jonka hallitus voisi auttaa saavuttamaan luomalla ehdot tasapainoiselle ja säännellylle taloudelliselle kehitykselle. Whigit eivät myöskään hyväksyneet liberaalien ajatusta yksityiselämän ja julkisen toiminnan erottelusta. Vuosisadan

puoleenväliin mennessä demokraattien politiikka oli kuitenkin päässyt valta-asemaan ja Whigit olivat mennyttä (Foner 1998, 53–54).

Republikaaninen puolue perustettiin Whig-puolueen alamäen aikoihin vuonna 1854. Siihen liittyi protestoivia jäseniä niin demokraateista kuin whig-puolueesta. (Gould 2014, 13–14). Se julisti Adam Smithin orjuudenvastaista viestiä, jonka mukaan vapaus tarkoittaa vaurautta ja orjuus jarrutti taloudellista kasvua. (Foner 1998, 65.) 1820-luvulta lähtien orjuus oli ollut pohjoisissa osavaltioissa kiellettyä ja eteläisissä osavaltioissa sallittua (Gould 2014, 10). 1850-luvun puoliväliin mennessä republikaaneista oli tullut pohjoisessa poliittinen enemmistö, kun orjanomistajien etelä taas oli perinteisesti vahvaa demokraattialuetta (Foner 1998, 54, 68). Kun etelä ja pohjoinen ajautuivat sisällissotaan vuosina 1861–1865, molemmat puolet taistelivat vapauden nimissä. Pohjoisvaltioiden voitto vahvisti pohjoisen vapauskäsityksen kansalliseksi vapauskäsitykseksi. (Foner 1998, 95, 98.)

Yhdysvaltain teollistumisen myötä 1800-luvun lopulla alkoi pitkään jatkunut taistelu siitä, tarkoittiko vapaus mahdollisimman vapaita, säätelemättömiä markkinoita, vai vaatiko todellinen vapaus toteutuakseen aktiivisia valtion toimia esimerkiksi taloudellisen epätasa-arvon korjaamiseksi. (Ks. Foner 1998, 115–138, 139–162.) 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla vapauskäsityksiä horjuttivat ennen kaikkea maailmansodat. Molempien sotien aikana julkisen vallan alue kasvoi ja käytettiin ylevää vapausretoriikkaa (Foner 1998, 169, 170, 219, 223). Ensimmäisen maailmansodan jälkeen *laissez faire* -talouspolitiikka koki kuitenkin uuden nousun ja kansalaisyhteiskuntaa pidätettiin huomattavasti, kunnes taas laman myötä 1930-luvulla vapaus sai enemmän positiivisen vapauskäsityksen suuntaan viittaavaan kaiun, kun Franklin Rooseveltin New Deal -politiikka yhdisti vapauden laajaan valtiovaltaan, taloudelliseen turvaan ja amerikkalaiseen hyvinvointivaltioon (Foner 1998, 177, 180, 196–204).

Pearl Harborin hyökkäys liitti Yhdysvallat toiseen maailmansotaan joulukuussa 1941, mutta jo aiemmin oli taistelusta fasismia vastaan puhuttu vapauden termein. Eric Fonerin mukaan vapauden puolustamisesta puhuttiin presidenttiä myöten, jotta vastahakoinen maa saataisiin mobilisoitua sotaan. Kansakunnan tila -puheessaan vuonna 1941 presidentti Roosevelt määritteli neljä kaikille ihmisille kuuluvaa vapautta, joiden puolesta sodassa taisteltiin: sananvapaus, uskonnonvapaus, vapaus puutteesta ja vapaus pelosta. Sananvapauden ja uskonnonvapauden tärkeä asema tässä listassa edesauttoi perustuslain kymmenen ensimmäisen lisäyksen, erityisesti ensimmäisen lisäyksen siirtymistä amerikkalaisen vapauden määritelmän keskiöön. Roosevelt puhui neljästä vapaudesta varsin yleisellä tasolla, ja epämääräinen puhetapa jätti ne avoimiksi vaihteleville tulkinnoille. (Foner 1998, 221–227.)

Kuten aiemmin sisällissodan ja ensimmäisen maailmansodan aikana, julkisen vallan alue kasvoi myös toisen maailmansodan aikana, mutta vielä paljon suuremmalla skaalalla. Vuoteen 1945 mennessä myös ennätysmäärä työläisiä kuului ammattiliittoihin. Naisista sota teki itsenäisempiä ja laajensi monen pyrkimyksiä: kun he olivat sodan ajan tehneet miesten töitä miesten palkalla, moni halusi myös sodan jälkeen pysyä työvoimassa. Valtion, työnantajien ja liittojen näkökulmasta naisten työskentely kodin ulkopuolella oli kuitenkin ollut vain väliaikainen välttämättömyys eikä pysyvä laajennus naisten vapauteen. (Foner 1998, 219–221, 229–231.)

USA:n erotti sen sotavihollisista ei vain omistautuminen neljän vapauden ihanteelle, vaan myös usko siihen, että kaikenrotuiset, -uskoiset ja -alkuperäiset amerikkalaiset saisivat nauttia noista vapauksista tasa-arvoisesti. Sodan loppuun mennessä uudet mahanmuuttajaryhmät oli hyväksytty etnisiksi amerikkalaisiksi ja mustien aseman ristiriitaisuus oli noussut vahvasti esiin. Sodanajan viesti vapaudesta ja suvaitsevaisuudesta merkitsi suurta muutosta mustien statuksessa, vaikka kokonaan syrjintä ei tietenkään kadonnut. Vuoteen 1945 mennessä rotutasa-arvosta oli tullut keskeinen elementti liberaalissa käsityksessä amerikkalaisesta vapaudesta. Japanilaisia kuitenkin vihattiin ja syrjittiin ennennäkemättömällä tavalla. (Foner 1998, 237–247.)

Marraskuussa 1947 presidentti Harry S. Truman julisti Trumanin opiksi nimetyn ulkopoliittisen doktriinin, joka teki kylmästä sodasta Yhdysvaltojen ulkopoliitiikan perustan ja asetti sen maailmanlaajuiseksi kamppailuksi vapauden tulevaisuudesta. Puheessaan Truman nimitti Yhdysvaltoja vapaan maailman johtajaksi ja käytti 18 minuutin aikana 24 kertaa sanoja vapaa tai vapaus. (Foner 1998, 252–253.)

Kun kylmästä sodasta tehtiin vapauden ja orjuuden välinen taistelu, tuli kommunistien vastaiseen liittoumaan kuuluvista automaattisesti osa “vapaata maailmaa” – myös fasistisesta Espanjasta ja mustia sortavasta Etelä-Afrikasta – ja ne, jotka pystyttiin jotenkin yhdistämään kommunismiin, taas olivat automaattisesti vapauden vihollisia (Foner 1998, 253–255). Oleellisena osana länsimaista vapautta pidettiin oikeutta ilmaista näkemyksiään ilman pelkoa valtion sanktioista – siitä huolimatta, että rajat siitä, mitä sai ja ei saanut sanoa olivat todellisuudessa hyvin tiukat. Antikommunismia käyttivät aseenaan myös valkoisen ylivallan kannattajat mustien kansalaisoikeuksia vastaan, työnantajat liittoja vastaan sekä seksuaalimoraalin ja perinteisten sukupuoliroolien vartijat homoseksuaalisuutta vastaan, kaikki perusteenaan syytökset maan taistelutahdon rappeuttamisesta (Foner 1998, 256, 262).

1950-luvun loppuun mennessä ajatus vapaudesta amerikkalaisen yhteiskunnan määrittävänä piirteenä oli täysin omaksuttu kansan tajuntaan. 1950-luvulla vapaus myös samaistui täysin

kulutuskapitalismiin (consumer capitalism). Ajatus hyvinvointivaltion laajentamisesta taas jäi historiaan, kun esimerkiksi ehdotukset kansallisesta sairausvakuutuksesta ja sosiaalisesta asumisesta leimattiin herkästi sosialismiksi (Foner 1998, 257, 260, 262).

Suurimmat pysyvät muutokset amerikkalaisessa vapaudessa lienevät tapahtuneen naisten ja mustien oikeuksissa. Afroamerikkalaisten vapauden kehitys on yksi amerikkalaisen vapauden tarinan merkittävimpiä lukuja. 1900-luvun suurimpia taisteluita molempien ryhmien oikeuksien edistämiseksi käytiin 1960-luvulla, jolloin kansalaisyhteiskunnan vallankumous ohjasi huomion jälleen amerikkalaisen vapauden puutteisiin (Foner 1998, 275). Kansalaisyhteiskunnan vallankumousta seurasi myös uuden vasemmiston (New Left) ja feminismin toisen aallon nousu, jotka inspiroivat myös monia muita amerikkalaisia puhumaan heitä koskevista epäkohdista ja vaatimaan omia oikeuksiaan: amerikanmeksikolaiset chicanot, homoseksuaalit, alkuperäiskansat, kuluttajat ja monet muut vähemmistöt. 1960-luvun tapahtumat viimeistelivät amerikkalaisen vapauden muutoksen. Rajallisesta joukosta lähinnä valkoisille miehille kuuluvia oikeuksia kehittyi vaade avoimesta tasa-arvosta, tunnustamisesta ja itsemääräämisoikeudesta. (Foner 1998, 299–300, 303).

Kun 1960-luvun yhteiskunnalliset liikkeet omivat vallan (power) ja oikeudet (rights) suosikkitermeikseen, ne luovuttivat Fonerin mukaan samalla vapauden termistön uudelleenvoimistuneelle konservatismille. Vuosikymmenen loppuun mennessä konservatiiviset poliittiset johtajat tarttuivat tunteeseen, että muutos oli mennyt liian pitkälle ja alkoivat vaatia uutta sitoutumista lakiin ja järjestykseen sekä yhteiskunnallista vakautta. (Foner 1998, 304.) 1970-luvun aikana konservatiivien vetovoima kasvoi erityisesti talouskriisin seurauksena: konservatiivit alkoivat vaatia matalampia veroja, valtion sääntelyn vähentämistä ja sosiaalikulujen leikkaamista. (Foner 1998, 316.)

Vuonna 1980 valittu republikaanipresidentti Ronald Reagan käytti julkisissa esiintymisissään ja julkisissa dokumenteissa termiä vapaus useammin kuin kukaan presidentti 1900-luvun loppuun mennessä. Reaganin valtakauden myötä vapaus samaistettiin Yhdysvalloissa täysin konservatiivisiin tavoitteisiin ja arvoihin. Reagan oli jo vuonna 1964 julistanut suurimmiksi uhiksi amerikkalaiselle vapaudelle kommunismin ulkomailla ja suuren julkisen vallan kotimaassa, ja presidenttinä hän toimi aktiivisesti kumpaakin näitä vastaan muun muassa radikaaleilla veroleikkauksilla. (Foner 1998, 320–321.)

Eric Fonerin mukaan harva on muuttanut politiikan kieltä yhtä menestyksekkäästi kuin Ronald Reagan. 1990-luvulle tultaessa käytännössä kukaan amerikkalaispoliitikko ei myöntänyt olevansa liberaali. Konservatiiviset oletukset vapaiden markkinoiden pyhydestä ja suuren hallinnon

pahuuksista dominoivat massamediaa, ja ne omaksui myös demokraattipresidentti Bill Clinton. Aiemmat ajatukset taloudellisesta turvallisuudesta eivät kokonaan kadonneet, mutta niistä ei enää puhuttu vapauden termein. (Foner 1998, 324–326.)

Sitä, miten yhdysvaltalaiset tänä päivänä ymmärtävät vapauden termin sisällön, ei juurikaan ole tutkittu. Michele M. Easter on tutkinut vuonna 2008 julkaistussa artikkelissaan vapauden käyttöä amerikkalaisten presidenttikampanjojen diskursseissa analysoimalla presidenttiehdokkaiden nimeämiskokouksissa pidettyjä puheita vuodesta 1952 vuoteen 2004. Easterin mukaan hänen tutkimuksensa on ensimmäinen, jossa vapauden kielen vaihtelevia merkityksiä on systemaattisesti koodattu ja kategorisoitu. Muun muassa historioitsijat ja sosiologit ovat kyllä tehneet tulkintoja vapauden vaihtuvista merkityksistä, mutta eivät ole analysoineet suuria otoksia tai käyttäneet määrällistä koodausta. Toisaalta on myös politiikan tutkijoita, jotka ovat analysoineet vapauden terminologiaa puheissa, mutta eivät ole seuranneet sen muuttuvaa merkitystä. Tutkimuksessaan Easter havaitsi, että vapauden (englanniksi freedom ja liberty) termiä käytettiin useimmin liittyen kommunismiin, taloudelliseen vapauteen, yksilönvapauteen valtiosta sekä tavoilla, jotka eivät viitanneet mihinkään erityiseen. (Easter 2008, 265–266.)

2000-luvulla vapauden kieltä on Yhdysvalloissa määrittänyt ainakin terrorismi. World Trade Centerin terrori-isku ja seuraavalla viikolla presidentti George W. Bush mainitsi kongressissa pitämässään puheessa sanan vapaus kolmetoista kertaa. Taistelu terrorismia määrittyi puheessa vahvasti myös taisteluna vapauden puolesta. Välillä Bush kuvaili tilannetta myös "sodaksi vapauden ja pelon välillä". Bush huomautti myös, ettei kyse ollut vain Amerikan vapaudesta, vaan taistelu terrorismia vastaan kuuluu kaikille niille maailman ihmisille, jotka uskovat "edistykseen ja pluralismiin, suvaitsevaisuuteen ja vapauteen".

Syyskuun yhdenkatoista päivänä vapauden viholliset syyllistyivät sotatoimiin maattamme vastaan. - - He vihaavat sitä, mitä näkevät täällä tässä huoneessa: demokraattisesti valittua hallitusta. Heidän johtajansa ovat itsenimitettyjä. He vihaavat vapauksiamme: uskonnonvapauttamme, sananvapauttamme, vapauttamme äänestää ja kokoontua ja olla eri mieltä toistemme kanssa.¹

(The Washington Post 21.9.2001)

Moni näkee kuitenkin terrorismin vastaisen toiminnan todellisuudessa johtaneen vapauksien rajoittamiseen. Esimerkiksi kansalaisyhteiskunta- ja vapausjärjestö American Civil Liberties Unionin

---

¹ On September the 11th, enemies of freedom committed an act of war against our country. - - They hate what they see right here in this chamber: a democratically elected government. Their leaders are self-appointed. They hate our freedoms: our freedom of religion, our freedom of speech, our freedom to vote and assemble and disagree with each other.

puheenjohtaja Susan N. Herman kuvaa teoksessaan *Taking Liberties: The War on Terror and the Erosion of American Democracy* (2011), kuinka yhdysvaltalaisien oikeuksia on terrorisminvastaisen sodan varjolla kavennettu etenkin vuoden 2001 viranomaisten valtuuksia laajentaneen Patriot Act -lain kautta. Hermanin mukaan yhdeksi terrorisminvastaisen sodan perustavanlaatuisista oletuksista muodostui ajatus siitä, että amerikkalaisten täytyy sopeutua luopumaan tietyistä oikeuksista turvallisuutensa vuoksi: muun muassa sananvapautta, kokoontumisvapautta ja uskonnonvapautta uhkaavia pykäläitä perusteltiin välttämättöminä turvallisuuden vuoksi. (Herman 2011, 4–6.)

Tiettyjen vapauksien, kuten esimerkiksi lehdistönvapauden ja sananvapauden tilaa on myös tutkittu erilaisilla mittareilla. Gallup on kyselytutkimuksissaan kartoittanut amerikkalaisten käsityksiä niin vapauden toteutumisesta omassa elämässään kuin eri vapauksien tilasta. Vuonna 2017 87 prosenttia amerikkalaisista oli tyytyväisiä vapauteensa, mikä oli selvä parannus edellisen vuoden ennätysalhaista lukua sivunneeseen 75 prosenttiin. Asiaa kartoitettiin kysymällä, onko vastaaja tyytyväinen vai tyytymätön vapauteensa tehdä elämällään mitä haluaa. Gallupin tulkin mukaan mahdollisia syitä parannukseen ovat talouden koheneminen ja Donald Trumpin valinta presidentiksi. (Clifton 2018.) Vuoden 2018 kyselyssä, jossa amerikkalaisia pyydettiin vertaamaan Yhdysvaltoja maailman muihin moderneihin teollisuusvaltioihin eri osa-alueilla, 64 prosenttia amerikkalaisista arvioi Yhdysvallat keskivertoa paremmaksi valtioksi yksilönvapauksien osalta (Newport 2018).

Kun amerikkalaisilta kysyttiin vuonna 2015 Gallupin kyselytutkimuksessa, uskovatko he liittovaltion hallituksen olevan välitön uhka tavallisten kansalaisten oikeuksille ja vapauksille, noin puolet vastasi kyllä, puolet ei. Kyllä-vastauksen antaneilta kysyttiin lisäperusteita, jolloin merkittävimmiksi perusteiksi nousivat julkisen sektorin liian suuri koko ja liian monet lait, huoli vapauksien ja kansalaisoikeuksien loukkaamisesta, huoli aserajoituksista ja perustuslain toisen lisäyksen rikkomisesta sekä yleinen tunne siitä, että valtio puuttuu liikaa ihmisten yksityiselämään. Vuonna 2003 vain 30 prosenttia amerikkalaisista piti vastaavassa kyselyssä liittovaltion hallitusta uhkana. Gallup arvelee kehityksen heijastavan ennen kaikkea asenteita presidenttiä kohtaan sekä yleistä poliittista asennetta valtiota kohtaan ennemmin kuin esimerkiksi pelkoa siitä, että hallitus käyttäisi voimaa kansalaisiaan vastaan. Viime vuosina republikaanit ovat selvästi todennäköisemmin pitäneet hallitusta uhkana kuin demokraatit, kun 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä ero oli toisin päin. (Newport 2015.)

Vuonna 2018 88 prosenttia amerikkalaisista arvioi Gallupin kyselytutkimuksessa, että medially on Yhdysvalloissa paljon vapautta. Luku oli noussut muutaman prosenttiyksikön vuodesta 2015. (Ray 2019.) Gallupin ja Knight Foundationin vuonna 2017 toteuttamassa yliopisto-opiskelijoille suunnatussa kyselyssä taas havaittiin, että opiskelijoiden käsitys perustuslain ensimmäisessä

lisäyksessä asetettujen vapauksien tilasta oli huonontunut edellisestä vuodesta. Suurin osa (vähintään 57 prosenttia) piti silti kutakin vapautta edelleen turvattuna. Nämä viisi vapautta ovat vapaus vedota hallitukseen, sananvapaus, uskonnonvapaus, lehdistönvapaus ja vapaus kokoontua rauhanomaisesti. Eniten oli huonontunut käsitys lehdistönvapaudesta, jonka kohdalla sitä turvattuna pitävien opiskelijoiden määrä oli pudonnut vuodessa 21 prosenttiyksiköllä 60 prosenttiin. Heikoin käsitys opiskelijoilla oli vapaudesta kokoontua rauhanomaisesti (57 prosenttia piti turvattuna), paras käsitys taas vapaudesta vedota hallitukseen (67 prosenttia). Republikaanit pitivät demokraatteja todennäköisemmin kaikkia viittä vapautta turvattuina. Selvä ero oli myös valkoisten ja mustien opiskelijoiden välillä: valkoiset opiskelijat pitivät kaikkia vapauksia turvatumpina kuin mustat, lukuun ottamatta lehdistönvapautta, josta heidän käsityksensä oli samalla tasolla. (Brenan 2018.)

4. TUTKIMUSASETELMA JA AINEISTO

4.1. Tutkimusasetelma

Tutkielmassani tarkastelen New York Timesin (NYT) ja Wall Street Journalin (WSJ) pääkirjoituksia positiivisen, negatiivisen ja republikaanisen vapauden näkökulmasta. New York Times ja Wall Street Journal kuuluvat molemmat levikiltään Yhdysvaltain suurimpiin sanomalehtiin. Tammikuussa 2019 WSJ oli levikiltään maan toiseksi suurin ja NYT kolmanneksi suurin sanomalehti (Cision Media Research 2019). Poliitiikan tutkija William Muir huomauttaa myös, että vaikka 2000-luvun alussa sanomalehtien levikki laski, esimerkiksi New York Timesin kansallinen vaikutusvalta vain nousi, sillä paikallislehdet kautta maan pärjäsivät yhä huonommin ja joutuivat muun muassa ostamaan NYT:in artikkeleita omiin lehtiinsä. Muir myös huomioi sanomalehtien 2000-luvun alkuvuosina kiinnittyneen aiempaa enemmän puoluepolitiikkaan ja näkee juuri NYT:in johtaneen tätä kehitystä liberaalien äänitorvena, ja Wall Street Journalin puolestaan vastanneen siihen konservatiivisesta näkökulmasta, erityisesti pääkirjoitustensa osalta. (Muir 2012, 158–159.) Yhdysvaltain merkittävien sanomalehtien joukosta valitsinkin aineistokseni juuri NYT:in ja WSJ:n myös siksi, että ne edustavat poliittisesti erilaisia kantoja.

Tutkimuskysymykseni on seuraava:

Millainen vapauskäsitys New York Timesin ja Wall Street Journalin pääkirjoitusten perusteella muodostuu?

Tarkastelen, millaisia vapauskäsitteitä aineistossa esiintyy ja miten ne näyttäytyvät vapauden erilaisten teoreettisten käsitysten kehyksissä. Tarkastelen myös, millaisista vapauksista puhutaan, kuinka merkittävä paino vapaudelle annetaan sekä millaisia toimijoita vapauteen liitetään.

Koska WSJ nojaa perinteisesti republikaanien ja NYT demokraattien suuntaan, on oletettavissa, että lehdillä on monesta aiheesta suuria näkemyseroja. Onkin kiinnostavaa, miten lehtien erot näkyvät vapauden teeman käsittelyssä. Piirtyykö kahden lehden aineistosta yhtenäinen käsitys vapauden nykytilasta, vai onko siinä perustavanlaatuisia eroja? Esiintyykö molemmissa lehdissä samoja teemoja, ja miten niistä puhutaan? Vai käsitelläänkö lehdissä kenties aivan eri asioita?

Pohdin myös, miten aineistossa ilmenevät vapauskäsitteet suhtautuvat amerikkalaisen vapauskäsitteiden historiaan. Perinteisesti yhdysvaltalaisessa yhteiskunnassa vapaus on ymmärretty enimmäkseen negatiivisessa sekä republikaanisessa mielessä. Ajoittain siihen on kuitenkin liittynyt positiivisiakin elementtejä, varsinkin 1930–1940-luvulla Franklin Rooseveltin New Deal -politiikan ja vahvan amerikkalaisen hyvinvointivaltion aikakaudella.

4.2. Aineisto

Aineistonani käytän New York Timesin ja Wall Street Journalin pääkirjoituksia aikaväliltä 1.1.2018–31.12.2018. Ajallisesti aineisto kattaa siis suunnilleen tammikuussa 2017 valtaan astuneen presidentti Donald Trumpin toisen presidenttivuoden. Valitsin ajanjaksoksi vuoden 2018, sillä halusin tarkastella, miten Trumpin kaudella entisestään polarisoitunut keskustelu aineistossa näkyy. En kuitenkaan halunnut valita ajanjaksoa liian läheltä presidentinvaaleja ja virkaanastumista, jotta presidentti ei painottuisi liikaa ja aiheiden voisi olettaa olevan monipuolisempia.

Wall Street Journal on perinteisesti kallellaan oikealle, republikaanien suuntaan. New York Times taas sijoittuu mediakentällä vasemmalle ja kannattaa perinteisesti demokraatteja. Wall Street Journal ei perinteisesti ole asettunut kenenkään presidenttiehdokkaan taakse, vaikka lehden kannat asettuvat yleensä lähelle republikaanipuoluetta. Vuoden 2016 presidentinvaaleissa lehti ilmoitti poikkeuksellisesti, ettei voi tukea republikaaniehdokas Donald Trumpia presidentiksi, mutta ei suoranaisesti asettunut Hillary Clintoninkaan tueksi. (Wall Street Journal 6.11.2016.)

New York Timesin pääkirjoitukset kirjoittaa pääkirjoitustoimitus, joka ei lehden mukaan puhu uutistoimituksen tai koko lehden puolesta, vaan pyrkii tarjoamaan ”johdonmukaisen, itsenäisen näkemyksen maailmasta, joka perustuu ajan mittaan luotettaviksi todetuille olennaisille arvoille”. Pääkirjoitustoimitus ”puhuu vapaan ja oikeudenmukaisen maailman puolesta” ja kannattaa liberaalia maailmanjärjestystä, jossa ”vapaus ja edistys etenevät demokratian ja kapitalismin kautta”. Se kertoo

kuitenkin myös pyrkivänsä vastustamaan näiden järjestelmien kohtuuttomuuksia edistämällä ”rehellistä hallintoa, kansalaisyhteisöjä, mahdollisuuksien tasa-arvoa, tervettä planeettaa ja hyvää elämää yhteiskunnan heikoimmille jäsenille”. Ennen kaikkea pääkirjoitustoimituksen päämääräksi kerrotaan vapaa tiedon ja ajatusten vaihto. (New York Times 2018.)

Wall Street Journal kertoo pääkirjoitustoimituksensa puhuvan “vapaiden markkinoiden ja vapaiden ihmisten puolesta”, eli Yhdysvaltain itsenäisyysjulistuksen ja Adam Smithin Kansojen varallisuus -teoksen mukaisten periaatteiden puolesta. Lehti julistaa edustavansa vapaakauppaa ja vakaata rahaa (sound money) sekä yksilöllistä autonomiaa diktaattoreja ja hetkellisiä enemmistöjä vastaan ja vastustavansa takavarikoivaa verotusta ja kuninkaiden ja muiden kollektivistien ukaaseja. (Wall Street Journal 2019.)

Lehtien omien pääkirjoitustoimitusten esittelyjen sekä oman ennakkokäsitykseni pohjalta oletan, että negatiivinen vapauskäsitelmä on vahvasti läsnä molemmissa lehdissä. Vapaat markkinat ja yksilönvapaus korostunevat WSJ:n aineistossa. NYT todennäköisesti korostaa yleisesti pääkirjoituksissaan WSJ:tä enemmän hyvinvoinnin ja tasa-arvon tärkeyttä, mutta kiinnostavaa onkin, puhutaanko niistä vapauden kehyksissä, ja ilmeneekö positiivinen vapauskäsitelmä sen pääkirjoituksissa. Republikaanisen vapauskäsitelmän olettaisin olevan läsnä molemmissa.

Sekä New York Timesin että Wall Street Journalin arkisto löytyvät ProQuest -tietokannasta. Kokosin aineiston hakemalla kunkin lehden pääkirjoituksista sanoja “liberty” tai “freedom” ajalta 1.1. – 31.12.2018. Tuloksista rajattiin pois kirjoitukset, joissa hakusana esiintyi esim. yhdistyksen tai muun järjestäytyneen tahon nimessä (esim. Freedom Caucus, Cibil Liberties Union) sekä ilmaisut kuten ottaa vapauksia (take liberties) ja luomisen vapaus (creative freedom). Pääkirjoitukset, joissa termi freedom tai liberty on mainittu vain otsikossa, on otettu osaksi aineistoa. Jos vapaus on esiintynyt vain asiasanalistassa, mutta ei varsinaisessa tekstissä tai otsikossa, pääkirjoitusta ei ole otettu mukaan aineistoon. Esimerkkilainaukset aineistosta olen suomentanut itse, alkuperäiset lainaukset löytyvät alaviitteistä.

4.3. Pääkirjoitus juttutyypinä

Pääkirjoitus on faktoilla argumentoitu mielipidekirjoitus, joka edustaa lehden virallista linjaa. Yleensä niissä otetaan kantaa johonkin ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen kysymykseen, joka koskettaa lehden lukijakuntaa. Pääkirjoitus on lehtien vanhimpia juttutyyppejä. Niiden edeltäjiä ovat olleet poliittisten lehtien ohjelmanjulistukset ja poliittiset esseet. Pääkirjoituksia kirjoitti pitkään vain lehden johto, mutta nykyään pääkirjoituksista vastaavat artikkelitoimittajat. Pienemmissä lehdissä niitä saattavat kirjoittaa myös rivitoimittajat. (Jaakkola 2013, 229–232.)

Sanomalehdissä, varsinkin kaikkein suurimmissa, pääkirjoitukset kirjoitetaan yleensä nimettöminä. Samalla aukeamalla julkaistaan yleensä muitakin mielipidetekstejä, kuten lehden ulkopuolisten henkilöiden kirjoittamia vierailijatekstejä tai rivitoimittajien kolumneja. (Jaakkola 2013, 229–232.) Pääkirjoituksia saatetaan julkaista samassa päivän lehdessä myös useampia kuin yksi.

Valitsin pääkirjoitukset aineistokseni ensisijaisesti siksi, että pääkirjoituksissa esitetään usein selkeä, hyvin perusteltu mielipide, minkä ansiosta aineistosta löytynee hyvin argumentteja analysoitavaksi. Pääkirjoitusten välittämä maailmankuva on yleensä harkittu ja tarkoituksellinen. Kahden ideologisesti varsin erilaisen lehden pääkirjoituksista on todennäköisesti hedelmällistä luoda vertaileva asetelma ja siten monipuolinen kuva vapauden nykykäsityksestä. Molempien lehtien pääkirjoitukset olivat myös yliopiston kirjaston kautta helposti saatavilla sähköisesti.

Suomessa esimerkiksi Sonja Tirkkonen-Condit (1996) on vertaillut amerikkalaisten, englantilaisten ja suomalaisten pääkirjoitusten argumentaatiotyyliä keskittyen siihen, kuinka selvästi kannanotot on pääkirjoituksissa ilmaistu. Amerikkalaisista sanomalehdistä tutkimuksessa olivat mukana *The New York Times* ja *Wall Street Journal*. Tutkimuksessaan Tirkkonen-Condit havaitsi angloamerikkalaisten kirjoittajien ilmaisevan yli 90 prosentissa pääkirjoituksissa selkeän kannanoton aiheesta riippumatta, kun taas suomalaislehdet olivat selvästi varovaisempia kannanotoissaan mahdollisesti arkaluontoisten aiheiden kohdalla. Varsinkaan *Wall Street Journal* ei kaihtanut mielipiteensä ilmaisemista minkäänlaisten aiheiden osalta. (Tirkkonen-Condit 1996, 270.) On tietenkin huomioitava, että tutkimuksen aineisto on peräisin 1980-luvulta, mutta tutkimus tarjoaa edelleen mielenkiintoisen katsauksen amerikkalaiseen pääkirjoitusperinteeseen suomalaisesta näkökulmasta katsottuna.

Le Monden pääkirjoituksia useaan otteeseen tutkineen Elisabeth Len määritelmän mukaan pääkirjoitukset kuvaavat, kuinka media hahmottaa ympäröivän maailman ja reagoi siihen. Jokainen pääkirjoitus määrittelee tiettyä ajankohtana median sosiokulttuurisen identiteetin: kuinka se konstruoi sosiokulttuurisen ympäristönsä ja mihin se itse itsensä siinä sijoittaa. Teoksessaan *Editorials and the Power of Media: Interweaving of socio-cultural identities* (2010) Le tutkii Le Monde -sanomalehden pääkirjoituksia vuosilta 1999–2001, sekä niiden genreä lingvivistisestä perspektiivistä että median roolia poliittisena toimijana pääkirjoitusten välityksellä. (Le 2010, xi.)

Vaikutusvaltaisten sanomalehtien roolia potentiaalisina poliittisina vaikuttajina ei tule mielestäni aliarvioida, ja samaan johtopäätökseen tulee tutkimuksensa perusteella myös Elisabeth Le. Poliittisena toimijana Le Monde käyttäytyy Len mukaan pääkirjoituksensa välityksellä kuin kuka tahansa poliitikko, mutta sillä on puolellaan erityisiä etuja. Tärkein elementti, joka erottaa lehden “tavallisista poliitikoista” on, että sillä ei koskaan tule olemaan valtaa vaalien kautta, eikä sen siis

tarvitse harkita kannanottojensa käytännön vaikutuksia yhtä vakavasti kuin vallanpitäjien. (Le 2010, 173–174.)

T. E. Pattersonin mukaan uutismediat eivät ole todellisia poliittisia toimijoita, sillä median tavoitteena ovat hyvät tarinat, joiden valinta riippuu enemmän ajasta ja uutissyklistä kuin aiheen tärkeydestä, joten tärkeätkin tapahtumat saattavat jäädä vähälle huomiolle. Poliittiset kysymykset taas ovat syvällä yhteiskunnan rakenteissa ja poliittisilla puolueilla on kannustin järjestää asioita ja antaa ääni yhteiskunnan arvoille. Len mielestä Pattersonin kuva mediasta on turhan synkkä ja kuva politiikasta taas liian ruusuinen, eikä tämä ota huomioon pääkirjoituksia osana uutismediaa. Analyysinsä pohjalta Le toteaa, että Le Monden pääkirjoitusten tärkein tehtävä on antaa ohjeita arvostetuille institutionaalisille toimijoille. Nämä ohjeet perustuvat lehden tulkintaan Ranskan kansallisarvoista eli vapaudesta, veljeydestä ja tasa-arvosta. Myös koulutukseltaan ja tiedoiltaan Le Monden pääkirjoitustoimittajat ovat Len mukaan verrattavissa poliitikoihin. Pattersonin asettamien kriteerien pohjalta Le pitääkin Le Monden pääkirjoituksia todisteena lehden poliittisesta toimijuudesta. Sanomalehti ei ole samanlainen poliittinen toimija kuin puolueet, mutta ei sen tarvitse ollakaan. (Le 2010, 173–174, 179.)

Pääkirjoitukset ovat Len mukaan yksi tärkeimmistä, ellei tärkein Le Monden työväline poliittisena toimijana. Le Monden tai muun median poliittinen rooli on toki erilainen ja jollain tavalla vähäisempi kuin poliittisten puolueiden, sillä sen perimmäinen tavoite ei voi olla vallan saavuttaminen vaaleissa, Le myöntää. Rooli on kuitenkin isompi kuin järjestäytyneillä yhteiskunnallisilla ryhmillä, sillä sen mielenkiinto kattaa laajan alueen, eikä vain tiettyjä rajattuja aiheita. Lehden etuna on myös sen pääsy tiedon äärelle, säännöllinen julkinen alusta, taitava retoriikan käyttö ja kaksinainen tapa saavuttaa yleisö sekä uutisten että pääkirjoitusten kautta. (Le 2010, 179, 181–182.)

5. TUTKIMUSMENETELMÄ JA TEORiateesit

Toteutan analyysini laadullisena tutkimuksena teorialähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Tarkastelen aineistoani negatiivisen ja positiivisen vapauden teorioista luotujen teesien avulla. Olen muodostanut sekä negatiivisen että positiivisen vapauden teorioista kummastakin kolme teorieesiä, joissa tiivistyy jokin oleellinen kyseistä näkökulmaa kuvaava ajatus. Näitä teorieesejä vastaavia ajatuksia lähdän siis aineistostani etsimään. Näin ollen teorialähtöisen analyysin periaatteen mukaisesti aineistoani ohjaa aikaisemman tiedon perusteella luotu valmis teoria, johon etsin aineistosta sisältöjä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 110, 131.)

Sisällönanalyysissa etsitään tekstistä merkityksiä: tässä tapauksessa siis sitä, miten vapaus New York Timesin ja Wall Street Journalin pääkirjoituksissa ymmärretään. Aihetta olisi voinut tutkia myös esimerkiksi diskurssianalyysin keinoin, jolloin mielenkiinto olisi kohdistunut enemmän siihen prosessiin, miten merkityksiä tuotetaan. Valitsin kuitenkin menetelmäksi sisällönanalyysin, sillä mielenkiintoni kohdistuu nimenomaan siihen, millainen vapauden termin sisältö tänä päivänä on. Sisällönanalyysin kautta pyrin luomaan aineistostani tiivistetyn ja selkeän kuvan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.)

Laadullisen eli kvalitatiivisen analyysin lisäksi gradussani on mukana myös määrällistä eli kvantitatiivista analyysia. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen yhdistämisestä on olemassa tutkijoiden keskuudessa ristiriitaisia mielipiteitä. Joidenkin mielestä laadullinen ja määrällinen tutkimus ovat sekä filosofialtaan että metodologialtaan niin erilaisia, ettei niitä tosiasiaassa voi yhdistää. Toiset taas näkevät kahden erilaisen datan yhdistämisessä arvokasta potentiaalia. (Ritchie 2003, 38; Tuomi & Sarajärvi 2018, 72–73.)

Esimerkiksi Pertti Alasuutarin mielestä jaottelu kvalitatiivisiin ja kvantitatiivisiin menetelmiin vastaa huonosti todellisuutta: ne voidaan kyllä erottaa toisistaan, mutta niitä voidaan myös hyvin soveltaa samassa tutkimuksessa. Laadullista ja määrällistä tutkimusta voidaan Alasuutarin mukaan pitää toistensa jatkumona, ei vastakohtina tai toisensa pois sulkevinä malleina. (Alasuutari 2011, 31–32.) Myös laadulliseen analyysin metodeihin perehtynyt tutkija Jane Ritchie näkee määrällisen ja laadullisen tutkimuksen yhdistämisessä merkittävää potentiaalia erityisesti yhteiskunnallisessa tutkimuksessa. Hänen mukaansa monet kysymykset vaativat sekä jonkinlaista mittaamista että syvempää ymmärrystä asian luonteesta tai alkuperästä. Tällaisissa tapauksissa laadullisten ja määrällisten metodien yhdistäminen voi osoittautua hyvin hedelmälliseksi, sillä niiden tavoitteet ja tuotokset ovat niin erilaiset. (Ritchie 2003, 38–39.) Näen laadullisen ja määrällisen tutkimuksen täydentävän toisiaan hyvin myös omassa työssäni. Käytän määrällistä analyysia tarkastellessani, kuinka paljon tiettyjä vapauskäsitteitä aineistossa esiintyy, laadullista analyysia taas pohtiessani vapauden luonnetta näiden vapauskäsitteiden sisällä sekä syitä esiintyvien vapauskäsitteiden takana.

Laadullinen analyysi jaetaan usein induktiiviseen eli yksittäisestä yleiseen etenevään logiikkaan sekä deduktiiviseen eli yleisestä yksittäiseen etenevään logiikkaan. Käyttämässäni teorialähtöisessä analyysissa teoria on mukana ohjaamassa päättelyä heti alusta lähtien, joten kyse on siis deduktiivisesta päättelystä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 107, 113.)

Käytän aineistoni luokitteluun laadulliseen tutkimukseen tarkoitettua Atlas.ti -ohjelmistoa, mikä helpottaa tutkimusotteen pitämistä objektiivisena, systemaattisena ja toistettavana. Toteutan

analyysini määrällisen osion luokittelemalla vapautta koskevat katkelman luomieni teoriatesien avulla negatiivisen, positiivisen tai republikaanisen vapauskäsitteiden alle. Jos vapautta ei tietyssä kohdassa voi luokitella mihinkään näistä, se merkitään teoriakehyksen ulkopuoliseksi. Luokiteltuani havainnot teoriatesien alle etenen johtopäätösosioon, jossa pohdin havaintojani syvemmin ja peilaan syntynyttä vapauden kuvaa myös Eric Fonerin kuvaamaan vapauskäsitteiden historialliseen kehitykseen Yhdysvalloissa.

Olen muodostanut kustakin vapauskäsitteestä 2–3 tiivistettyä teoriatesiä, jotka ilmentävät oleellisimpia siihen kuuluvia näkemyksiä, joita aineistostani etsin. Kunkin teesin perässä on yhden tai kahden teorioitsijan nimi, jonka ajatuksiin teesi perustuu.

Negatiivinen vapaus

Teesi 1: Vapaus tarkoittaa kykyä toimia oman tahtonsa mukaan ilman esteitä. Vapauden määrä mitataan siinä, kuinka laaja on se alue, jolla muut eivät puutu ihmisen tekemisiin. (Berlin)

Teesi 2: Yksilön vapaus on absoluuttinen häntä itseään koskevissa asioissa. Yksilön vapautta voidaan rajoittaa ainoastaan, jos halutaan estää harmin aiheutuminen muille. (Mill)

Positiivinen vapaus

Teesi 3: Vapautta on toimia oman järkensä ja todellisten tavoitteidensa mukaisesti eikä totella jokaista impulssia. (Berlin, Taylor)

Teesi 4: Mikään yksittäinen yksilölle myönnettävä vapaus ei saa sääntönä ja kokonaisuuden kannalta tarkasteltuna rajoittaa yhteisön hyvää. (Green)

Teesi 5: Vapaudessa on kyse siitä, mitä ihmisen on todellisuudessa mahdollista saavuttaa. Vapauden määrä mitataan paitsi saatavilla olevien vaihtoehtojen määrässä, myös niiden laadussa. (Taylor, Sen)

Republikaaninen vapaus

Teesi 6: Vapaus tarkoittaa vapautta jonkun toisen mielivaltaisen vallan alta. Vapautta loukataan, jos valtaapitävällä on aito mahdollisuus puuttua ilman valvontaa mielivaltaisesti muiden tekemisiin ja vaikutus on tahallista ja vahingoittavaa. (Skinner, Pettit)

Teesi 7: Vapaus voi toteutua vain asianmukaisen lakijärjestelmän alla, joka suojelee ihmisiä muiden mielivallalta. Kansalla täytyy olla vapaus kyseenalaistaa valtion toiminta. (Pettit)

Teesi 8: Vallanpitäjä ei saa edistää henkilökohtaista hyvinvointiaan tai maailmankuvaansa kansan intressien sijaan. (Pettit)

6. ANALYYSI

Aineistoon sopivia New York Timesin pääkirjoituksia vuoden 2018 ajalta löytyi 50. Sana freedom mainitaan niissä 68 kertaa ja liberty 14 kertaa niin, että ne eivät olleet osana edellä mainittujen kaltaisia vakiintuneita nimiä. Samalla tavalla toteutetulla haulla löytyi 55 Wall Street Journalin pääkirjoitusta, joissa sana freedom mainittiin 57 kertaa ja liberty 30 kertaa. New York Timesissa julkaistiin vuoden 2018 aikana 634 pääkirjoitusta, Wall Street Journalissa taas 1051 eli selvästi enemmän. NYT:in pääkirjoituksissa vapaudesta puhutaan siis suhteessa hieman useammin.

Samassa pääkirjoituksessa voi esiintyä useampaa eri vapauskäsitystä, sillä asiaa on saatettu tarkastella eri näkökulmista. Tietty vapauskäsitys voi kuitenkin esiintyä kussakin pääkirjoituksessa vain kerran. Koska samaa vapauskäsitystä ilmentävät teesit ovat niin lähellä toisiaan, olen kokenut selkeimmäksi merkitä kuhunkin pääkirjoitukseen vain yhden samaa vapauskäsitystä ilmentävän teesin, joka ilmentää näkökulmaa parhaiten. Esimerkiksi tähän Wall Street Journalin Irania käsittelevään pääkirjoitukseen voisi periaatteessa merkitä myös republikaanisen vapauskäsityksen teesin kuusi eli vapaus mielivaltaisen vallan alta. Pääkirjoitukseen sopii kuitenkin mielestäni vielä paremmin saman vapauskäsityksen teesi kymmenen eli vapaus kansan intressien toteuttamisena vallanpitäjän oman hyvinvoinnin maailmankuvan sijaan.

Mielenosoittajat Teheranin, Qomin, Shirazin ja muiden kaupunkien kaduilla selvästi teilaavat tämän seikkailupolitiikan, huutaen iskulauseita kuten ”Jättäkää Syyria, ajatelkaa meitä!” He haluavat paremman talouden ja enemmän mahdollisuuksia lapsilleen, ei sotaretkiä shiiaimperiumin rakentamiseksi Lähi-Idän halki.

- - Rouhani puhuu mielenosoittajien kuuntelemisesta, mutta se kestää vain niin kauan, kunnes Ajatollah antaa toisenlaiset määräykset. Rouhanin hallitus on reagoinut ydinsopimukseen pidättämällä demokratian puolustajia ja ottamalla amerikkalaisia panttivankeja kuten Xiyue Wangin, tohtoriopiskelijan Princetonista, sekä isän ja pojan Baquer ja Siamak Namazin.²

(Wall Street Journal 3.1.2018)

---

² The protesters in the streets of Tehran, Qom, Shiraz and other cities are explicitly rejecting this adventurism, shouting slogans like "Leave Syria, think of us!" They want a better economy and more opportunities for their children, not campaigns to build a Shiite empire across the Middle East. - - Mr. Rouhani talks about listening to the protesters, but that will last only until the Ayatollah gives other orders. The Rouhani government has responded to the nuclear deal by arresting democracy advocates and taking American hostages like Xiyue Wang, a Princeton PhD student, and father and son Baquer and Siamak Namazi.

Tiettyjä vapauksia on vaikea luokitella yksiselitteisesti minkään tietyn vapauskäsityksen alle. Vapaus vankeudesta on poikkeus, sillä se on helppo luokitella negatiiviseksi vapaudeksi ilman mitään lisäselityksiä. Useimmat muut vapaudet kuten uskonnonvapaus, aborttivapaus ja sananvapaus ovat moniulotteisempia termejä, joten niiden luokittelu negatiivisen, positiivisen tai republikaanisen vapauskäsityksen – tai ei minkään näistä – alle riippuu kontekstista. Esimerkiksi aborttiklinikoiden vähentäminen voitaisiin nähdä aborttivapauden rajaamisena, jolloin aborttivapaus nähtäisiin positiivisen vapauden kautta, kun tosiasiallinen kyky tehdä abortti huonontuisi. Jos taas jonkin maan hallinto esimerkiksi sattumanvaraisesti vangitsisi abortin tehneitä naisia tekaistujen syytteiden perusteella, voisi aborttivapaudella olla republikaaninen ulottuvuus. Alla olevassa esimerkissä taas puhutaan aborttilain rajaamisesta, jolloin kyse on tosiasiallisesta estämisestä, eli vapaus ymmärretään negatiivisessa mielessä.

Ihmisten, jotka välittävät olennaisista amerikkalaisista vapauksista, pitäisi olla kiitollisia senaatin enemmistöjohtaja Mitch McConnellille yhdestä asiasta: Hän on antanut liberaaleille vielä yhden hyvän syyn kerääntyä äänestämään marraskuussa.

McConnellin on määrä pitää tällä viikolla prosessioikeudellinen äänestys lakiesityksestä, joka kieltäisi abortin 20 raskausviikon jälkeen.³

(New York Times, 29.1.2018a)

Aborttivapautta ei näin ollen voi sellaisenaan luokitella negatiiviseksi, positiiviseksi tai republikaaniseksi vapaudeksi, sillä siihen voi periaatteessa liittyä piirteitä kaikista näistä. Aineistostani löytyy paljon mainintoja sekä tietyistä vapauksista että vapaudesta yleensä, joita ei tarkemmin selitetä. Tällaiset tapaukset olen jättänyt luokitteluni ulkopuolelle, sillä lähes kaikissa vapauksissa on yleensä mahdollista nähdä ainakin negatiivisia ja positiivisia, usein myös republikaanisia piirteitä.

Tarkastelen analyysin tuloksia sanomalehti kerrallaan. Käyn ensin läpi yleisesti, kuinka paljon kutakin vapauskäsitystä esiintyy, ja mitkä teesit vapauskäsitysten sisällä kenties painottuvat. Etenen sen jälkeen tarkempaan analyysiin tiettyjen vapauksien kautta.

6.1. New York Times

New York Timesin pääkirjoituksissa negatiivinen vapauskäsitys oli selvästi yleisin. Viidestäkymmenestä pääkirjoituksesta negatiivinen vapauskäsitys ilmeni kahdessakymmenessäyhdeksässä (42 prosentissa). Republikaanista vapauskäsitystä esiintyi kymmenen

---

³ People who care about basic American freedoms should be grateful to the Senate majority leader, Mitch McConnell, for one thing: He has given liberals another good reason to flock to the polls in November. McConnell is set to hold a procedural vote this week on a bill that would ban abortion at 20 weeks of pregnancy.

kertaa (20%) ja positiivista seitsemän kertaa (14 %). Sellaisia pääkirjoituksia, jossa vapaus mainittiin, mutta sitä ei voinut luokitella mihinkään kolmesta vapauskäsityksestä, löytyi New York Timesin pääkirjoituksista neljatoista (28 %).

Negatiivista vapauskäsitystä ilmentävistä lainauksista kaikki yhtä lukuun ottamatta luokittelin ensimmäisen teorian alle (Vapaus tarkoittaa kykyä toimia oman tahtonsa mukaan ilman esteitä. Vapauden määrä mitataan siinä, kuinka laaja on se alue, jolla muut eivät puutu ihmisen tekemisiin.) Vain yksi lainaus ilmensi teesiä kaksi. (Yksilön vapaus on absoluuttinen häntä itseään koskevissa asioissa. Yksilön vapautta voidaan rajoittaa ainoastaan, jos halutaan estää harmin aiheutuminen muille.) Nämä kaksi teesiä edustavat samansuuntaista käsitystä negatiivisesta vapaudesta, joten epäsuhta niiden esiintyvyydessä ei sinänsä kerro johonkin tiettyyn suuntaan kallistuneesta negatiivisesta vapauskäsityksestä.

Siinä missä ensimmäinen teesi liikkuu varsin yleisellä tasolla, toinen teesi erittelee näkemystä jo selvästi tarkemmin. Siinä mielessä oli odotettavissa, että ensimmäistä teesiä vastaavia ajatuksia löytyy aineistosta enemmän. Toista teesiä olisi kuitenkin voinut odottaa näkyvän enemmän, sillä oletan sen edustavan varsin yleistä vapauteen liittyvää ajattelutapaa. Näiden kahden teesin esiintyvyyseroista voikin päätellä ennen kaikkea sen, että vapauden merkitystä ei aineistossa eritellä tai pohdita kovinkaan syvällisesti, vaan maininnat pysyvät varsin yleisellä tasolla.

Positiivista vapauskäsitystä esiintyi aineistossa seitsemän kertaa. Merkillepantavaa on, että kolmatta teesiä (Vapautta on toimia oman järjensä ja todellisten tavoitteidensa mukaisesti eikä totella jokaista impulssia) ei esiintynyt koko aineistossa kertaakaan. Neljättä teesiä (Mikään yksittäinen yksilölle myönnettävä vapaus ei saa sääntönä ja kokonaisuuden kannalta tarkasteltuna rajoittaa yhteisön hyvää) havaitsin aineistossa kolme kertaa ja viidettä teesiä (Vapaudessa on kyse siitä, mitä ihmisen on todellisuudessa mahdollista saavuttaa. Vapauden määrä mitataan paitsi saatavilla olevien vaihtoehtojen määrässä, myös niiden laadussa) viisi kertaa.

Positiivinen vapauskäsitys on siis NYTin pääkirjoituksissa läsnä vain satunnaisesti. Näkemykset vapauden rajoittamisesta yhteisön hyväksi ja vapauden ymmärtäminen toimintakykynä esiintyvät kuitenkin kumpikin aineistossa. Sen sijaan positiivinen vapaus itsensä toteuttamisen merkityksessä, kuten esimerkiksi Isaiah Berlin ja Charles Taylor sen ymmärsivät, ei vaikuta ainakaan tämän aineiston perusteella olevan osa nykyistä amerikkalaista vapauskäsitystä.

Neljäs ja toinen teorian teesi ovat tiettyssä mielessä varsin lähellä toisiaan, sillä molemmat hyväksyvät yksilönvapauden rajoittamisen tapauksissa, joissa se vahingoittaisi muita. Osan lainauksista olisikin

voinut varmaankin luokitella perustellusti kumman vain alle. Oman luokitteluni olen tehnyt tekstin sävyn perusteella: jos vapauden tärkeys korostuu, olen luokitellut lainauksen negatiivisen vapauden puolelle, jos taas yhteisön etu, olen luokitellut sen positiivisen vapauden puolelle. Esimerkiksi tammikuussa 2018 julkaistussa pääkirjoituksessa NYT ilmaisee huolensa siitä, että hallitusten viimeaikaisten toimien vuoksi terveydenhuollon henkilökunnan uskonnollinen vakaumus menee yhä useammin potilaan tarpeiden edelle esimerkiksi aborttitapauksissa. Tämän pääkirjoituksen luokittelin neljännen teesin alle, sillä siinä peräänkuulutettiin ennen kaikkea vapauden rajaamista, eikä kannettu huolta siitä, toteutuuko uskonnonvapaus varmasti siitä huolimatta.

Tämänkaltaiset tapaukset, joissa palveluntarjoajan uskonnollinen vakaumus menee potilaan tarpeiden edelle, voivat tulla yleisemmiksi Valkoisen talon viimeaikaisten päätösten johdosta, jotka miellyttävät abortinvastaista liikettä.

- - Uskonnonvapaus on välttämätöntä – ja niin on myös pääsy terveydenhuoltoon. Tämänhetkinen laki yrittää mukautua molempiin, mutta äärioikeisto on yllyttänyt perusteettomia pelkoja siitä, että uskonto (ja erityisesti kristinusko) olisi hyökkäyksen alla, ja että uskovat ihmiset olisivat vaarassa joutua pakotetuiksi tekemään asioita, jotka ovat heistä moraalisesti vastenmielisiä. ”Potilaskeskeinen hoito” on tärkeä tavoite tämän päivän klinikkarhoittelussa, mutta hallinto ehdottaa sen sijaan tarjoajakeskeistä hoitoa.

Viimeaikaisissa konflikteissa potilaan tarpeiden ja uskonnonvapauden välillä potilaat ovat liian usein hävinneet.⁴

(New York Times 29.1.2018b)

Republikaanista vapauskäsitystä esiintyy aineistossa kymmenen kertaa. Näistä kuusi olen luokitellut kuudennen teesin alle (Vapaus tarkoittaa vapautta jonkun toisen mielivaltaisen vallan alta. Vapautta loukataan, jos valtaapitävällä on aito mahdollisuus puuttua ilman valvontaa mielivaltaisesti muiden tekemisiin ja vaikutus on tahallista ja vahingoittavaa) ja neljä seitsemännen teesin (Vapaus voi toteutua vain asianmukaisen lakijärjestelmän alla, joka suojelee ihmisiä muiden mielivallalta. Kansalla täytyy olla vapaus kyseenalaistaa valtion toiminta) alle. Kahdeksatta teesiä (Vallanpitäjä ei saa edistää henkilökohtaista hyvinvointiaan tai maailmankuvaansa kansan intressien sijaan) en NYTin pääkirjoituksissa havainnut. En pidä sen poissaoloa kuitenkaan kovin merkittävänä, sillä kaikki republikaanisen vapauskäsitteen teesit perustuvat pääasiassa Philip Pettitin teoriaan ja valaisevat sitä vain hieman eri kantilta. Moneen republikaanisen vapauden alle luokiteltuun kohtaan olisikin voinut liittää kaksi tai kaikki kolme teorieesiä, sillä republikaanisen vapauden loukkauksien

---

⁴ Cases like this, in which a provider's religious beliefs take precedence over a patient's needs, could become more common because of a series of recent White House decisions that please the anti-abortion movement. - - Freedom of religion is essential – and so is access to health care. Current law tries to accommodate both, but the far right has stirred unfounded fears that religion (and Christianity in particular) is under assault, and that people of faith are in danger of being forced to do things they find morally objectionable. "Patient-centered care" is an important goal in clinical training today, but the administration is instead proposing provider-centered care. In recent conflicts between patient needs and religious freedom, patients have too often lost.

kohdalla luetellaan usein monia esimerkkejä siitä, miten esimerkiksi tietty hallitus on republikaanista vapautta loukannut.

6.1.1. New York Times ja negatiivinen vapaus

Negatiivisen vapauskäsitteen yhteydessä New York Timesin pääkirjoituksissa yksittäisistä vapauksista useimmin mainitaan lehdistönvapaus, vapaus vankeudesta, sananvapaus ja uskonnonvapaus, kukin kolme kertaa. Lehdistön-, sanan- ja ilmaisunvapaus ovat kuitenkin niin lähellä toisiaan ja niitä käytetään usein keskenään vaihtokelpoisesti, joten on perusteltua yhdistää nämä samaan kategoriaan. Lehdistön-, sanan- tai ilmaisunvapaus mainitaan yhteensä kuudessa pääkirjoituksessa.

Yleensä nämä vapaudet mainitaan, koska niihin nähdään kohdistuvan rajoituksia, uhkia tai loukkauksia. Yhdysvaltojen kehyksissä sanan- tai lehdistönvapauteen ei nähdä kohdistuneen varsinaisia loukkauksia. Potentiaalisesti uhkaavia tilanteita kuitenkin tunnustetaan. Lehden kustantajan, A.G. Sulzbergerin kirjoittamassa pääkirjoituksessa korostuvat sekä sananvapauden ja lehdistönvapauden olennainen luonne demokratiassa että median uhattu tilanne niin muuttuneen liikeympäristön kuin valheellisen tiedon ja politiikan polarisoitumisen seurauksena. Negatiivisen vapauskäsitteen mukaisesti sanan- ja lehdistönvapaus ymmärretään vapaan ajatuksenvaihdon kautta. Ajatus kyvystä asettaa vallanpitäjät vastuuseen taas menee republikaanisen vapauskäsitteen alueelle, joten sitä käsitellään myöhemmin uudelleen republikaanista vapauskäsitteestä koskevassa osiossa.

Siihen oli syy, miksi sananvapaus ja lehdistönvapaus sijoitettiin ensimmäisiksi olennaisten vapauksiemme joukossa. Perustajamme ymmärsivät, että ajatusten vapaa vaihtaminen ja kyky laittaa valta vastuuseen olivat edellytyksiä menestykselle demokratialle. Mutta vaarallinen voimien yhdistyminen uhkaa lehdistön keskeistä roolia siinä, miten se auttaa ihmisiä ymmärtämään ja osallistumaan ympäröivään maailmaan.⁵

(Sulzberger 2.1.2018)

Sananvapauden merkittävää asemaa "Amerikan peruskallioon" kuuluvana periaatteena korostetaan myös pääkirjoituksessa, jossa käsitellään Israeliin liittyvää lakiehdotusta. Ehdotettu laki rankaisisi amerikkalaisia yrityksiä ja organisaatioita, jotka osallistuvat boikotteihin, jotka tukevat

---

⁵ There was a reason freedom of speech and freedom of the press were placed first among our essential rights. Our founders understood that the free exchange of ideas and the ability to hold power to account were prerequisites for a successful democracy. But a dangerous confluence of forces is threatening the press's central role in helping people understand and engage with the world around them.

palestiinalaisten oikeuksia ja vastustavat Israelin Länsirannan miehitystä. NYT ei kannata lakia, jota se pitää sananvapauden kannalta huolestuttavana. (New York Times 20.12.2018.)

Presidentti Trumpin puheissa taas nähdään lehdistönvapauden vastaista retoriikkaa. Trump on presidenttikampanjansa alusta alkaen puhunut haluavansa muuttaa kunnianloukkauslakeja, jotta hän pääsisi rankaisemaan hänen kannaltaan haitallisia juttuja julkaisseita medioita. Trumpin puhe ei näyttäyty todellisena uhkana, mutta NYT ei selvästi pidä perustuslain ensimmäistä lisäystä halveksuvaa puhetta johtajalle sopivana.

Toinen perustuslain suojaama oikeus presidentillisessä tähtäimessä tällä viikolla: lehdistönvapaus. Vastauksena herra Woodwardin kirjaan herra Trump mietiskeli provokatiivisesti Twitterissä: "En tiedä miksi Washingtonin poliitikot eivät muuta kunnianloukkauslakeja?"

Kukaan ei nauti kritiikistä, varsinkaan ihmisiltä, joita pidetään kannattajina. Siitä huolimatta vaatii erikoislaatuista johtajaa ehdottamaan, että kriittistä raportointia pitäisi käsitellä rapauttamalla perustuslain ensimmäistä lisäystä, kuten herra Trump on tehnyt vuoden 2016 presidenttikilvan aikaisesta vaiheesta lähtien, kun hän alkoi vannoa, että presidenttinä hän "avaisi ne kunnianloukkauslait" rangaistakseen medioita, jotka tekivät "vahingoittavia juttuja" hänestä.⁶

(New York Times, 7.9.2018)

Ulkomaisten hallintojen suunnalta sanan-, lehdistön ja ilmaisunvapauteen kohdistuu suurempia ja vakavampia uhkia ja loukkauksia. Pääkirjoituksessa lokakuulta 2018 NYT käsittelee Turkin presidentti Erdoganin puhetta, jossa tämä on vaatinut Saudi-Aralialta lisää tietoja toimittaja Jamal Khashoggin Saudi-Arabian Istanbulin-suurlähetystössä tapahtuneesta epäilystä murhasta. NYT ei pidä uskottavana Erdoganin huolta lehdistönvapaudesta, sillä tämä on itse syyllistynyt lehdistönvapauksien rajoittamiseen ja toimittajien häirintään. Lehdistönvapauden loukkausten, joihin NYT viittaa – kotimaan sisäisen valvonnan vahvistaminen, toisinajattelijoiden vangitseminen ja itsenäisen median murskaaminen – voi tulkita olevan sekä suoraa rajoittamista (negatiivinen vapauskäsitys) että mahdollisuutta puuttua mielivaltaisesti (republikaaninen vapauskäsitys). (New York Times 24.10.2018.)

Jamal Khashoggin murhaan liittyy myös marraskuussa 2018 julkaistu pääkirjoitus, jossa NYT syyttää Yhdysvaltojen ja muiden länsimaiden sulkeneen öljyn ja mahdollisten saudisijoitusten edessä

---

⁶ Another constitutionally protected right in the presidential cross hairs this week: freedom of the press. In response to Mr. Woodward's book, Mr. Trump mused provocatively on Twitter, "Don't know why Washington politicians don't change libel laws?"

No one enjoys criticism, especially from people who are considered supporters. Even so, it takes a special kind of leader to suggest that critical coverage should be handled by eroding the First Amendment, as Mr. Trump has since early in the 2016 race, when he began vowing that, as president, he would "open up those libel laws" to punish media outlets that did "hit pieces" on him.

silmänsä Saudi-Arabian systemaattisilta perustavanlaatuisen ihmisoikeuksien kuten naisten vaimentamiselta ja uskonnon- ja ilmaisunvapauksien loukkauksilta (New York Times 16.11.2018).

Pakistanin jumalanpilkkalakia ja sen perusteella vangittua pakistanilaista kristittyä naista käsittelevässä pääkirjoituksessa ilmaisunvapaus taas joutuu vastakkain uskonnon kanssa. NYT tunnistaa rienauksen olevan herkkä aihe, mutta pitää laajoja ja subjektiivisia kieltolakeja ilmaisunvapauden vastaisina ja näkee niiden mahdollistavan vähemmistöuskontojen tai poliittisten toisinajattelijoiden vainoamisen.

Jumalanpilkka on tuskallista uskovaisille kaikkialla. Mutta laajat ja subjektiiviset lakisäätteiset kiellot ovat paitsi ristiriidassa ilmaisunvapauden perustavanlaatuisen oikeuden kanssa; ne myös avaavat ovet vähemmistöuskontojen vainolle, kuten neiti Bibin tapauksessa, tai poliittisten toisinajattelijoiden. Venäjällä Pussy Riot -yhtye vangittiin "uskonnollisen vihan aiheuttamasta huliganismista", vaikka heidän kohteensa ei ollut uskonto vaan Vladimir Putin.⁷

(New York Times 15.11.2018)

Vapautta vankeudesta ja uskonnonvapautta käsitellään molempia kolmessa pääkirjoituksessa. Vankeuden yhteydessä vapauden sisältöä ei ymmärrettävästi sen tarkemmin pohdita, vaan se esitetään yksiselitteisesti vastakohtana vankeudelle. Uskonnonvapautta pohditaan perusteellisimmin hallituksen uskonnollisen vapauden konferenssia käsittelevässä pääkirjoituksessa, jossa NYT kyseenalaistaa hallituksen käsityksen uskonnonvapaudesta ja toimet sen eteen. Lehti kertoo, että 28 prosentissa maailman maista uskontoon kohdistuu valtion taholta vakavia rajoituksia ja pitää Yhdysvaltain hallituksen kampanjaa uskonnonvapauden puolesta tärkeänä. NYT:n mukaan hallituksen toimet ovat kuitenkin valikoivia, ja hallitus keskittyy liikaa herätuskristillisyyteen muiden uskontojen ylitse, kun näkökulman pitäisi olla laajempi. NYT peräänkuuluttaa myös ihmisoikeuksien laajempaa huomioonottamista hallituksen politiikassa, jos se todella haluaa uskonnonvapautta edistää. Erityisen ristiriitaisena lehti pitää Unkarin delegaation läsnäoloa konferenssissa ja sen islamofobisen pääministeri Viktor Orbanin ylistämistä vainottujen kristittyjen tukemisesta.

Mutta aloitteen hyvät aiheet ovat vaarassa joutua hallinnon poliittisen agendan sabotoimiksi, joka painottaa evankelisen kristillisyyden amerikkalaista lajiketta muiden vakaumusten yli. Lisäksi hallinto harjoittaa maahanmuutto- ja ulkomaanavun politiikkaa, joka tekee tyhjäksi sen lausuman uskonnollisten oikeuksien puolustamisen.

---

⁷ Sacrilege is painful to religious believers everywhere. But broad and subjective legal proscriptions not only contradict the fundamental right to freedom of expression; they also open the door to persecution of minority faiths, as in Ms. Bibi's case, or of political dissidents. In Russia, the Pussy Riot band was imprisoned for "hooliganism motivated by religious hatred," though their target was not religion but Vladimir Putin.

- - Jos Trumpin hallinto pyrkii todella edistämään vapautta, sen täytyy omaksua paljon laajempi ihmisoikeuksien visio.⁸

(New York Times 19.8.2018)

Uskonnonvapauden uhattu tila ympäri maailmaa tulee esille paitsi edellisessä pääkirjoituksessa ja aiemmin mainitussa Saudi-Arabiaa käsittelevässä pääkirjoituksessa, myös Kiinaa ja sen uiguurien vainoa käsittelevässä pääkirjoituksessa. NYTin mukaan luotettavien raporttien mukaan jopa miljoona uiguuria pidetään vankileireillä ilman mitään virallista laillista prosessia. Lehti huomioi myös, että uiguurien ahdinkoon kiinnitettiin huomiota myös ulkoministeriön taannoisessa uskonnonvapauden konferenssissa. (New York Times 19.9.2018.)

Muita yksittäisiä vapauksia, joita New York Timesin pääkirjoituksissa tarkastellaan negatiivisen vapauskäsitteilyn kautta, ovat aborttivapaus, seksuaalivähemmistöjen vapaudet, työnteon vapaus ja liikkumisen vapaus. Negatiivinen vapauskäsite nousee esiin myös yhteyksissä, joissa ei ole kyse mistään tietyistä vapauksista, vaan vapaudesta yleisesti. Nostan nyt esiin muutaman kiinnostavan esimerkin tällaisista pääkirjoituksista.

Niillä vapauksilla, joille annetaan aineistossa erityinen paino perustavanlaatuisina ja merkittävinä, on yleensä pitkä historia, kuten sananvapaudella, lehdistönvapaudella, uskonnonvapaudella. Varsinkin siksi pidän kiinnostavana sitä, että NYT lukee oikeuden aborttiin kuuluvaksi “olennaisiin amerikkalaisiin vapauksiin” (New York Times 19.1.2018). Pääkirjoituksessaan lehti asettuu vastustamaan lakiehdotusta, joka kieltäisi abortin kahdennellekymmenennelle viikolle edenneissä raskauksissa.

New York Timesin pääkirjoituksissa on myös muutama esimerkki, joka osoittaa lehden suhtautuvan kriittisesti siihen, miten muut puhuvat vapaudesta, varsinkin sen negatiivisessa merkityksessä. Esimerkiksi rekkakusien huonoa tilannetta käsittelevässä pääkirjoituksessa NYT väittää, että monet nuoret henkilöt houkutellaan ammattiin lupaamalla bonuksia ja vapauden työskennellä silloin kuin haluavat, mutta he joutuvat pettymään uuvuttavaan, alipalkattuun työhön (New York Times 12.8.2018). Vapaus on siis retoriikkaa, jolla kaunistellaan rankkaa todellisuutta.

Vapauden ristiriitainen merkitys ja retoriikka nousee hyvin esiin myös pidemmällä aikaperspektiivillä Brent Staplesin kirjoittamasta pääkirjoituksesta, joka käsittelee mustien suhdetta Yhdysvaltain kansallislauluun. Aihe tuli jälleen ajankohtaiseksi, kun pelaajat alkoivat vuonna 2018 jalkapalloliiga

---

⁸ But the initiative's good intentions are in danger of being undermined by the administration's political agenda, which emphasizes the American strain of evangelical Christianity over other beliefs. In addition, the administration is pursuing immigration and foreign aid policies that belie its stated defense of religious rights. - - If the Trump administration aspires to truly advance religious freedom, it will need to embrace a far broader vision of human rights.

NFL:ssä protestoida mustiin kohdistuvaa poliisiväkivaltaa vastaan polvistumalla kansallislaulun aikana. Staplesin mukaan 1960-luvun lopulla oli yleistä nähdä sekä afroamerikkalaisia että valkoisia jäävän urheilutapahtumissa uhmakkaasti istumaan kansallislaulun aikana, mistä seurasi usein uhkailua ja loukkauksia. Staples kummastelee varsinkin sotaveteraanien reaktiota: miten he eivät ilmeisesti nähneet mitään ristiriitaista siinä, että vapaudet, joiden puolesta he taistelivat, eivät heidän mielestään sisältäneet vapautta tehdä mitään muuta kansallislaulun aikana kuin seisoa asennossa. Staples huomioi myös, kuinka toisen maailmansodan aikaan mustien sanomalehdet huomauttivat, kuinka tekopyhää oli ylistää amerikkalaista vapautta lauluissa, kun samaan aikaan vapauden puolesta uhrautuvat mustat varusmiehet joutuivat edelleen elämään rotuerotellussa ympäristössä. (Staples 10.6.2018.)

Negatiivisen vapauden retoriikan väärinkäyttöä tarkastellaan myös äärioikeistolaisuuden ja radikalisoitumisen kautta. NYT luettelee yksilönvapauteen liittyvät pakkomielteet yhtenä äärioikeistolaisuudelle ominaisena piirteenä antiglobalismin, rodullisen tai etnisen ylivallan, nationalismin ja liittovaltion hallitukseen kohdistuvan epäluulon rinnalla. (New York Times 25.11.2018.)

6.1.2. New York Times ja positiivinen vapaus

Positiivista vapauskäsitystä esiintyy New York Timesin pääkirjoituksissa seitsemän kertaa. Koska havaintoja on vain muutama, niistä ei erotu mitään tiettyjä yksittäisiä vapauksia, joita käsiteltäisiin eniten. Berlinin ja Taylorin edustamaa käsitystä positiivista vapaudesta ihmisen tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti toimimisena ja kykynä vastustaa lyhytaikaisia impulsseja ei aineistossa esiinny. Sen sijaan positiivinen vapaus ilmenee aineistossa ajatuksena vapaudesta toimintakykynä sekä toisaalta yhteisön hyvän korostamisena vapauksien edelle.

Syyskuussa 2018 ilmestyneessä pääkirjoituksessa, jossa käsitellään kaduilla tapahtuvaa aseväkivaltaa ja siihen kuollutta 19-vuotiasta Delmonte Johnsonia. Katuväkivaltaa aktiivisesti vastustanut Johnson ystävineen halusi NYT:in mukaan samaa kuin hänen hyväosaisemmat ikätoverinsa: vapauden ammutuksi tulemisen pelosta. Johnsonin kaltaisista kuolemista on tullut Amerikassa aivan liian yleisiä, NYT kirjoittaa. Ajatus vapaudesta ymmärrettynä vapautena pelosta ilmentää esimerkiksi Amartya Senin edustamaa käsitystä siitä, että vapaudessa on kyse siitä, mitä ihmisen on todellisuudessa mahdollista saavuttaa – tässä tapauksessa sitä rajoittaa pelko eli eräänlainen epävapaus. Negatiivisesta vapauden rajoittamisesta ei ole kyse, sillä suoraa estämistä ei tapahdu. Myöskään republikaanisen vapauden puutteesta ei ole kyse, sillä virallisesti Yhdysvalloissa on kaikki

keinot saattaa ampuja oikeuden eteen. Kyse on siis nimenomaan siitä positiiviseen vapauteen kuuluvasta ajatuksesta, toteutuuko teoriassa olemassa oleva vapaus todellisuudessa.

Kun he järjestivät ”die-in” -mielenosoituksen Strogerin sairaalalla Chicagossa aiemmin tänä vuonna, Delmonte Johnsonilla ja hänen ystävilleen – jotka yhdessä muodostivat GoodKids MadCityn, urbaanien yhteisöjen väkivallan lopettamiseen omistautuneen ryhmän – oli suoraviivainen vaatimus. He halusivat, mitä heidän varakkaammilla, valkoisemmilla, esikaupunkilaisemmilla vertaisillaan näytti jo olevan: vapauden ahdistavasta pelosta tulla ammutuksi omista naapurustoissaan.⁹

(New York Times 11.9.2018)

Vapaus pelosta esiintyy myös toisessa pääkirjoituksessa. NYT viittaa Yhdysvaltain etelärajalle vaeltaneeseen siirtolaisten karavaaniin kauhusta vapauteen pakenevina ihmisinä. Pääkirjoituksen mukaan keskiamerikkalaiset pakenevat väkivaltaa ja pelkoa, eivät esimerkiksi suoria rajoituksia tai mielivaltaista hallintoa tai muuta perustetta, jonka mukaan viittauksen vapauteen voisi nähdä negatiivisena tai republikaanisena vapautena. Vapaus näyttäytyy siis tässäkin katkelmassa positiivisen vapauskäsitteen mukaisesti toimintakyknä.

Monien vuosien ajan kotimaidensa väkivaltaa pakenevat keskiamerikkalaiset ovat kokoontuneet yhteen pääsiäisen aikaan ylittämään rajan Meksikoon, jotkut jäädykseen sinne ja jotkut ottaakseen riskin hakea turvapaikkaa Yhdysvalloista.

- - Karavaanin ennakkotarkistus itse asiassa osoittaa, että maahanmuuttolait ovat aika tiukat, ja että ne toimivat. Se, että herra Trump sanoo toisin osoittaa, että hän ei näe ryhmää pelokkaita ihmisiä pakenemassa kauhusta vapauteen, vaan tilaisuuden lietsoa kiihkoilun liekkejä.¹⁰

(New York Times 3.5.2018)

Kolmas esimerkki vapaudesta toimintakyknä liittyy presidentti Trumpin ja moottoripyörävalmistaja Harley-Davidsonin kiistaan. Harley-Davidson siirsi Trumpin asettamien tuontitullien ja EU:n tullimaksujen vuoksi työpaikkoja Yhdysvalloista Eurooppaan, minkä jälkeen Trump kannusti Twitterissä boikotoimaan yhtiötä. NYTin mukaan Harley-Davidsonin vapaus toimia kotimaassa on tämän myötä uhattu. Vapaus ymmärretään siis tässäkin tapauksessa toimintakyknä, sillä

---

⁹ When they staged a "die-in" at Stroger Hospital in Chicago earlier this year, Delmonte Johnson and his friends – who together formed GoodKids MadCity, a group dedicated to ending violence in urban communities – had a straightforward request. They wanted what their wealthier, whiter, more suburban peers already seemed to have: freedom from the oppressive fear of being gunned down in their own neighborhoods.

¹⁰ For several years now, Central Americans seeking to flee violence in their countries have banded together around Easter to cross into Mexico, some to stay there and some to take a chance on applying for asylum in the United States. - - The vetting of the caravan, in fact, shows that the immigration laws are quite strict, and that they work. That Mr. Trump says otherwise shows he sees not a group of fearful people fleeing from terror to freedom, but an opportunity to fan the flames of bigotry.

suoranaisesti puuttumisesta ei ole kyse – kukaan ei ole suoraan rajoittanut Harley-Davidsonin toimintaa, sen toimintaedellytykset ovat vain huonontuneet. (New York Times 20.8.2018)

Positiivisen vapauden alueelle kuuluvat myös tapaukset, joissa New York Times asettaa yhteisön hyvän yksilönvapauksien edelle. Aselakeja käsittelevässä pääkirjoituksessa lehti lainaa kansallisen kivääriyhdistyksen NRA:n varapuheenjohtaja Wayne LaPierrea, jonka mukaan aserajoitusten kannattajat pyrkivät “tuhoamaan kaikki yksilönvapaudet”. NYT:n mielestä taas järkevät aselait antaisivat ihmisille paremman mahdollisuuden nauttia itsenäisyysjulistuksen ensimmäisenä mainitusta oikeudesta eli elämästä. Lehti pitää siis yleistä elämänlaadun paranemista tärkeämpänä kuin yksittäisiä yksilönvapauksia.

Huomioissaan valheellinen LaPierre sanoi aserajoitusten kannattajien pyrkivän ”hävittämään kaikki yksilönvapaudet”. Tosiasiassa järkevät aselait antaisivat ihmisille, erityisesti lapsille paremman mahdollisuuden nauttia ensimmäisestä itsenäisyysjulistuksessa mainituista erottamattomista vapauksista: elämästä.¹¹

(New York Times 23.2.2018)

Hieman samantyyppinen, joskin arkisempi esimerkki esiintyy pääkirjoituksessa, jossa NYT käsittelee Californian Montclairissa säädettyä lakia, joka kieltää kadun ylittämisen niin, että samalla puhuu puhelimesta, lähettää viestiä tai kuuntelee musiikkia kuuloke molemmissa korvissa. Lehti ennakoii kirjoituksessaan, että asiasta varmasti tullaan valittamaan yksilönvapauksien rikkomisena. NYT on kuitenkin sitä mieltä, että liikkeessaan muiden joukossa ihmisen täytyy omaksua tiettyjä velvollisuuksia, kuten ottaa muut huomioon – ja käyttää jopa termiä yhteiskuntasopimus (social contract). Se kannattaa siis tässäkin tapauksessa yksilönvapauksien rajoittamista muiden etujen puolesta. Lisäksi ennakoimalla “joidenkin ihmisten” vetoamista yksilönvapauksiin se viittaa siihen, että vapauksien rikkomisesta älähdettäisiin liiankin herkästi.

Ja yhtä varmasti kuin aurinko nousee, jotkut tulevat valittamaan yksilönvapauksien rikkomisesta. Mutta on olemassa yhteiskuntasopimus, jota on noudatettava. Kun uskaltautuu julkiseen tilaan, omaksuu tiettyjä velvollisuuksia, olipa kyse oman henkensä säilyttämisestä tai muiden ottamisesta huomioon. Jopa ei-tappavissa tilanteissa, kuka ei tulisi hulluksi ihmisistä, jotka kuljeksivat niin h-i-t-a-a-s-t-i silmät liimaantuneina näyttöihinsä?¹²

(New York Times 18.3.2018)

---

¹¹ In his remarks, the mendacious Mr. LaPierre said gun restriction advocates seek to "eradicate all individual freedoms." In fact, sensible gun laws would give people, especially children, a better chance to enjoy the first of the inalienable rights mentioned in the Declaration of Independence: life.

¹² And as sure as a sunrise, some people will wail about personal freedoms being violated. But there's a social contract to be observed. When you venture forth in public, you assume certain responsibilities, be it preserving your own life or having regard for others. Even in nonlethal situations, who isn't driven crazy when blocked on the sidewalk by people ambling so s-l-o-w-l-y, with eyes glued to their screens?

Vapauden rajoja pohditaan myös pääkirjoituksessa, joka käsittelee hallituksen toimia, jotka vahvistavat terveydenhuollon palveluntarjoajan oikeuksia kieltäytyä tietyistä toimenpiteistä vakaumuksensa vuoksi. Tällaisia voivat NYT:n mukaan olla esimerkiksi aborttiin tai sukupuolenkorjaukseen liittyvät toimenpiteet sekä sukupuolitauteitesta. Hallituksen ehdottamat säännöt eivät lehden mukaan ohjaa tasapainottamaan asiakkaan tarpeita uskonnollisten vastalauseiden kanssa, vaan asettamaan vakaumuksen etusijalle. NYT toteaa kyllä uskonnonvapauden olevan välttämätöntä, mutta katsoo, että se on liian usein ollut etusijalla terveydenhuollon saatavuuden sijaan, ja olisi siis käytännössä valmis rajaamaan tätä vapautta. (New York Times 29.1.2018b.)

6.1.3. New York Times ja republikaaninen vapaus

Republikaanista vapauskäsitystä esiintyy yhdessätoista aineistoon kuuluvista New Yorkin Timesin pääkirjoituksista. Niistä lähes kaikissa eli yhdeksässä on kyse vapauden loukkauksista jonkin autoritäärisen tai muuten oikeusvaltioperiaatteiden vastaisesti toimivan hallinnon taholta. Erilaisista vapauksista republikaanisen vapauskäsityksen yhteydessä korostuvat ilmaisuun liittyvät vapaudet: lehdistönvapaus mainitaan neljästi, sananvapaus kolmesti ja ilmaisunvapaus kerran.

Lehdistönvapauden tärkeys korostuu ensinnäkin lehden kustantajan kirjoittamassa pääkirjoituksessa, joka on julkaistu pääkirjoitukselle poikkeuksellisesti kirjoittajan, A. G. Sulzbergerin nimellä. Aiemmin käsitellyn negatiivisen vapauskäsityksen rinnalla vapaus näyttäytyy myös republikaanisessa merkityksessä, kun Sulzberger yhdistää sananvapauden ja lehdistönvapauden paitsi esteiden puuttumiseen, myös kykyyn laittaa vallanpitäjät vastuuseen. Kansan mahdollisuus kyseenalaistaa vallanpitäjät kuuluu oleellisesti Philip Pettit'n republikaaniseen vapauskäsitykseen. (Sulzberger 2.1.2018).

Vapautta loukanneista tai sitä uhkaavista hallinnoista omissa pääkirjoituksissaan käsitellään Malesiaa, Myanmaria, Turkia ja Unkaria. Unkarin osalta käsitellään erityisesti pääministeri Orbanin lehdistönvapauden loukkauksia, erityisesti sitä, kuinka 400 uutislähdettä vastikään (internetsivuja, sanomalehtiä, tv-kanavia ja radioasemia) luovutettiin Orbanin tukijoiden johtamalle säätöille. Orbanin liittolaiset ovat lehden mukaan jo aiemmin ostaneet itsenäisiä mediatoimijoita ja tehneet niistä hallituksen äänitorvia. Lisäksi itsenäisille medioille ei ole myönnetty valtion mainontaa, mikä vaikuttaa niiden taloudellisiin toimintaedellytyksiin. Nämä ja muut NYT:n kuvaamat toimet edustavat republikaanisen vapauskäsityksen mukaisia vapauden rikkomuksia – hallitsija ajaa omaa ideologiaansa, ja vastakkaiset äänet hiljennetään.

Se, mitä herra Orban on onnistunut luomaan, on pysäyttämätön mediavoima, joka muistuttaa läheisesti menneisyyden kommunistisia propagandakoneita.

- - Itsenäisiltä mediaorganisaatioilta on vuosien ajan kielletty valtion mainonta, mikä usein tekee niistä kohteita Orbanin ystävien hankinnoille.

- - Unkari ei ole yksin median vapauksien loukkauksissaan – Puolan nationalistinen Laki ja oikeus -puolue yrittää myös saada median hallintaansa. Mutta Orban on ollut edelläkävijä pyrkimyksissään luoda hänen kuvailunsa mukaan ”ahdasrajainen valtio”. Hänen pyrkimyksiinsä on kuulunut aktiivisia toimenpiteitä levittää äärioikeistolaista ideologiaansa teatteriin ja muille taiteen aloille, yliopistoihin ja muihin kouluihin, ja jopa uskontoon.¹³

(New York Times 4.12.2018)

Turkin vapauden loukkauksia käsitellään omissa pääkirjoituksissaan kahteen otteeseen. Erdoganin Turkki on kuin oppikirjaesimerkki republikaanisen vapauden vastaisesta hallinnosta: hallitsija ajaa omaa agendaansa kansan intressien sijaan, hallituksen vastaisina pidettyjä henkilöitä voidaan tuomita mielivaltaisesti vankeuteen, eikä aitoa mahdollisuutta kyseenalaistaa valtion toimia ole.

Ja silti, jopa sen jälkeen kun hän vangitsi tuhansia vastustajina pitäminään ihmisiä, varmisti, että hänen käskyläisensä kontrolloisivat suurinta osaa mediasta ja vaimentanut toisinajattelun, herra Erdogan kohtasi vaikeimman vaalikamppailunsa. Monet turkkilaiset ovat väsyneet hänen majesteettiseen käytökseensä, kokevat epämukavaksi hänen sekulaariseen valtioon asettamansa islamilaiset säännöt ja heitä häiritsevät merkit taloudellisesta heikentymisestä.

- - Näistä pienistä voitoista huolimatta, tulevia synkkiä päiviä ei voi kaunistella. Tämä pysyy opettavana havainnollistuksena demokratian ja vapauden puolustajille kaikkialla, että voimamieshallinnolla on edelleen pelottava vetovoima monelle.¹⁴

(New York Times 26.6.2018)

Turkin lannistava lähihistoria nostattaa jälleen kysymyksen, voivatko islamistiset arvot olla yhtä aikaa olemassa demokratian kanssa – ei vain demokratian vaalien kautta vaan liberaalidemokratian ja sen ydinarvojen, tasa-arvon ja lehdistön-, sanan- ja uskonnonvapauden.¹⁵

---

¹³ What Mr. Orban has managed to create is a media juggernaut that closely resembles Communist propaganda machines of old. - - Independent media organizations have been denied state advertising for years, often rendering them targets for acquisition by Mr. Orban's friends. - - Hungary is not alone in its assault on media freedoms – Poland's nationalist Law and Justice Party is also trying to bring the media under its control. But Mr. Orban has been the trendsetter in his effort to build what he proudly describes as an "illiberal state." His efforts have included active measures to spread his far-right ideology to the theater and other arts, to universities and other schools, and even to religion.

¹⁴ And yet, even after he imprisoned thousands of people he viewed as opponents, ensured his cronies would control most of the media, and suppressed dissent, Mr. Erdogan faced his toughest electoral struggle. Many Turks have grown tired of his imperial behavior, are uncomfortable with his imposition of Islamic strictures on a secular state and are disturbed by signs of economic weakening. - - Despite these small victories, there is no sugarcoating the bleak days ahead. This remains a chastening demonstration for advocates of democracy and freedom everywhere that strongman rule still has a chilling appeal to many.

¹⁵ Turkey's dispiriting recent history once again raises the question of whether Islamist values can coexist with democracy – not just democracy as manifested in elections but liberal democracy, with its core values of equality and freedom of the press, speech and religion.

(New York Times 11.8.2018)

Malesian osalta vapauden uhista korostuu hallinnon mielivaltaisuus. NYT:n pääkirjoituksessa kerrotaan uudesta laista, jonka mukaan "valeuutisten" levittämisestä voi saada Malesiassa jopa kuusi vuotta vankeutta. Epämääräinen termi asettaa lehden mukaan hallituksen käsiin merkittävästi valtaa rangaista journalisteja ja kustantajia. NYT ei pidä sananvapauden tilaa Malesiassa vielä yhtä huolestuttavana kuin Kiinassa ja Venäjällä, mutta pitää "valeuutisten" kriminalisointia askeleena siihen suuntaan. Huomionarvoista on myös, että NYT pitää presidentti Trumpin puhetta valeuutisista yhtenä vaikuttimena Malesian lakimuutoksessa.

Mutta presidentin retoriikalla on selvästi vaikutus Yhdysvalloissa ja erityisesti ympäri maailmaa, missä poliittiset johtajat ovat nähneet sen vihreänä valona iskeä lehdistöön. Malesialaiset lainsäätäjät hyväksyivät tällä viikolla lain, joka määräisi jopa kuuden vuoden vankeusrangaistuksen ihmisille, joiden katsotaan levittäneen "valeuutisia" – huonosti määritelty termi, joka asettaa valtavasti valtaa hallinnon virkamiesten käsiin rankaista journalisteja ja kustantajia.

- - Malesian demokratia on selvästi virheellinen – sama koalitio on hallinnut sitä siitä asti, kun maa itsenäistyi 1957, ja se on vanginnut oppositiojohtajia keksittyjen syytteiden varjolla – mutta se ei ole samassa liigassa Kiinan ja Venäjän kaltaisten maiden kanssa, joissa sananvapaus on äärimmäisen rajoitettu. Kriminalisoimalla "valeuutiset" se on menossa siihen suuntaan.¹⁶

(New York Times 6.4.2018)

Philip Pettit piti republikaanisen vapauskäsitteensä osalta tärkeänä, ettei demokratiaa pidetä tärkeimpänä sitä määrittävänä asiana. New York Timesin aineistossa demokratia nähdään yleensä läheisessä yhteydessä vapautteen ja sitä suojaavana asiana, mutta lehti huomioi myös, että lehdistönvapautteen on kohdistunut hyökkäyksiä myös demokraattisesti valittujen hallitusten taholta, kuten Filippiineillä, Unkarissa ja Turkissa.

Vapaa ja kahlitsematon uutismedia on pitkään ollut autoritäärisillä hallitsijoilla pannassa, mutta edes George Orwell ei ehkä olisi aavistanut, että osaan kaikkein häikäilemättömmistä lehdistönvapauden loukkauksista syyllistyisivät jonain päivänä demokraattisesti valitut hallitukset.¹⁷

(New York Times 10.12.2018)

---

¹⁶ But the president's rhetoric is clearly having an effect in the United States and especially around the world, where political leaders have seen it as a green light to crack down on the press. Malaysian lawmakers this week passed a law that would impose prison sentences of up to six years on people found to be spreading "fake news," an ill-defined term that will put tremendous power in the hands of government officials to punish journalists and publishers. - - Malaysia's democracy is clearly flawed – the same coalition has ruled it since it became independent in 1957, and it has jailed opposition leaders on trumped-up charges – but it is not in the same league as countries like China and Russia, where freedom of speech is extremely circumscribed. By criminalizing "fake news," it is heading in that direction.

¹⁷ A free and unfettered news media has long been anathema to authoritarian rulers, but even George Orwell might not have anticipated that some of the most unscrupulous assaults on press freedoms would one day be perpetrated by democratically elected governments.

Myanmarin lehdistönvapauden loukkauksia käsittelevässä pääkirjoituksessa mielenkiintoinen yksityiskohta on, että siinä missä demokratian nähdään yleensä tukevan vapauksia, kuten lehdistönvapautta, tuodaan tässä esiin suhde myös toiseen suuntaan: toisaalta vapaa media tukee demokraattisia vapauksia.

On erityisen surullista, että Aung San Suu Kyi ei näe, että hänen oma aiempi taistelunsa demokraattisten vapauksien puolesta säilyi saman vapaan median johdolla, jota hän nyt vainoo.¹⁸

(New York Times 6.9.2018)

6.1.4. New York Times ja vapaus teoriakehyksen ulkopuolella

Pääkirjoituksia, joissa vapautta ei voi määritellä minkään teoriakehyksen kolmen vapauskäsitteksen mukaiseksi, löytyi New York Times -aineistosta yksitoista. Niistä moni oli lainauksia, joihin pääkirjoitus ei tarjonnut tarpeeksi kontekstia, josta olisi voinut päätellä, miten vapaus tässä yhteydessä on ymmärretty.

Yksittäisistä vapauksista lisääntymisvapaus nousi näissä pääkirjoituksissa kaksi kertaa esiin. Sen sisältöön ei sen tarkemmin pureuduta, joten sitä ei voi luokitella yksiselitteisesti mihinkään tiettyyn vapauskäsitteeseen kuuluvaksi. Selväksi kuitenkin tulee, että NYT puolustaa lisääntymisvapautta ja pitää sitä tärkeänä. Korkeimman oikeuden tuomari Anthony Kennedyn eläköitymistä käsittelevä pääkirjoitus kuulostaa suorastaan musertuneelta perustavanlaatuisten oikeuksien kuten lisääntymisvapauden tulevaisuuden suhteen. Maltillinen republikaanituomari oli vaa'ankieliasemassa monissa tärkeissä päätöksissä.

Jos muutamat viime päivät eivät olleet olleet tarpeeksi lannistavia niille, jotka uskoivat, että korkein oikeus voisi vielä puolustaa lisääntymisvapautta, tasavertaisia oikeuksia kaikille amerikkalaisille, presidentin vallan rajoittamista, inhimillisempää rikosoikeusjärjestelmää ja niin paljon enemmän, keskiviikkoiltapäivä toi armoniskun.

- - Ilman sellaista korkeimman oikeuden enemmistöä, joka luotettavasti puolustaa ihmisarvoa, universaalia tasa-arvoa ja naisten oikeutta hallita omia kehojaan, jää näitä arvoja vaalivien amerikkalaisten vastuulle valita jokaiselle hallinnon tasolle poliitikkoja, jotka jakavat ne.¹⁹

(New York Times 28.6.2018)

---

¹⁸ It is especially sad that Ms. Aung San Suu Kyi does not see that her own erstwhile battle for democratic freedoms prevailed with the help of the same free press she is now persecuting.

¹⁹ If the last few days hadn't been dispiriting enough for those who believed the Supreme Court could still stand for reproductive freedom, equal rights for all Americans, a check on presidential power, a more humane criminal justice system and so much more, Wednesday afternoon brought the coup de grâce. - - In the absence of a Supreme Court majority that will reliably protect human dignity, universal equality and women's right to control their own bodies, it is up to Americans who cherish these values to elect politicians at every level of government who share them.

Pääasiassa korkeimman oikeuden jäseneksi tuolloin ehdolla ollut Brett Kavanaugh'ta käsittelevässä pääkirjoituksessa NYT myös nimeää republikaanien poliittisiin mieltymyksiin kuuluvaksi muun muassa naisten lisääntymisvapauden heikentämisen (New York Times 10.7.2018).

New York Timesin ajoittain kriittinen suhtautuminen siihen, miten vapaudesta puhutaan, nousee esiin myös Saudi-Arabiaa käsittelevässä pääkirjoituksessa. Pääkirjoituksessa kerrataan Kanadan ja Saudi-Arabian välistä kiistaa, johon valtionhallinto ei NYT:in mielestä selkeästi ole ottanut riittävästi kantaa. Kanada oli kritisoinut Saudi-Arabiaa kahden ihmisoikeusaktivistin kohtelusta, minkä jälkeen Saudi-Arabia erotti Kanadan suurlähettilään, jäädettiin kaiken uuden liiketoiminnan Kanadan kanssa ja ilmoitti vetävänsä Kanadasta valtion stipendeillä siellä opiskelevat opiskelijat. Aihetta on kommentoinut ainoastaan ulkoministeriön virkamies, jonka käyttämää termiä "kansainvälisesti tunnustetut vapaudet" (internationally recognized freedoms) NYT pitää "epämääräisenä". NYT viittaa myös ulkoministeriön uskonnonvapauden konferenssiin, jota se aiemminkin on pääkirjoituksissaan kritisoinut. Lehden mukaan konferenssin lausuntoa ihmisoikeuksien ja ihmisarvon tunnustamisesta on vaikea ottaa tosissaan niin kauan kuin Valkoinen talo ei kommentoi Saudi-Arabian tilannetta. (New York Times 8.8.2018.)

6.2. Wall Street Journal

Wall Street Journalin pääkirjoituksissa yleisin vapauskäsitys oli New York Timesin tapaan negatiivinen vapauskäsitys. Sitä esiintyi aineiston viidestäkymmenestäviidestä pääkirjoituksesta kolmessakymmenessä (noin 55 prosentissa). Yleinen oli myös republikaaninen vapauskäsitys, jota esiintyy yhdeksässätoista pääkirjoituksessa (n. 35 %). Positiivista vapauskäsitystä Wall Street Journalin pääkirjoituksissa ei esiintynyt kertaakaan. Pääkirjoituksia, joita ei voinut luokitella mihinkään kolmesta vapauskäsituksesta, oli aineistossa kymmenen (18 %).

Kaikki kolmekymmentä negatiivisen vapauden esiintymiskertaa on luokiteltu ensimmäisen teesin alle, jossa vapaus ymmärretään esteiden puutteena. Toisen teesin ajatusta, joka korostaa henkilökohtaisten asioiden vapautta ja harmin periaatetta, ei aineistossa esiintynyt.

Republikaanisen vapauden teesiä kuusi, vapautta mielivallasta, aineistossa ilmeni seitsemän kertaa. Asianmukaista lakijärjestelmää ja kansan oikeutta kyseenalaistaa valtio korostavaa teesiä seitsemän esiintyi aineistossa kymmenen kertaa ja kansan intressejä korostavaa kahdeksatta teesiä kaksi kertaa.

6.2.1. Wall Street Journal ja negatiivinen vapaus

Negatiivista vapauskäsitystä esiintyy Wall Street Journalin viidestäkymmenestäviidestä pääkirjoituksesta kolmessakymmenessä, eli vähän yli puolessa. Yksittäisistä vapauksista useimmin eli seitsemässä pääkirjoituksessa esiin nousee uskonnonvapaus, jota Wall Street Journal selvästi pitää merkittävän tärkeänä vapautena. Uskonnonvapautta käsitellään muun muassa korkeimman oikeuden tapauksien kautta, joissa uskonnonvapaus on esimerkiksi joutunut muiden oikeuksien kanssa vastakkain.

Suomessakin uutisoitiin tapauksesta, jossa coloradolaisleipuri kieltäytyi leipomasta hääkakkua miesparin häihin. Korkein oikeus otti tapauksen käsittelyyn ja päätyi alemmista oikeusasteista poiketen puoltamaan leipuria. Päätös leipuria vastaan olisi WSJ:n mielestä ollut “katastrofi uskonnonvapaudelle”, vaikkakin se epäilee, ettei päätös tällaisenaakaan suojaa uskonnonvapautta kovin pysyvästi. Korkeimman oikeuden liberaaleille tuomareille ei WSJ:n mukaan riitä oikeus samaa sukupuolta olevien avioliittoon, vaan he haluaisivat “pakottaa kaikki muutkin juhlimaan sitä uskonnollisesta vakaumuksestaan huolimatta”.

Kenties paras, mitä voi sanoa on, että floristit, meikkitaiteilijat, valokuvaajat ja muut uskovaiset ihmiset ovat selvinneet taistellakseen vielä yhden päivän. Päätös herra Phillipsiä vastaan olisi ollut katastrofaalinen uskonnonvapaudelle, mutta enemmistön sekasotku tarjoaa vain seitinohuen suojan.²⁰

(Wall Street Journal 5.6.2018)

Toinen uskonnonvapautta käsittelevä korkeimman oikeuden tapaus liittyy Obaman hallituksen terveydenhuoltouudistukseen kuuluvaan ehkäisymandaattiin. Korkein oikeus myönsi uskonnolliselle Little Sisters of the Poor -sisarkunnalle vapautuksen mandaatista vuonna 2016. WSJ näkee sisarkunnan oikeustaistelun mandaattia ja sen langettamia sakkoja vastaan nimenomaan taisteluna uskonnollisen vapauden puolesta. (Wall Street Journal 10.11.2018.)

Samoja teemoja käsitellään myös liittyen kiistaan, jossa vastakkain ovat Philadelphian kaupunki ja katoliset sosiaalipalvelut. Katolinen palvelu etsii sijaiskoteja niitä tarvitseville lapsille, mutta ei uskonnollisista syistä suostu kirjoittamaan pätevyystodistusta sijaisvanhemmuudesta samaa sukupuolta oleville tai naimattomille pariskunnille. Philadelphian kaupunki on tämän vuoksi seisauttanut toimintansa palvelun kanssa pitäen sitä syrjivänä. Osavaltion tuomioistuimessa käsiteltävässä tapauksessa kantelun tehneet vanhemmat väittävät kaupungin rikkovan uskonnollista vapautta, ja WSJ asettuu selvästi samalle kannalle. (Wall Street Journal 23.5.2018)

---

²⁰ Perhaps the best that can be said is that florists, make-up artists, photographers and other people of faith have lived to fight another day. A ruling against Mr. Phillips would have been catastrophic for religious liberty, but the majority's muddle provides only gossamer protection.

Muista maista uskonnonvapauden yhteydessä nousee esiin Kiina, jonka uskonnonvapauden vakavia loukkauksia käsitellään pääkirjoituksissa kahdesti. Uiguureihin ja muihin muslimeihin kohdistuvia rajoituksia kuvaillaan “äärimmäiseksi vainoksi.” Lehden mukaan uskonnollista vapautta on rikottu vuoden 2015 terrorisminvastaisen lain varjolla kriminalisoimalla tavallisia uskonnon ilmaisuja kuten päivittäinen rukoilu, parran kasvattaminen, Ramadanin aikana paastoaminen tai perinteisten ruokavaliorajoitusten noudattaminen. (Wall Street Journal 29.8.2018.)

Ylipäätään WSJ ei nosta esiin yhtään tapausta, jossa se olisi valmis rajoittamaan uskonnonvapautta jonkun muun asian hyväksi, esimerkiksi yhdenvertaisuuden turvaamiseksi. Lehti asettuu aina tukemaan uskonnonvapautta, joka näyttäytyy pääkirjoituksissa rajoittamattomana ja neuvottelemattomana vapautena.

Sanan- tai ilmaisunvapaus nousevat WSJ:n pääkirjoituksissa negatiivisen vapauskäsityksen yhteydessä esiin yhteensä neljä kertaa – sananvapaus kolmesti, ilmaisunvapaus kerran. Lehdistönvapaus ei negatiivisen vapauskäsityksen puitteissa nouse esiin kertaakaan. Sananvapauden osalta yksi maininta vain sivuaa sananvapautta, mutta kaksi muuta edustavat mielenkiintoisesti varsin erilaisia näkökulmia sananvapauteen. Sananvapaus nousee esiin ensinnäkin liittyen uuteen sananvapausindeksiin, jossa sananvapautta mitataan sillä, kuinka paljon eri osavaltiot rajoittavat oikeutta lahjoittaa poliittisille ehdokkaille. Eniten sananvapautta katsotaan siis olevan niissä osavaltioissa, joissa lahjoittamista ei rajoiteta millään tavalla. WSJ ei ilmaise minkäänlaista kritiikkiä indeksiä kohtaan, joten sen voi perustellusti olettaa silloin olevan sitä mieltä, että kyseessä on kannatettava tapa mitata sananvapautta. (Wall Street Journal 26.3.2018.)

Toinen sananvapautta käsittelevä pääkirjoitus liittyy korkeimman oikeuden päätökseen, joka käsitteli klinikoita, jotka tarjoavat raskauspalveluita vaihtoehtona abortille. Kalifornian osavaltion lain mukaan näiden klinikoiden on tiedotettava asiakkaitaan toimijoista, jotka tarjoavat osavaltiossa ilmaisia tai halpoja abortteja. Korkein oikeus totesi päätöksessään lain olevan perustuslain ensimmäisen asetuksen ja sananvapauden vastainen, sillä se vaatii klinikoita mainostamaan hallinnon määräämällä tavalla asiaa, jota ne nimenomaan vastustavat. WSJ asettuu selkeästi päätöksen puolelle. Lisäksi lehti viittaa tapauksen yhteydessä kahteen kertaan sananvapauden tilaan yliopistojen kampuksilla, joka sen mukaan on painostuksen alla ja epäsuosittujen ajatusten esittäminen vaikeaa. (Wall Street Journal 27.6.2018a.)

Akateeminen vapaus ja terveydenhuollon vapaus nousevat kumpikin negatiivisen vapauskäsityksen kehyksissä esiin kolme kertaa. Akateemisen vapauden kohdalla kyse on joka kerta samasta tapauksesta, jossa Marquetten jesuiittayliopisto oli erottanut yhden professoreistaan. Erottamista

edelsi tapaus, jossa etiikan kurssia opettanut jatko-opiskelija oli kieltänyt oppilastaan esittämästä samaa sukupuolta olevien avioliiton vastaisia mielipiteitä perustellen sen olevan homofobista. Professori oli kirjoittanut blogiinsa tapauksesta kritisoiden kurssia opettanutta jatko-opiskelijaa nimellä, minkä jälkeen yliopisto oli erottanut professorin syyttäen tätä vihapuheen yllyttämisestä jatko-opiskelijaa vastaan. WSJ asettuu tapauksessa professorin puolelle vedoten tämän sopimukseen, joka takaa akateemisen vapauden. (Wall Street Journal 8.1.2018; 7.7.2018.)

Terveydenhuollon vapauden suhteen Wall Street Journalin prioriteetti on selkeä: Obaman presidenttikaudella toteutettu terveydenhuoltouudistus on kumottava ja sen pakkokeinojen ja tulonsiirtojen sijaan amerikkalaisille on tarjottava enemmän vapautta ja vaihtoehtoja terveydenhuoltoon. Terveydenhuollon vapaus tarkoittaa Wall Street Journalille vaihtoehtojen lisäämistä, ja Obaman kauden terveydenhuoltouudistus ja siihen kuuluva vakuutuspakko nähdään terveydenhuollon vapautta rajoittavana. (Wall Street Journal 20.3.2018; 5.11.2018.)

Amerikkalaiset sanovat, että terveydenhuolto on johtava huolenaihe tiistain vaaleissa, ja äänestäjät sanovat, että he luottavat demokraatteihin republikaaneja enemmän kaksinumeroisella marginaalilla. Trumpin hallitus on kuitenkin kasannut vaikuttavan uudistusten sarjan, joka antaa kuluttajille lisää vapautta ja henkilökohtaista valinnanvaraa, ei sillä, että lukisit siitä mistään muualta.

Viime kuussa Trumpin hallitus julkisti säännön terveydenhuollon hyvitysten järjestämisestä, joka sallisi työnantajien tarjota työntekijöille verovapaita dollareita ostaa vakuutus yksityisiltä markkinoilta. Obaman hallitus kielsi tämän sääntelyllä osana terveydenhuoltouudistusta.²¹

(Wall Street Journal 5.11.2018)

Terveydenhuollon vapaudesta puhutaan myös lakialoitteen yhteydessä, joka helpottaisi vakavasti sairaiden ihmisten mahdollisuutta kokeilla uusia, kokeellisia hoitoja, joiden tehokkuudesta ei vielä ole varmuutta. ”Oikeus kokeilla” -laki antaisi hengenvaarallista tautia sairastavan potilaan kokeilla hoitoa, jonka turvallisuus on testattu, mutta tehokkuutta ei. WSJ kannattaa lakia ja peräänkuuluttaa kansalaisen oikeutta päättää itse hoidostaan ja syyttää sen vastustajaa vasemmistolle ominaisesta holhouksesta – varsin tyypillistä negatiivisen vapauden kannattajien retoriikkaa siis.

Amerikkalainen lääketiede tuottaa uusia hoitoja kaikkeen syövästä sokeuteen ja yksi kysymys on, pysyykö hallinnon lääkkeiden hyväksyntä vauhdissa mukana. Yksi vastaus on sallia joillekin potilaille vielä kehitteillä olevien lääkkeiden saanti, ja ”oikeus kokeilla” -laki

---

²¹ Americans say health care is a leading concern in Tuesday's election, and voters say they trust Democrats over Republicans by double-digit margins. Yet the Trump Administration has put together an impressive suite of reforms that allow consumers more freedom and personal choice, not that you'll read about it anywhere else. Last month the Trump Administration rolled out a rule on health-reimbursement arrangements that would allow employers to offer workers tax-exempt dollars to buy insurance in the individual market. The Obama Administration banned this via regulation as part of the Affordable Care Act.

kongressissa on tärkeä hetki henkilökohtaiselle vapaudelle, parilla sanalla tarkemmista yksityiskohdista.

- - Edustajainhuone on istunut lakiesityksen päällä kuukausia, ja edustajainhuoneen energian ja kaupan puheenjohtaja Greg Walden on tarjonnut kuluneita sanontoja ”turhan toivon” antamisesta potilailla, mikä edustaa paternalismia, jota yleensä demonstroi vasemmisto. Oikeus kokeilla ei ole ihmelääke. Mutta vähintäänkin se siirtäisi päätöksen hoidosta ja riskistä lähemmäs potilasta, jolla on edessään vaikea diagnoosi tai kuolema.²²

(Wall Street Journal 5.2.2018)

Taloudellinen vapaus tai markkinoiden vapaus mainitaan pääkirjoituksissa kolme kertaa, ja se ilmenee yksiselitteisen hyvänä asiana. Adrenaliiniruisku EpiPenien korkeaan hintaan viitaten WSJ perustelee, että lääkkeiden kallis hinta ei liity vapaisiin markkinoihin, kuten presidentti Trump vaikuttaa lehden mukaan kuvittelevan, vaan ennemminkin suureen hallintoon, jota suuret yritykset käyttävät hyväkseen. (Wall Street Journal 20.8.2018.)

Yhdysvaltojen kehyksissä taloudellinen vapaus mainitaan myös Kochin bisnesmiesveljesten ja presidentti Trumpin kiistan yhteydessä. Kochien mainitaan pitävän muun muassa kaupankäyntiä ja maahanmuuttoa välttämättöminä taloudelliselle vapaudelle. WSJ asettuu kiistassa Kochien ja heidän puolustamansa taloudellisen vapauden puolelle Trumpin ajamaa protektionismia ja tiukkaa maahanmuuttopolitiikkaa vastaan. (Wall Street Journal 1.8.2018.)

Taloudellinen vapaus tulee esille myös liittyen Kuubaan, jossa yritykset saavat toimia vain toimeentuloa varten, eivätkä saa palkata henkilökuntaa. Samassa pääkirjoituksessa Kuuban vapauden loukkauksia käsitellään sekä negatiivisesta että republikaanisesta perspektiivistä. Jälkimmäiseen palataan hieman myöhemmin WSJ:n republikaanista vapauskäsitystä käsittelevässä osiossa.

Lupaukset suuremmasta taloudellisesta vapaudesta kuubalaisille eivät ole koskaan materialisoituneet. Pienet yritykset voivat toimia niin kauan kuin ne toimivat toimeentuloa varten. Mutta ne eivät saa palkata henkilökuntaa, ja hallinto on jälleen iskenyt lupien myöntämiseen, ettei se menettäisi kontrolliaan. Kuuban köyhyys viittaa siihen, että jonkin on muututtava. Mutta vapauttaminen ei ole Castron perheen tai armeijan intresseissä. Ja he ovat edelleen vallassa.²³

---

²² American medicine is producing new treatments for everything from cancer to blindness, and one question is whether government drug approvals can keep pace. One response is to allow some patients access to drugs still in the pipeline, and a "right to try" bill in Congress is an important moment for personal freedom, with a word or two about the finer details. - - The House has sat on the bill for months, and House Energy and Commerce Chairman Greg Walden has offered bromides about giving patients "false hope," which is paternalism usually exhibited by the left. Right to try is not a miracle drug. But at minimum it would move the decision over treatment and risk closer to the patient facing a tough diagnosis or death.

²³ Promises of greater economic freedom for Cubans have never materialized. Small businesses can operate as long as they are subsistence operations. But they can't hire and the regime has again cracked down on permitting lest it lose control. Cuba's poverty suggests something has to change. But liberalization is not in the interests of the Castro family or the military. And they're still in charge.

(Wall Street Journal 23.4.2018)

Kahdesti mainitaan vapaus vankeudesta, minkä merkitys on luonnollisesti varsin suoraviivainen. Syyskuussa 2018 WSJ käsitteli pääkirjoituksessaan korkeimman oikeuden tuomariksi tuolloin ehdolla olleen Brett Kavanaugh'n syytöksiä seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Tässä yhteydessä WSJ korostaa ”syytön kunnes toisin todistetaan” -periaatetta, ja vapauden merkitys korostuu siinä, kuinka pelkkä syytös ei riitä vapauden viemiseen. (Wall Street Journal 22.9.2018.)

Negatiivisen vapauskäsitteiden yhteydessä mainitaan kertaalleen myös yksilönvapaus, kokoontumisvapaus, poliittinen vapaus, yhdistymisvapaus, internetin vapaus, ajatuksen- ja vakaumuksen vapaus sekä yleisesti kansalaisvapaudet. On myös huomattava, että negatiivisen vapauden alueelle luokittelemistani katkelmista osa ei edusta mitään tiettyä vapautta. Nostan nyt esiin muutaman mielenkiintoisimman esimerkin, jotka edellä käsitellyissä katkelmissa eivät ole vielä päässeet esiin.

Useampaankin kertaan vapaus nousee esille ammattiliittojen yhteydessä. Esimerkiksi korkeimman oikeuden vuonna 1977 tekemän Abood -ennakkopäätöksen mukaan julkisen puolen työnantajilla on oikeus kerätä ammattiliittojen edustamilla työpaikoilla myös liittoon kuulumattomilta työntekijöiltä maksu, jolla kompensoidaan liiton hankkimilla eduilla, joista myös liittoon kuulumattomat työntekijät hyötyvät. WSJ kannattaa työntekijöiden vapautta olla kuulumatta ammattiliittoon ja olla maksamatta tällaisia kompensointimaksuja. (Wall Street Journal 23.2.2018; 18.7.2018; 9.8.2018.)

Tiedonkulun vapauden tärkeys nousee esille niin Yhdysvaltojen kuin ulkomaiden osalta. Kotimaassa WSJ:tä huolestuttaa, että laitonta seksikauppaa estämään tarkoitettu lakialoite voisi todellisuudessa päätyä rajoittamaan laillista ja hyödyllistäkin materiaalia. Tähänastisen lain mukaan mikään palveluntarjoaja internetissä ei ole vastuussa toisen tahon tuottamasta sisällöstä verkkosivuillaan. WSJ:n mukaan tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että verkkosivuja ei voida haastaa oikeuteen käyttäjien tuottaman sisällön, kuten kuluttaja-arvioiden, sosiaalisen median viestien tai lukijakommenttien perusteella. Laki on lehden mukaan ollut elintärkeä internetin vapaudelle. (Wall Street Journal 3.3.2018.)

Internetin vapaus nousee esille myös liittyen Iraniin, jossa viranomaiset ovat estäneet tiettyjen sosiaalisten medioiden käytön ja kontrolloivat tiedonkulkua kansalaisille. WSJ:n mielestä Yhdysvaltojen tulisi mediaan keskittyneen viraston Broadcasting Board of Governorsin johdolla puuttua asiaan ja auttaa ”vapauden viestin” levittämistä kansalaisille internetin kautta. (Wall Street Journal 18.1.2018.)

Kiinnostava on myös lastenohjelmien säätelyyn liittyvä pääkirjoitus, joka on otsikoitu “Operation Muppet Freedom” eli “Operaatio Muppetien vapaus”. Vuonna 1990 säädetty laki on vaatinut ohjelmatoiminnan harjoittajia sisällyttämään ohjelmistoonsa tietyn määrän lapsille sopivaa ohjelmistoa tiettyyn kellonaikaan ja tietyn pituisissa jaksoissa. WSJ:n mukaan vanhentunutta lakia ollaan lähikuukausina arvioimassa uudestaan, mitä se pitää suoratoistopalvelujen aikakaudella tervetulleena asiana. Negatiivisen vapauskäsityksen mukaisesti WSJ on myös sitä mieltä, että vanhemmat ovat parempia lastensa tv:n katselun säätelijöitä kuin liittovaltio.

Silti liittovaltion viestintäkomissio on vuosien ajan säännellyt lastenohjelmia, ja se aikoo pian tarkastella uudelleen näitä vanhentuneita sääntöjä, mikä on voitto sille, mitä voisi sanoa Muppet-uudistukselle.

- - Televisioverkot eivät lopeta sellaisen sisällön näyttämistä, jota lapset haluavat katsoa, mutta ne olisivat vapaita räätälöimään tarjontaansa. Vanhemmat ovat parempia sääntelemään, mitä heidän lapsensa katsovat kuin liittovaltion virkamiehet.²⁴

(Wall Street Journal 26.4.2018)

Hieman silmiinpistävä vapauden määritelmä on myös se, että WSJ kirjoittaa presidentin poliittisen vapauden kaventuvan, kun edustajainhuone siirtyy demokraattien hallintaan. Eri puoluetta edustavaa edustajainhuonetta pidetään siis vapauden rajoituksena, vaikka tietenkään presidentin valtaoikeudet eivät virallisesti muutu mihinkään. Siinä mielessä katkelman olisi voinut melkein pä luokitella positiivisen vapauskäsityksen alle.

Presidentin poliittinen vapaus kapenee, kun demokraatit kontrolloivat edustajainhuonetta ensi vuonna. Trump voi menettää ulkopoliittikan hallinnan ja USA-Saudi-liittouman, jos hän ei jotenkin tunnusta molempien puolueiden inhoa Khashoggin murhasta.²⁵

(Wall Street Journal 14.12.2018)

6.2.2. Wall Street Journal ja positiivinen vapaus

Aineistossa ei Wall Street Journalin osalta nouse esiin yhtäkään esimerkkiä, joka viittaisi vapauden tulkintaan positiivisen vapauskäsityksen kautta.

6.2.3. Wall Street Journal ja republikaaninen vapaus

---

²⁴ Yet the Federal Communications Commission has for years regulated children's programming, and it will soon revisit these superannuated rules, which is a victory for what one might call Muppet innovation. - - Networks are not going to stop showing content that children want to watch, but they would be free to tailor offerings. Parents are better regulators of what their children watch than are the feds.

²⁵ The President's political freedom narrows when Democrats control the House next year. Mr. Trump could lose control over foreign policy, and the U.S.-Saudi alliance, if he doesn't somehow recognize the bipartisan disgust at the Khashoggi murder.

Wall Street Journalin pääkirjoituksissa on havaittavissa hyvin selkeästi myös republikaaninen vapauskäsitys. New York Timesin tapaan republikaaninen vapaus nousee isoon osaan ensinnäkin muiden maiden autoritäärisiä hallintoja ja niiden vapauden vastaisia toimia tarkastellessa. Vapauden vastaisina hallintoina esiin nousevat varsinkin Castrojen johtama kommunistinen Kuuba, Recep Tayyip Erdoganin Turkki ja Viktor Orbanin Unkari. Autoritääriset hallitsijat nähdään uhkana niin lehdistönvapaudelle, ilmaisunvapaudelle, kokoontumisvapaudelle kuin yhdistymisvapaudelle.

Kuuba näyttäytyy WSJ:n pääkirjoituksissa perin pohjin vapaudenvastaisena maana, jossa maa on käytännössä kommunistisen puolueen ja Castron perheen hallussa, eikä vallanjako-opista ole tietoaakaan. Kansalaisten vapautta loukataan monella eri tavalla ja monella osa-alueella.

Raul johtaa edelleen kommunistista puoluetta ja on pitänyt kaksi vaikutusvaltaisinta hallinnon virkaa hallinnassaan. Eversti Alejandro Castro Espin, hänen poikansa, johtaa sisäministeriön vastavakoilua, joka kontrolloi salaista poliisia. Kenraali Luis Alberto Rodriguez Lopez-Callejas, Raulin entinen vävy, on kärkimies GAESA:ssa, armeijan holding-yhtiössä, joka omistaa matkailuteollisuuden, laivanvarustamon, lentoyhtiön, rakennusyhtiöt, autojen maahantuonnin ja myynnin, kiinteistöväilyksen, pankit ja konttoliikenteen seurannan Port of Marielissa.²⁶

(Wall Street Journal 23.4.2018)

Sen sijaan, että olisi vain äänestänyt ei, USA yritti lisätä tasapainoa ehdottamalla useita lisäyksiä, jotka korostivat Kuuban hallinnon monia räikeitä julmuuksia. Nämä ulottuvat sen olennaisten kokoontumis- ja ilmaisunvapauden kiellosta hallinnon vastustajien häirintään ja pelotteluun ja ihmisoikeusrikkomuksista valittamaan uskaltaneiden kansalaisten vangitsemiseen.²⁷

(Wall Street Journal, 3.11.2018)

Sekä Unkarin että Turkin osalta WSJ katsoo, että demokratian periaatteet ja laillisuusperiaate toteutuvat maissa edelleen joiltain osin, mutta suunta on molemmissa maissa vapauden kannalta entistä huonompaan. Varsinkin poliittisten toisinajattelijoiden asema on molemmissa maissa hyvin vaikea, ja lehdistön-, sanan- ja ilmaisunvapauden tila huono. (Wall Street Journal 25.6.2018; 14.11.2018; 19.12.2018.)

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön selvitys tältä kuulta viittasi ”kokoontumis-, liittymis- ja ilmaisunvapauden rajoituksiin”. Erdogan on hallinnut poikkeustilan alla vuoden

---

²⁶ Raul still leads the Communist Party and has kept the two most powerful regime positions under his control. Col. Alejandro Castro Espin, his son, runs counterintelligence for the Interior Ministry that controls the secret police. Gen. Luis Alberto Rodriguez Lopez-Callejas, Raul's former son-in-law, is top dog at GAESA, the military's holding company that owns the tourism industry, the shipping company, the airline, construction companies, auto imports and sales, the real-estate business, the banks and control of container traffic at the Port of Mariel.

²⁷ Instead of simply voting no, the U.S. tried to inject some balance by proposing several amendments that highlighted the many egregious outrages of the Cuban regime. These range from its denial of fundamental freedoms of assembly and expression to the harassment and intimidation of government opponents to the jailing of citizens who dare complain about human-rights violations.

2016 vallankaappausyrityksestä lähtien, kuristanut vapaata mediaa ja vanginnut poliittisia vastustajia kuten kurdimielisen Kansojen demokraattisen puolueen johtajan, Selahattin Demirtasin, joka kampanjoi vankilasta käsin.²⁸

(Wall Street Journal 25.6.2018)

Hyviä uutisia lehdistönvapauden aatteelle: Turkkilainen tuomioistuin hylkäsi tiistaina entisen kollegamme Ayla Albayrakin tuomion. Tulos hyvittää osaksi Albayrakin syytteen epäoikeudenmukaisuuden, vaikkakaan ei monia muita Turkin loukkauksia vapaata mediaa vastaan.

Albayrak tuomittiin viime vuonna laittomaksi julistetun kurdilaisen terroristiryhmä PKK:n propagandan levittämisestä. Oletettu todistusaineisto oli ilmeisen tasapuolinen 19.8.2015 Journalissa julkaistu uutinen taisteluista syrjäisessä, kurdienemmistöisessä turkkilaiskaupungista Syyrian ja Irakin rajalla.²⁹

(Wall Street Journal, 14.11.2018)

Autoritääristen hallintojen vapauden loukkausten yhteydessä esiintyy myös kahdeksannen teesin mukainen ajatus siitä, kuinka vallanpitäjät ajavat vain itsensä tai edustamansa pienen ryhmän etuja kansan etujen sijaan. Ajatus nousee esiin varsinkin Iranin hallituksenvaltaisten mielenosoitusten yhteydessä. WSJ kuvaa, kuinka valtaapitävät mullahit ovat syytäneet rahaa Syyrian Bashar al-Assadille ja shiiaaistelijoille, ja tulkitsee mielenosoitukset kansan "taisteluna vapauden puolesta".

Mielenosoittajat Tehranin, Qomin, Shirazin ja muiden kaupunkien kaduilla selvästi teilaavat tämän seikkailupolitiikan, huutaen iskulauseita kuten "Jättäkää Syyria, ajatelkaa meitä!" He haluavat paremman talouden ja enemmän mahdollisuuksia lapsilleen, ei sotaretkiä shiiaimperiumin rakentamiseksi Lähi-Idän halki.³⁰

(Wall Street Journal 3.1.2018)

Oleellinen ero sanomalehtien välillä muodostuu kuitenkin siinä, että Wall Street Journalissa osana republikaanista vapauskäsitystä nousee tärkeänä esiin elementti, joka New York Timesin kohdalla puuttuu täysin. Asianmukaisen lakijärjestelmän tärkeys vapauden kannalta nostetaan esiin paitsi autoritääristen hallintojen yhteydessä, joilta se puuttuu, myös Yhdysvaltojen sisäisissä asioissa. WSJ

---

²⁸ An Organization for Security and Cooperation in Europe report this month cited "restrictions on freedom of assembly, association and expression." Mr. Erdogan has governed under a state of emergency since an attempted coup in 2016, throttled the free media, and imprisoned political opponents like the pro-Kurdish Peoples' Democratic Party's leader, Selahattin Demirtas, who campaigned from jail.

²⁹ Good news for the cause of press freedom: A Turkish court on Tuesday threw out the conviction of our former colleague Ayla Albayrak. The result makes partial amends for the injustice of Ms. Albayrak's prosecution, though not for the many other Turkish offenses against a free press.

Ms. Albayrak was convicted last year of spreading propaganda for the outlawed Kurdish terror group, the PKK. The supposed evidence was an eminently balanced Aug. 19, 2015 Journal news story about the fighting in a remote, Kurdish-majority Turkish city on the border with Syria and Iraq.

³⁰ The protesters in the streets of Tehran, Qom, Shiraz and other cities are explicitly rejecting this adventurism, shouting slogans like "Leave Syria, think of us!" They want a better economy and more opportunities for their children, not campaigns to build a Shiite empire across the Middle East.

muistuttaa painokkaasti, kuinka tärkeää perustuslain kunnioittaminen on yksilönvapauden suojelemiseksi.

Pääkirjoituksissa korostetaan monta kertaa, kuinka vapaus – niin “amerikkalainen vapaus” kuin yksilönvapaus – perustuu perustuslain ja erityisesti vallanjako-opin noudattamiseen. Usein aihetta sivutaan korkeimman oikeuden päätöksiin liittyen, joita WSJ:n pääkirjoituksissa käsitellään paljon – NYT:in pääkirjoituksissa korkein oikeus ei samalla lailla nouse toimijaksi vapauden yhteydessä, vaikka lehti huolehtiikin vapauden tulevaisuudesta etenkin maltillisen republikaanituomari Kennedyn eläköityessä.

Kuten edesmennyt tuomari Antonin Scalia huomautti kuuluisassa vastalauseessaan Morrison vastaan Olsonissa, sananvallan antaminen toiselle haaralle päätöksessä, joka kuuluu aiheellisesti toimeenpanovallan alueelle, uhkaa vallan ositusta, joka on amerikkalaisen vapauden ytimessä.³¹

(Wall Street Journal 19.4.2018)

Muut päätökset tällä kaudella puolustavat oikeuslaitoksen velvollisuutta suojella yksilönvapautta säilyttämällä vallan osituksen. Jesner v. Arab Bank ja Havaiji v. Trump -päätöksissä oikeus osoitti kunnioitusta toimeenpanovallalle ulkopoliitikassa. Ja sen veto kahdessa haastavassa puolueiden vaalipiirikeplottelutapauksessa vältti katastrofaalisen oikeuslaitoksen väliintulon osavaltioiden lainsäädäntöjen poliittiselle alueelle.³²

(Wall Street Journal 28.6.2018)

Eri hallinnon haarojen mahdollinen puuttuminen toistensa alueille nähdään selvänä uhkana yksilönvapaudelle. Yksilönvapaus voi WSJ:n mukaan kärsiä, jos hallinnon haarat ovat joko liian hyökkääviä tai liian tottelevaisia. (Wall Street Journal 25.4.2018.)

Aineistossa myös toistuu termi “constitution’s ordered liberty”, joka voisi suomentaa suunnilleen “perustuslain sääntelemäksi vapaudeksi”. New York Times ei tätä termiä mainitse kertaakaan. Termi “ordered liberty” on peräisin 1930-luvulla toimineelta korkeimman oikeuden tuomarilta. Oikeustieteilijä Rebecca L. Brownin mukaan termi edustaa yksilön oikeuksien suojaamista valtion mielivaltaiselta tai epäoikeudenmukaiselta kohtelulta. (Brown 1991, 1513.)

Demokraatit ulisevat mahdollisesta Venäjän häirinnästä välivaaleissa, mutta oikeudellinen väliintulo edustaa todellisempaa uhkaa perustuslain sääntelemälle vapaudelle ja saattaa

---

³¹ As the late Justice Antonin Scalia noted in his famous dissent in Morrison v. Olson, giving another branch a say in a decision about what is properly an executive branch power threatens the separation of powers that is at the heart of American liberty.

³² Other decisions this term vindicate the judiciary's responsibility to protect individual liberty by maintaining the separation of powers. In Jesner v. Arab Bank and Hawaii v. Trump, the Court showed deference to executive power in foreign policy. And its punt on two partisan gerrymander challenges avoided a disastrous judicial intervention into the political purview of state legislatures.

määritellä, mikä puolue hallitsee edustajainhuonetta ensi vuonna. Aiemmin tänä vuonna demokraattinen enemmistö Pennsylvanian korkeimmassa oikeudessa piirsi uudelleen osavaltion kongressikartan antaakseen puolueelle edun jopa viidessä piirikunnassa.³³

(Wall Street Journal 31.8.2018)

Vapauden ei tässä mielessä koeta olevan USA:ssa välittömän uhan alla. Uhkia siihenkin silti kohdistuu: epätasemmallisesti kirjoitetut lait voivat johtaa mielivaltaisiin tulkintoihin ja siten horjuttaa yksilön asemaa valtion mielivaltaa vastaan sekä uhata perustuslain määräämää vapautta ja vallanjako-opin toteutumista. (Wall Street Journal 18.4.2018.)

Republikaaninen ja negatiivinen vapaus vaikuttavat ainakin tässä aineistossa olevan varsin lähellä toisiaan ja osittain limittyvät. Perustuslain noudattamisen ja vallanjako-opin tärkeyteen yhdistyy WSJ:n pääkirjoituksissa ajoittain myös "alituisesti laajenevan valtionhallinnon" vastustus.

Torstai ei ollut täydellinen häviö vapaudelle korkeimmassa oikeudessa. Vaikka tuomarit avasivat Pandoran lippaan internetin verottamisella, he ottivat myös vaatimattoman askeleen kohti tilivelvollisuuden vahvistamista alati laajentuvassa hallintovaltiossa.³⁴

(Wall Street Journal 22.6.2018)

Negatiivisen ja republikaanisen vapauden yhtymäkohtia voi nähdä myös siinä, miten WSJ käsittelee vedonlyöntiä koskenutta korkeimman oikeuden päätöstä, jonka mukaan kongressilla ei ole oikeutta määrätä osavaltioiden lainsäädäntöä. WSJ ottaa painokkaasti federalistisen kannan ja korostaa osavaltioiden päätäntävallan tärkeyttä. Korkeimman oikeuden päätös on sen mukaan tärkeä niin perustuslain määräämän vapauden kuin yksilönvapauden kannalta.

Järkevät ihmiset voivat olla eri mieltä, pitäisikö urheiluvedonlyönnin olla laillista. Mutta kaikkien, jotka kannattavat yksilönvapautta, pitäisi olla samaa mieltä korkeimman oikeuden 7-2 maanantaisen päätöksen kanssa Murphy v. NCAA:ssa, että perustuslaki estää kongressia antamasta käskyjä osavaltioiden lainsäädäntöelimille.

- - Tämä oppi takaa perustuslain sääntelemän vapauden ja edistää poliittista tilivelvollisuutta.³⁵

(Wall Street Journal 15.5.2018)

---

³³ Democrats are howling about potential Russian interference in the midterm elections, but judicial intervention represents a more tangible threat to the Constitution's ordered liberty and may determine which party controls the House next year. Earlier this year a Democratic majority on the Pennsylvania Supreme Court redrew the state's congressional map to give the party an edge in as many as five districts.

³⁴ Thursday wasn't a complete loss for liberty at the Supreme Court. While the Justices opened Pandora's box in taxing the internet, they also took a modest step toward enforcing more accountability on the ever-expanding administrative state.

³⁵ Reasonable people can disagree whether sports gambling should be legal. But everyone who favors individual liberty should agree with the Supreme Court's 7-2 decision on Monday in Murphy v. NCAA that the Constitution prevents Congress from giving orders to state legislatures. - - This doctrine ensures the Constitution's ordered liberty and promotes political accountability.

Uhkana vapaudelle nähdään myös puoluepolitiikoinnin ulottuminen tuomiovallan alueelle.

Epäilemättä näitä viittä tuomaria tullaan parhaamaan Trumpin avunantajiksi, mutta jonkun täytyi kertoa alempien tuomioistuinten tuomareille, etteivät he voi hylätä perustuslakia tasoittaakseen poliittista tilannetta. Enemmistön päätös suojelee vallan ositusta, joka on oleellista säänneltylle vapaudelle.³⁶

(Wall Street Journal 27.6.2018)

Konkreettisin tilanne, jossa WSJ näkee hallinnon mielivaltaisen toiminnan loukanneen vapautta kotimaassa, liittyy palkkapäivälainayhtiöiden (payday lenders) eli eräänlaisten pikavippiyhtiöiden sääntelyyn. WSJ:n mukaan taloudellista vapautta rajoitettiin ilman prosessioikeudellista suojaa, kun pankit alkoivat Obaman hallituksen aikana sääntelyelinten painostusten johdosta johdonmukaisesti kieltäytyä palvelemasta palkkapäivälainayhtiöitä ja sulkemaan näiden tilejä. Lehti esittää huolen, että yrityksellä ei tällaisessa tilanteessa olisi aitoa mahdollisuutta vedota mihinkään tahoon oikeuksiensa puolesta. (Wall Street Journal 6.11.2018.)

6.2.4. Wall Street Journal ja vapaus teoriakehyksen ulkopuolella

Niistä Wall Street Journalin pääkirjoituksista, joissa vapaus mainitaan, viidestäkymmenestäviidestä kymmenen on sellaisia, joissa vapautta ei voi pääkirjoituksen perusteella luokitella negatiiviseksi, positiiviseksi tai republikaaniseksi. Yleensä tämä johtuu siitä, että niissä ei kuvailla millään tavalla vapauden käsitteen sisältöä.

Tästä kategoriasta kiinnostavimpia ovat maininnat "amerikkalaisesta vapaudesta". Amerikkalainen vapaus mainitaan kerran republikaanisen vapauskäsityksen yhteydessä ja kahdesti niin, ettei sen sisältöä oikeastaan määritellä millään tavalla. Ensinnäkin amerikkalainen vapaus esiintyy pääkirjoituksessa, jossa kerrotaan tutkimuksesta, jonka mukaan vain kolmasosa amerikkalaisista pääsisi läpi yleistietokokeesta, joka Yhdysvaltain kansalaisuutta hakevien täytyy selvittää. WSJ:n mukaan se, että Yhdysvaltojen kansalaiset eivät tunne edes olennaisimpia faktoja maansa historiasta ja hallinnosta, on todellinen uhka amerikkalaiselle vapaudelle. Sitä, mitä amerikkalaisella vapaudella tässä tarkoitetaan, ei tarkemmin selitetä. (Wall Street Journal 4.10.2018.)

Toisen kerran amerikkalainen vapaus mainitaan, kun lehti käsittelee pääkirjoituksessaan Keski-Amerikasta jalan kulkevaa "karavaaniksi" nimitettyä neljäntuhannen Yhdysvaltoihin pyrkivän ihmisen joukkoa. WSJ pitää karavaania keskiamerikkalaisten poliitikkojen organisoimana yrityksenä

---

³⁶ No doubt the five Justices will be vilified as abettors of Mr. Trump, but someone had to tell judges on lower courts that they can't abandon the Constitution to settle political scores. The majority's ruling protects the separation of powers that is fundamental to ordered liberty.

aiheuttaa kaaosta Yhdysvaltojen rajalla amerikkalaisen vapauden varjolla ja pitää oikeutettuna, että presidentti Trump käännäisi karavaanin takaisin. Amerikkalainen vapaus ei tässäkään yhteydessä saa tarkempaa selitystä, mutta selvästi se ei WSJ:n mukaan ainakaan tarkoita sitä, että suuri organisoitu joukko ihmisiä voisi saapua kerralla Yhdysvaltain rajalle hakemaan kansalaisuutta. (Wall Street Journal 23.10.2018.)

6.3. Yhteenveto

Sekä New York Timesin että Wall Street Journalin vapauskäsitys vaikuttaa olevan siis ensisijaisesti negatiivinen, WSJ:ssä vielä hieman New York Timesia vahvemmin. Vapaus nähdään toimintana ilman esteitä, puuttumattomuuden alueena. New York Timesin osalta negatiivisen vapauskäsityksen alla esiintyi varsin tasaisesti erilaisia vapauksia. Yleisimpiä näistä olivat lehdistön-, sanan- ja ilmaisunvapaus yhteen ryhmiteltynä, uskonnonvapaus ja vapaus vankeudesta. Wall Street Journalissa puolestaan negatiivisen vapauskäsityksen alla selvästi yleisin vapaus oli uskonnonvapaus. Useamman kerran nousivat esiin myös akateeminen vapaus, sananvapaus ja terveydenhuollon vapaus.

Myös republikaaninen vapauskäsitys oli molemmissa lehdissä selvästi näkyvillä, Wall Street Journalissa vielä hieman vahvemmin. Molempien lehtien aineistossa republikaaninen vapauskäsitys nousi esiin käsiteltäessä autoritääristen tai muuten oikeusvaltioperiaatteiden vastaisesti toimivien hallintojen tekemiä vapauden loukkauksia tai niiden sitä kohtaan asettamia uhkia. Tässä yhteydessä molemmat lehdet näkivät uhkia etenkin lehdistön-, sanan- ja ilmaisunvapaudelle. Selvä ero kuitenkin muodostui siinä, että Wall Street Journal nosti asianmukaisen lakijärjestelmän tärkeyden esiin myös Yhdysvaltojen sisällä korostaen perustuslain ja vallanjako-opin tärkeyttä. Tämä tapahtui usein korkeimman oikeuden päätöksiä käsiteltäessä, joita New York Times ei tunnu samalla tavalla seuraavaan ainakaan niin, että puhuisi niiden yhteydessä vapaudesta.

Suurin ero lehtien välille muodostui siinä, miten positiivinen vapauskäsitys niissä näkyi. Wall Street Journalin pääkirjoituksissa en havainnut yhtään mainintaa vapaudesta, joka olisi ollut positiivisen vapauskäsityksen mukainen. New York Timesissakin niitä oli vähemmän kuin muita kahta vapauskäsitystä, mutta positiivinen elementti oli kuitenkin läsnä. Positiivista vapautta itsensä toteuttamisena ja vapautena impulsseista ei New York Timesinkaan pääkirjoituksissa esiintynyt. Muutamassa kohdassa kuitenkin esiintyi ajatus vapaudesta toimintakyknä sekä yhteisön hyvän korostaminen yksittäisten vapauksien edellä.

Kummassakin lehdessä osa pääkirjoituksista oli sellaisia, ettei niitä voinut luokitella kolmesta vapauskäsityksestä mihinkään, sillä vapauden sisältöä ei kuvailtu tarpeeksi. New York Timesissa näitä oli pääkirjoituksista yli neljäsosa, Wall Street Journalissa hieman vähemmän, vajaa viidesosa.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Ensisijainen tapa ymmärtää vapaus kallistuu molemmissa lehdissä siis selvästi negatiivisen vapauden puolelle. Negatiivisen vapauden kannoilla pääkirjoituksissa nousee esiin republikaaninen vapaus, varsinkin Wall Street Journalissa. Negatiivinen ja republikaaninen vapaus ovat aineistossa hyvin lähellä toisiaan, ja joissain tapauksissa ne hieman limittyivätkin. Kuitenkin jos esimerkiksi republikaanisen vapauskäsityksen olisi jättänyt tutkimusasetelmasta pois, olisi oleellisia vapauden piirteitä jäänyt tarkastelematta.

Varsinkin negatiivisen ja positiivisen vapauskäsityksen sisällä on olemassa erilaisia näkökulmia paitsi siihen, mikä on oikea määrä vapautta ja miten yhteiskunta pitäisi järjestää, myös siihen, mitä oikeastaan vapaudeksi kutsutaan. Positiivinen vapaus nousee esiin ainoastaan New York Timesissa, ja siinäkin se jää varsin pieneen osaan. Positiivisen vapauden teoreetikkojen korostamia arvoja pidetään kyllä New York Timesissa tärkeinä, mutta niistä ei juuri puhuta vapauden termein. Tämä näkyy myös siinä, että New York Times vaikuttaa Wall Street Journalia valmiimmalta hyväksymään vapauden rajoituksia muiden etujen, esimerkiksi turvallisuuden, tasa-arvon tai hyvinvoinnin vuoksi. Esimerkiksi uskonnonvapaudesta se tinkisi potilaiden oikeuksien hyväksi ja pitää yksilönvapauden alueelle luettavaa jalankulkijoiden kännykkäkieltoa tarpeellisena turvallisuuden kannalta.

Kumpikin lehti asettaa vapaudelle merkittävän painoarvon. Yleisesti vapaus tuntuu aineistossa nousevan puheeksi varsinkin silloin, kun se on uhan alla tai siihen kohdistuu loukkauksia. Suurimmat uhat vapauteen kohdistuvat kummankin lehden näkemyksen mukaan ulkomaisten hallintojen suunnalta, jotka eivät kunnioita oikeusvaltioperiaatteita. Niiden taholta uhattuina nähdään erityisesti lehdistön-, sanan- ja ilmaisunvapaus sekä uskonnonvapaus, jotka vaikuttavat huolettavan lehtiä ulkomaiden kehyksissä yhtä lailla.

Molempien lehtien käsitys vapauden tilasta Yhdysvalloissa vaikuttaa olevan suhteellisen vakaa, mutta kumpikin näkee siinä myös parannettavaa. Lehtien poliittiset erot näkyvät odotetusti siinä, millaisista vapauksista ne kirjoittavat ja etenkin, mitä ne puolustavat. Moni WSJ:n näkemistä vapauden uhista Yhdysvalloissa liittyy demokraattien politiikkaan: esimerkiksi Obaman

terveydenhuoltouudistus on sekä vähentänyt terveydenhuollon vapautta että ehkäisypolitiikallaan loukannut uskonnonvapautta. NYT taas on huolissaan esimerkiksi lisääntymisvapaudesta, kun korkeimman oikeuden tasapaino vaikuttaa painottuvan tulevaisuudessa konservatiiviseen suuntaan.

Kummankin lehden aineistossa käsitellään teemoja ja tapauksia, jotka eivät toisen lehden aineistossa esiinny ollenkaan. WSJ käsittelee esimerkiksi akateemista vapautta Marquetten yliopiston tapauksessa, palkkapäivälainayhtiöiden kohtelua pankkien taholta ja katolisten sosiaalipalvelujen tilannetta Philadelphiassa. NYTin pääkirjoituksissa esiin nousevia, mutta WSJ:ltä puuttuvia aiheita taas ovat esimerkiksi aseväkivalta kaduilla, Pakistanin jumalanpilkkalaki ja Montclairin puhelimenkäyttökielto kaduilla. Tämän otannan pohjalta ei voi kuitenkaan päätellä, etteikö aiheita olisi käsitelty toisessa lehdessä ollenkaan, sillä aineistoon on otettu mukaan vain ne pääkirjoitukset, joissa mainitaan vapaus. Aineiston perusteella voi kuitenkin päätellä sen, että jos tietty tapaus ei nouse esiin, sitä ei ole kyseisen lehden pääkirjoituksissa ainakaan vapauden termein tänä ajankohtana käsitelty.

Termi ”amerikkalainen vapaus” esiintyy molemmissa lehdissä, mutta kovin paljon sen sisältöä ei pohdita. New York Times mainitsee termin vain kerran huomauttaessaan, kuinka tekopyhältä amerikkalaisen vapauden ylistys kansallislaulussa on mustista sotilaista tuntunut, kun nämä ovat samaan aikaan joutuneet vielä elämään rotuerotellussa ympäristössä. Kertaalleen se puhuu myös monikossa ”oleellisista amerikkalaisista vapauksista”, mikä kyseisessä pääkirjoituksessa on viittaus aborttivapauteen, minkä se siis ainakin lukee näihin vapauksiin kuuluvaksi. New York Timesin pääkirjoituksissa vapaus näyttyy kuitenkin kaiken kaikkiaan keskeisenä amerikkalaiselle identiteetille ja liberaalille demokratialle, ja vapaus rinnastetaan näissä yhteyksissä usein tasa-arvoon ja oikeudenmukaisuuteen.

Wall Street Journalissa amerikkalainen vapaus mainitaan neljä kertaa, mutta juuri enempää sen sisältöön ei pureuduta. Amerikkalainen vapaus on jotain merkittävän tärkeää, mutta samaan aikaan varsin abstraktia. Ainoa asia, jolla sen sisältöä määritellään, on vallanjako-oppi, joka lehden mukaan on ”amerikkalaisen vapauden ytimessä” (Wall Street Journal 19.4.2018). Sen pohjalta amerikkalainen vapaus saa siis vahvan republikaanisen sävyn, kun muutakaan määritelmää sille ei tarjota.

Lehdet eroavat myös siinä, että New York Timesin pääkirjoituksissa vapauden liittyvää retoriikkaa pohditaan ja kritisoidaan useaan otteeseen. Wall Street Journalin pääkirjoituksissa taas ei vapautta tältä kannalta juuri tarkastella. Ainoa tämän tyyppinen maininta liittyy siirtolaistulvien saapumiseen ”tekosyynään” amerikkalainen vapaus (Wall Street Journal 23.10.2018). NYT taas nostaa esiin

useamman esimerkin siitä, kuinka vapaudesta saatetaan puhua epämääräisin kääntein tai sen merkitystä voidaan vääristellä omiin tarkoitukseen sopivasti esimerkiksi hallituksen tai teollisuuden toimesta. Myös vapaus voi olla uhka tai liittyä vaarallisiin näkemyksiin, esimerkkinä äärioikeiston pakkomielle yksilönvapaudesta. Monessa tällaisessa katkelmassa käy myös ilmi NYT:n valmius rajoittaa vapautta muiden etujen saavuttamiseksi.

Wall Street Journal näkee vapauden perustan siinä, että Amerikan poliittinen järjestelmä toimii perustuslain määräämällä tavalla ja vallanjako-opin mukaisesti. Paikoin esiin nousee myös negatiivisen vapauden mukainen pienen hallinnon ihannoiti, jossa valtion puuttuminen yksilönvapauksiin nähdään yksiselitteisesti huonona. Tähän yhdistyy välillä myös federalistiuden osavaltioiden päätösvallan korostaminen liittovaltion hallinnon kustannuksella.

WSJ käsittelee pääkirjoituksissaan myös paljon korkeimman oikeuden tapauksia, NYT taas ei sivuhuomioita lukuun ottamatta ollenkaan. WSJ:n pääkirjoituksissa korkeimman oikeuden päätöksiä käsitellään 15 pääkirjoituksessa, ja niissä syvennyttään yleensä tarkasti siihen, miten päätökset joko edistävät tai rajoittavat vapautta. Useimmiten WSJ katsoo korkeimman oikeuden edistävän vapautta, ja pitää siis korkeinta oikeutta tärkeänä vapauden suojelijana. NYT:in pääkirjoituksissa ei erotu samanlaista pääasiallista vapauden suojelijaa kuin korkein oikeus WSJ:n pääkirjoituksissa.

Korkeimman oikeuden tärkeys vapauden suojelijana – ja potentiaalisena uhkana – korostuu NYT:n kohdalla ainoastaan siinä, että se on huolissaan maltillisen tuomarin eläköityessä, että korvaajaksi nimitetään konservatiivinen tuomari, joka ei tule suojelemaan esimerkiksi vähemmistöjen vapauksia. NYT on siis huolissaan vapaudesta päätösten sisällön kannalta. Näin on tietyissä tapauksissa myös WSJ, mutta se kiinnittää huomiota vahvasti myös siihen, että päätökset tapahtuvat muodollisesti oikein, vallanjako-opin mukaisesti: se, että hallinnon haarat eivät puutu toistensa alueelle, on WSJ:lle tärkeä vapauden tae. Myös politikoinnin tai ideologian – eli käytännössä yleensä demokraattien politiikan – ulottuminen korkeimman oikeuden toimintaan näyttäytyy WSJ:n näkökulmasta uhkana vapaudelle.

Analyysin pohjalta voi siis todeta, että vapauden käsite on todellakin moniulotteinen ja se voidaan ymmärtää monella tavalla. En usko, että vapautta on mahdollista tai edes tarkoituksenmukaista määritellä yksiselitteisesti. Lehdistä nousee vapautteen liittyen esiin yhteisiä elementtejä ja yhteisiä vastustajia, mutta odotetusti myös selviä eroja, jotka heijastavat lehtien poliittisia eroja. Eroja muodostuu paitsi aiheiden osalta, myös suhtautumisessa vapautteen: NYT näkee esimerkiksi liiassa vapaudessa ja vapauden väärässä kielenkäytössä vaaroja, joita WSJ ei vaikuta tunnustavan.

Tulkintani mukaan analyysin tuloksissa heijastuu paitsi tämän päivän Yhdysvaltojen ideologisesti jakautunut yhteiskunnallinen keskustelu, myös vapauden käsitteen historiallinen perintö. Vapaudelle annetaan merkittävä painoarvo, ja perustuslakiin ja sen lisäyksiin vedotaan vapaudesta puhuttaessa edelleen aktiivisesti. Niin ikään ajatus vapauden puolustamisesta autoritäärisiä hallintoja vastaan on ollut läsnä useaan otteeseen Yhdysvaltojen historiassa ja vaikuttaa olevan vahvasti edelleen. Kansalaisyhteiskunnallinen näkökulma vapauksiin sen sijaan vaikuttaa olevan hyvin pienessä osassa, ja tuntuu liittyvän lähinnä liberaaliin ja vasemmistolaiseen ajatteluun. Eric Foner piti Ronald Reaganin vaikutusta vapauden termistöön erityisen vahvana, ja vapauden samaistaminen konservatiivisiin tavoitteisiin ja arvoihin tuntuu olevan Yhdysvalloissa varsin vahvasti läsnä edelleen. Mielenkiintoista on, että 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen poliittista keskustelua vahvasti määrittänyt terrorisminvastainen taistelu ei vaikuta vuonna 2018 enää nousseen pääkirjoituksissa puheeksi ainakaan vapauden kehyksissä – ei puolustavasta eikä kritisoivasta näkökulmasta.

Kahtiajakautuneessa mielipideilmastossakin amerikkalainen tapa ymmärtää vapaus tuntuu siis vakiintuneen vahvasti negatiiviseen ja republikaaniseen käsitykseen. Niin vahvasti, että uudenlainen käänne, joka veisi vapauden merkityksen taas lähemmäs Rooseveltin ajan positiivisempaa vapauskäsitystä, vaikuttaa hyvin kaukaiselta. Pilkahduksia siitä voi tosin edelleen nähdä, etenkin New York Timesin pariin kertaan mainitsemassa ”vapaus pelosta” -ajatuksessa. Uskon kuitenkin, että tämä positiivisimman laidan tapa ymmärtää vapaus, samoin kuin toisessa päässä yksilönvapauksien aivan äärimmäisin ihannointi jää yleisessä puheessa pienen ryhmän retoriikaksi, ja suurin enemmistö jakaa jonkinlaisen perusymmärryksen siitä, mitä vapaus on.

Analyysin tulosten pohjalta nousee esiin myös muutama mahdollinen aihe jatkotutkimukselle. Esimerkiksi korkeimman oikeuden roolia vapautteen liittyvänä toimijana olisi kiinnostavaa tutkia jollain tavalla, esimerkiksi oikeuden päätöstekstien kautta tai median näkökulmasta. Toisaalta poliittisten päättäjien puheet ovat sisällönanalyysissä paljon käytetty aineisto, ja tarjoaisivat varmasti mielenkiintoisen lähtökohdan myös vapauden termin tarkastelulle monestakin eri näkökulmasta. Mielenkiintoista voisi olla esimerkiksi vertailla presidentti Obaman ja presidentti Trumpin pitämien puheiden vapauskäsitteitä. Vapauskäsitteiden vertailu Obaman ja Trumpin presidenttikausien välillä olisi toki hyvin kiinnostavaa myös ”tavallisten amerikkalaisten” näkökulmasta, tosin siinä vaiheessa haasteeksi voisi muodostua sopivan aineiston löytäminen. Myös vapautteen liittyviä muita arvoja olisi kiinnostavaa tutkia tarkemmin, esimerkiksi juuri päättäjien puheissa – mihin arvoihin vapaus liitetään ja mille se taas nähdään vastakkaisena.

8. LÄHTEET

Kirjallisuus ja tausta-aineisto

Alasuutari, Pertti (2011), *Laadullinen tutkimus 2.0*. Neljäs painos. Tampere: Vastapaino.

Ammori, Marvin (2011) "First Amendment Architecture", *Wisconsin Law Review* 2012 (1): 1–83.

Berlin, Isaiah (2002) *Liberty*. Toim. Henry Hardy. Oxford: Oxford University Press.

Berlin, Isaiah (2018) Kaksi vapauden käsitettä. Teoksessa Sami Syrjämäki (toim.), *Vapaus*, 58–114. Suom. Timo Soukola. Tampere: niin & näin.

Brenan, Megan (2018) *College Students See Less Secure First Amendment Rights*. 13.3.2018. <<https://news.gallup.com/poll/229259/college-students-less-secure-first-amendment-rights.aspx>>, luettu 1.10.2019.

Brown, Rebecca L. (1991) "Separated Powers and Ordered Liberty", *University of Pennsylvania Law Review* 139 (6): 1513–1566.

Cision Media Research (2019) *Top 10 U.S. Daily Newspapers*. 4.1.2019. <<https://www.cision.com/us/2019/01/top-ten-us-daily-newspapers/>>, luettu 29.10.2019.

Clifton, Jon (2018) *Freedom Rings in Places You Might Not Expect*. 27.6.2018. <<https://news.gallup.com/opinion/gallup/235973/freedom-rings-places-not-expect.aspx>>, luettu 1.10.2019.

Easter, Michele M. (2008) "Freedom in speech: Freedom and liberty in U.S. presidential campaign discourse, 1952–2004." *Poetics*, 36 (4): 265–286.

Foner, Eric (1999) *The Story of American Freedom*. New York, NY: W. W. Norton.

Gould, Lewis L. (2014) *The Republicans: A History of the Grand Old Party*. Oxford: Oxford University Press.

Green, T.H. (1986) *Lectures on the Principles of Political Obligation and Other Writings*. Toim. Paul Harris & John Morrow. Cambridge: Cambridge University Press.

Green, T.H. (2018) Liberaali lainsäädäntö ja sopimuksenvapaus. Teoksessa Sami Syrjämäki (toim.), *Vapaus*, 46–57. Suom. Sami Syrjämäki. Tampere: niin & näin.

Harris, Paul & John Morrow (1986) Esipuhe. Teoksessa Paul Harris & John Morrow (toim.), T.H.Green: *Lectures on the Principles of Political Obligation and Other Writings*, 1–12. London: Cambridge University Press.

Hayek, F. A. (1960/1991) Freedom and Coercion. Teoksessa David Miller (toim.), *Liberty*, 80–99. Oxford: Oxford University Press.

Herman, Susan N. (2011) *Taking Liberties: The War on Terror and the Erosion of American Democracy*. Oxford: Oxford University Press.

Jaakkola, Maarit (2013) *Hyvä journalismi: Käytännön opas kirjoittajalle*. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Le, Elisabeth (2010) *Editorials and the Power of Media: Interweaving of socio-cultural identities*. Discourse approaches to politics, society and culture, vol. 35. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co.

Locke, John (1995) *Tutkielma hallitusvallasta: Tutkimus poliittisen vallan oikeasta alkuperästä, laajuudesta ja tarkoituksesta*. Suomentanut Mikko Yrjönsuuri. Helsinki: Gaudeamus. Englanninkielinen alkuteos 1689.

- MacCallum Jr, Gerald C. (1967/1991) Negative and Positive Freedom. Teoksessa David Miller (toim.), *Liberty*, 100–122. Oxford: Oxford University Press.
- Marcuse, Herbert (1969) *Yksilöteinen ihminen*. Helsinki: Weilin+Göös.
- Mill, John Stuart (1859/1991) On Liberty. Teoksessa John Gray & G.W. Smith. (toim.), *On Liberty in focus*, 21–128. London: Routledge.
- Mill, John Stuart (2011) *Utilitarianism*. Luton: Andrews UK.
- Miller, David (1991), Introduction. Teoksessa David Miller (toim.), *Liberty*, 1–20. Oxford: Oxford University Press.
- Muir, William Kerr (2012), *Freedom in America*. Washington, DC: CQ Press.
- Newport, Frank (2015), *Half in U.S. Continue to Say Gov't Is an Immediate Threat*. Blogikirjoitus, 21.9.2015. <<https://news.gallup.com/poll/185720/half-continue-say-gov-immmediate-threat.aspx>>, luettu 1.10.2019.
- Newport, Frank (2018), *Americans' Views of U.S. Life Compared With Other Nations*. Blogikirjoitus, 22.8.2018. <<https://news.gallup.com/poll/241238/americans-views-life-compared-nations.aspx>>, luettu 1.10.2019.
- New York Times (2019), The New York Times Editorial Board. Saatavissa <<https://www.nytimes.com/interactive/2018/opinion/editorialboard.html>>, luettu 17.10.2019.
- Nozick, Robert (1974), *Anarchy, State, and Utopia*. Oxford: Basil Blackwell.
- Nussbaum, Martha C. (2011), *Creating Capabilities: The Human Development Approach*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Pettit, Philip (1997), *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*. Oxford: Clarendon Press.
- Pew Research Center (2014) Political Polarization in the American Public. 12.6.2014. Saatavissa <https://www.people-press.org/2014/06/12/political-polarization-in-the-american-public/>>, luettu 25.10.2019.
- Pew Research Center (2016) The demographic trends shaping American politics in 2016 and beyond. 27.1.2016. Saatavissa <<https://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/01/27/the-demographic-trends-shaping-american-politics-in-2016-and-beyond/>>, luettu 25.10.2019.
- Pew Research Center (2019) *Public Highly Critical of State of Political Discourse in the U.S.* 19.6.2019. Saatavissa <<https://www.people-press.org/2019/06/19/public-highly-critical-of-state-of-political-discourse-in-the-u-s/>>, luettu 25.10.2019.
- Ray, Julie (2019), *World Sees Media as a Little More Free*. 3.5.2019. Saatavissa <<https://news.gallup.com/poll/249335/world-sees-media-little-free.aspx>>, luettu 1.10.2019.
- Ritchie, Jane (2003) The Applications of Qualitative Methods to Social Research. Teoksessa Ritchie, Jane & Lewis, Jane (toim.) *Qualitative research practice: a guide for social science students and researchers*, 24–46. London: Sage Publications.
- Rousseau, Jean-Jacques (1998), *Yhteiskuntasopimuksista*. 4. painos. Hämeenlinna: Karisto. Ranskankielinen alkuteos 1762.
- Schwarz, John E. (2005) *Freedom Reclaimed: Rediscovering the American Vision*. Baltimore, MA: Johns Hopkins University Press.
- Sen, Amartya (1985), *Commodities and Capabilities*. Amsterdam: Elsevier Science Publishers BV.
- Sen, Amartya (1985b), “Well-Being, Agency and Freedom: The Dewey Lectures 1984”, *The Journal of Philosophy*, 82 (4): 169–221.

Sen, Amartya (1987) *On Ethics & Economics*. Oxford: Blackwell Publishers.

Sen, Amartya (1999) *Development and Freedom*. Oxford: Oxford University Press.

Skinner, Quentin (2018) Kolmas vapauden käsite. Teoksessa Sami Syrjämäki (toim.), *Vapaus*, 136–171. Suom. Sami Syrjämäki. Tampere: niin & näin.

Taylor, Charles (1979/1991) ”What’s Wrong with Negative Liberty”. Teoksessa David Miller (toim.), *Liberty*, 141–162. Oxford: Oxford University Press.

The Washington Post (21.9.2001): Transcript of President Bush's Address. A24.

Tirkkonen-Condit, Sonja (1996) ”Explicitness vs. Implicitness of argumentation: An intercultural comparison”. *Multilingua*, 15 (3): 257–273.

Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Wall Street Journal (6.11.2016): The Gamble of Trump. Pääkirjoitus. Saatavissa <<https://www.wsj.com/articles/the-gamble-of-trump-1478299393>>, luettu 17.10.2019.

Wall Street Journal (2019) Editorial Board. <<https://www.wsj.com/news/author/editorial-board>>, luettu 17.10.2019.

Warburton, Nigel (2001) *Freedom: An Introduction with Readings*. London: Routledge.

Yrjönsuuri, Mikko (1995) Locken filosofian päälinjoja. Esipuhe. Teoksessa John Locke: *Tutkielma hallitusvallasta*, 7–39. Helsinki: Gaudeamus.

Aineisto

New York Times 29.1.2018a. ”The Political Dimensions of Medicine”, Pääkirjoitus.

New York Times 29.1.2018b. ”White House Puts a Bible in Doctors' Offices”, Pääkirjoitus.

New York Times 23.2.2018. ”Let the Teachers Teach”, Pääkirjoitus.

New York Times 18.3.2018. ”The Dangers of Walking While Texting”, Pääkirjoitus.

New York Times 6.4.2018. ”Mr. Trump’s War on the Truth”, Pääkirjoitus.

New York Times 3.5.2018. ”The Truth About the Caravan”, Pääkirjoitus.

New York Times 26.6.2018. ”Democracy Isn’t Dead in Turkey Yet”, Pääkirjoitus.

New York Times 28.6.2018. ”With Kennedy Gone, It’s Up to Voters”, Pääkirjoitus.

New York Times 10.7.2018. ”Mr. Trump Courts the Right”, Pääkirjoitus.

New York Times 8.8.2018. ”Saudi Arabia’s Ugly Spat With Canada”, Pääkirjoitus.

New York Times 11.8.2018. ”Turkey’s Downward Spiral”, Pääkirjoitus.

New York Times 12.8.2018. ”The Trouble With Trucking”, Pääkirjoitus.

New York Times 19.8.2018. ”A Too-Narrow Vision of Religious Freedom”, Pääkirjoitus.

New York Times 20.8.2018. "Trump's Silly War With Harley-Davidson", Pääkirjoitus.

New York Times 6.9.2018. "Myanmar Can't Lock Up the Truth", Pääkirjoitus.

New York Times 11.9.2018. "Don't Let This Young Man's Killer Win", Pääkirjoitus.

New York Times 19.9.2018. "Will Donald Trump Stand Up to China?", Pääkirjoitus.

New York Times 24.10.2018. "What Is Turkey's Game?", Pääkirjoitus.

New York Times 15.11.2018. "Blasphemy Laws: An Excuse for Persecution", Pääkirjoitus.

New York Times 16.11.2018. "Saudi Arabia After Mr. Khashoggi", Pääkirjoitus.

New York Times 25.11.2018. "The New Radicalization of the Internet", Pääkirjoitus.

New York Times 4.12.2018. "No News Is Bad News for Hungary", Pääkirjoitus.

New York Times 10.12.2018. "The War on Truth Spreads", Pääkirjoitus.

New York Times 20.12.2018. "Curbing Speech in the Debate on Israel", Pääkirjoitus.

Staples 10.6.2018. "African-Americans and the Strains of the National Anthem", Pääkirjoitus.

Sulzberger, A.G. 2.1.2018. "A Note from the Publisher." New York Times. Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 3.1.2018. "Busting Illusions About Iran", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 8.1.2018. "Book Banning Bunkum", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 18.1.2018. "Iran's Internet Imperative", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 5.2.2018. "Giving Patients One More Shot", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 23.2.2018. "Public Unions vs. the First Amendment", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 3.3.2018. "Political Sex-Trafficking Exploitation", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 26.3.2018. "The Free Speech States", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 18.4.2018. "Gorsuch's Good Opinion", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 19.4.2018. "Congress and the Special Counsel", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 23.4.2018. "Cuba Gets a Castro Convertible", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 25.4.2018. "The Supremes Go 1 for 2", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 26.4.2018. "Operation Muppet Freedom", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 15.5.2018. "The Issue Is Liberty, Not Gambling", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 23.5.2018. "Suffer the Little Children", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 5.6.2018. "The Supreme Court's Half-Baked Cake", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 22.6.2018. "Administrative Law Smackdown", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 25.6.2018. "Turkey's Authoritarian Choice", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 27.6.2018a. "Free Speech Wins One", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 27.6.2018b. "The Supreme Court Rises Above", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 28.6.2018. "The Court After Kennedy", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 7.7.2018. "Marquette's Black Eye", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 18.7.2018. "No More Union Skimming", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 1.8.2018. "Those 'Bad' Koch Brothers", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 9.8.2018. "The Right-to-Work Rout", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 20.8.2018. "A Shot of Competition for EpiPen", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 29.8.2018. "China's Re-education Camps", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 31.8.2018. "North Carolina's Gerrymander Coup", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 22.9.2018. "The Presumption of Guilt", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 4.10.2018. "Ben Franklin Who?", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 23.10.2018. "The Caravan to Nowhere", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 3.11.2018. "Turtle Bay Truth Embargo", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 5.11.2018. "Trump's Health-Care Progress", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 6.11.2018. "A Regulatory Vendetta Exposed", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 10.11.2018. "An Unnecessary Culture War", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 14.11.2018. "A Journalist's Vindication", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 14.12.2018. "The Senate on the Saudis", Pääkirjoitus.

Wall Street Journal 19.12.2018. "Backlash in Budapest", Pääkirjoitus.